

**T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

Ekonomi ve Finans Anabilim Dalı

**FİNANSAL OKURYAZARLIĞIN KARIYER GELECEĞİ
ALGISI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: ÜNİVERSİTE
ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

Yüksek Lisans Tezi

Özhan AYCAN

**Danışman
Dr. Öğr. Üyesi ALİ ÖZBEK**

İstanbul – 2024

TEZ TANITIM FORMU

Yazar Adı Soyadı : Özhan AYCAN

Tezin Dili : Türkçe

Tezin Adı : Finansal Okuryazarlığın Kariyer Geleceği Algısı Üzerindeki Etkisi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma

Enstitü : İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Anabilim Dalı : Ekonomi ve Finans Anabilim Dalı

Tezin Türü : Yüksek Lisans

Tezin Tarihi : 25.10.2024

Sayfa Sayısı : 147

Tez : Dr. Öğr. Üyesi ALİ ÖZBEK

Danışmanları

Dizin Terimleri : Finansal Okuryazarlık, Kariyer Geleceği Algısı

Türkçe Özet : Bu araştırmanın amacı, finansal okuryazarlığın üniversite öğrencilerinin kariyer geleceği algısı üzerindeki etkisini incelemeyi amaçlamaktadır. Elde edilen verilerle Finansal okuryazarlığın (FO) kariyer gelecek algısı (KGA) üzerindeki etkisinin belirlenmesi amacıyla yapılan korelasyon analizinde pozitif yönlü orta düzeyde bir ilişki olduğu, yapılan regresyon analizinde ise istatistiksel olarak anlamlı etkisi olduğu belirlenmiştir.

Dağıtım Listesi : 1. İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsüne
2. YÖK Ulusal Tez Merkezine

İmzası
Özhan AYCAN

**T. C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

Ekonomi ve Finans Anabilim Dalı

**FİNANSAL OKURYAZARLIĞIN KARIYER GELECEĞİ
ALGISI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: ÜNİVERSİTE
ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

Yüksek Lisans Tezi

Özhan AYCAN

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi ALİ ÖZBEK

İstanbul – 2024

BEYAN

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğu, kullanılan verilerde herhangi tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez olarak sunulmadığını beyan ederim.

Özhan AYCAN

.../.../2024

T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Özhan AYCAN' ın “Finansal Okuryazarlığın Kariyer Geleceği Algısı Üzerindeki Etkisi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma” adlı tez çalışması, jürimiz tarafından Ekonomi ve Finans Anabilim Dalı Ekonomi ve Finans Bilim Dalı YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan

Doç. Dr. Dursun BOZ

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Ali ÖZBEK
(Danışman)

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Şirin YAKUT

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.... / / 2024

Prof. Dr. İzzet GÜMÜŞ
Enstitü Müdürü

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, finansal okuryazarlığın üniversite öğrencilerinin kariyer geleceği algısı üzerindeki etkisini incelemeyi amaçlamaktadır.

Araştırmanın örneklemini 210'u kadın, 203'ü erkek olmak üzere toplam 413 gönüllü üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Çalışmada veri toplama aracı olarak; Finansal Okuryazarlık Tutum ve Davranış Ölçeği ve Kariyer Geleceği Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmanın analizinde SPSS (24.0) istatistik paket programı kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan 2 ölçeğin Açıklayıcı Faktör analizleri ile Geçerlilik ve güvenilirlik analizleri yapılmıştır. Çalışmada veri setinin faktör analizine uygunluğu için Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) örneklem yeterliliği testi ve Bartlett Küresellik testi yapılmıştır. Demografik değişkenler arasındaki ilişkilerde iki örneklem arasındaki ortalamaların anlamlı seviyede farklı olup olmadığının tespitinde t testini, ikiden fazla örneklem grubu arasındaki ortalamalar arasında anlamlı seviyede farklı olup olmadığının tespitinde ise tek yönlü varyans(ANOVA) testi kullanılmıştır. Çoklu grup karşılaştırmalarında belirlenen genel grup farklılıklarını daha ayrıntılı bir şekilde incelemek amacıyla Post. Hoc. Tukey testi yapılmıştır. Bu testler, hangi grupların birbirinden farklı olduğunu belirleyerek, ANOVA gibi analizlerin genel sonuçlarını daha spesifik hale getirir. Açıklayıcı Faktör analizleri sonucunda ortaya çıkan değişkenler arasındaki ilişkilerin testi için "Pearson Korelasyon Analizi" kullanılmıştır. Değişkenler arasındaki neden sonuç ilişkisinin test edilebilmesi için de regresyon analizi yapılmıştır.

Elde edilen verilerle Finansal okuryazarlığın (FO) kariyer gelecek algısı (KGA) üzerindeki etkisinin belirlenmesi amacıyla yapılan korelasyon analizinde pozitif yönlü orta düzeyde bir ilişki olduğu, yapılan regresyon analizinde ise istatistiksel olarak anlamlı etkisi olduğu belirlenmiştir. Elde edilen verilerle yapılan fark (T testi, ANOVA) testlerinde finansal okuryazarlık konusunda katılımcı vakıf üniversite öğrencilerinin cinsiyet, çalışma durumu, yaş, sınıf düzeyi, kişisel gelir ve hane halkı geliri arasında anlamlı farklılık tespit edilememiş iken fakülte ile arasında anlamlılık düzeyinde anlamlı farklılık tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Finansal Okuryazarlık, Kariyer Geleceği, Kariyer Gelecek Algısı

SUMMARY

The aim of this study is to examine the effect of financial literacy on university students' perceptions of career future. The sample of the study consists of a total of 413 voluntary university students, 210 of whom are female and 203 male. As data collection tools, the Financial Literacy Attitude and Behavior Scale and the Career Future Scale were used. SPSS (24.0) statistical package program was utilized for the analysis of the data. The validity and reliability analyses of the two scales used in the study were conducted through Exploratory Factor Analyses. The suitability of the dataset for factor analysis was tested using the Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) measure of sampling adequacy and Bartlett's test of sphericity. To determine whether there were significant differences between the means of two independent samples among demographic variables, the t-test was employed. For more than two groups, one-way analysis of variance (ANOVA) was used. To examine the general group differences identified in multiple group comparisons in more detail, the Post Hoc Tukey test was conducted. These tests specify which groups differ from each other, making the general results of analyses like ANOVA more specific. The "Pearson Correlation Analysis" was used to test the relationships between variables identified through Exploratory Factor Analyses. Regression analysis was also conducted to test the cause-and-effect relationships between variables.

The correlation analysis conducted to determine the effect of financial literacy (FL) on career future perception (CFP) revealed a positive moderate relationship, while the regression analysis showed a statistically significant effect. According to the difference tests (T-test, ANOVA) performed with the obtained data, no significant differences were found in financial literacy among participants from private university students in terms of gender, employment status, age, class level, personal income, and household income. However, a significant difference was identified based on the faculty attended.

Keywords: Financial Literacy, Career Future, Career Future Perception

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
SUMMARY	ii
KISALTMALAR	vi
TABLolar LİSTESİ.....	vii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	ix
ÖNSÖZ.....	x
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

FİNANSAL OKURYAZARLIK

1.1. Finansal Okuryazarlık İle İlgili Kavramlar.....	2
1.1.1. Finansal Okuryazarlığa İlişkin Tanımlar.....	2
1.1.2. Finansal Okuryazar Olmayı Gerektiren Bileşenler	3
1.1.2.1. Finansal Bilgi.....	6
1.1.2.2. Finansal Tutum	7
1.1.2.3. Finansal Davranış	8
1.2. Finansal Okuryazarlığı Etkileyen Faktörler.....	10
1.2.1. Cinsiyet.....	11
1.2.2. Yaş.....	12
1.2.3. Eğitim Düzeyi.....	13
1.2.4. Aile Yapısı.....	14
1.2.5. Öğrencilerin Eğitim Gördüğü Lisans Programı	14
1.3. Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Geliştirilmesine Yönelik Çalışmalar	17
1.3.1. Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Geliştirilmesine Yönelik Uluslararası Çalışmalar	18
1.3.2. Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Geliştirilmesine Yönelik Ulusal Çalışmalar	26

İKİNCİ BÖLÜM

KARİYER GELECEK ALGISI

2.1. Kariyer Kavramı ve Tanımı.....	32
2.2. Kariyer ile İlgili Kuram ve Teoriler.....	32
2.2.1. John Holland'ın Mesleki Tercih Teorisi	33
2.2.2. Donald Super'in Yaşam-Çizgisi Teorisi	36
2.2.3. Frank Parsons'ın Özellik ve Faktör Teorisi	38
2.2.4. John Krumboltz'un Sosyal Öğrenme Teorisi.....	40
2.2.5. Anne Roe'nun Gereksinim Teorisi.....	42
2.3. Kariyer Yaklaşımları	43
2.3.1. Geleneksel Kariyer Yaklaşımı.....	44
2.3.2. Çağdaş Kariyer Yaklaşımı ve Türleri.....	45
2.4. Kariyer Gelecek Algısı	50
2.4.1. Kariyer Uyumluluğu (Kİ) (Career Adaptability)	50
2.4.2. Kariyer İyimserliği (Kİ) (Career Optimism)	51
2.4.3. İş Piyasasına İlişkin Algılanan Bilgi (AB)(Perceived Knowledge of Job Market).....	52

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

FİNANSAL OKURYAZARLIĞIN KARİYER GELECEĞİ ALGISI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

3.1. Araştırmanın Evreni Hakkında Genel Bilgi.....	54
3.2. Araştırmanın Amacı, Yöntemi ve Hipotezleri	54
3.2.1. Araştırmanın Amacı.....	54
3.2.2. Araştırmanın Yöntemi	55
3.2.3. Araştırmanın Hipotezleri	55
3.3. Araştırma Bulguları.....	56
3.3.1. Cinsiyet.....	56

3.3.2. Yaş bilgisi	57
3.3.3. Çalışma Durumu	57
3.3.4. Aylık Gelir Bilgileri.....	57
3.3.5. Üniversitedeki yılı	58
3.3.6. Aylık Hane Halkı Geliri.....	58
3.3.7. Fakülte Bilgisi.....	59
3.3.8. Ölçeklerin Faktör Analizi ile Geçerlilik ve Güvenilirlik Analizi	60
3.3.8.1. Finansal Okuryazarlık Ölçeği Faktör Analizi ile Geçerlilik ve Güvenilirlik Analizi.....	60
3.3.8.2.Kariyer gelecek algısı ölçeği Faktör Analizi ile Geçerlilik ve Güvenilirlik Analizi.....	62
3.4. Demografik Değişkenlere Ait Fark Testleri.....	65
3.4.1. Cinsiyet fark testi.....	66
3.4.2. Çalışma durumu fark testi.....	66
3.4.3. Yaş bilgisi fark testi.....	67
3.4.4. Sınıf ile değişkenler arasında çoklu karşılaştırma testi.....	67
3.4.5. Kişisel Gelir ile değişkenler arasında çoklu karşılaştırma testi	69
3.4.6. Hane Halkı Geliri ile Değişkenler Arasında Çoklu Karşılaştırma Testi.	71
3.4.7. Fakülte ile değişkenler arası çoklu karşılaştırma testi	73
3.4.8. Demografik özellikler ile değişkenlerin alt faktörlerine ait t testi	76
3.4.9. Demografik özellikler ile değişkenlerin alt faktörlerine ait çoklu karşılaştırma testi	78
3.4.10. Değişkenler arası Korelasyon Analizi	105
3.4.11. Değişkenler Arası Regresyon Analizi	107
3.5. Hipotez Sonuçlarının Değerlendirilmesi.....	110
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	112
KAYNAKÇA	115
EKLER.....	126

KISALTMALAR

FODER	:	Finansal Okuryazarlık ve Erişim Derneği
TBB	:	Türkiye Bankalar Birliği
İİBF	:	İktisadi ve İdari Bilimler Fakóltesi
UBMYO	:	Uygulamalı Bilimler Meslek Yüksek Okulu
OECD	:	(Organisation for Economic Co-operation and Development) "Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı"
TEB	:	Türkiye Ekonomi Bankası
FOE	:	Finansal Okuryazarlık ve Erişim
IBRD	:	Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası
IDA	:	Uluslararası Kalkınma Derneği
IFC	:	Uluslararası Finans Kurumu
MICHA	:	Çok Taraflı Yatırım Garanti Ajansı
ICSID	:	Uluslararası Yatırım Uyuşmazlıklarının Çözümü Merkezi
WBFN	:	Dünya Bankası Aile Ağı
AB	:	Avrupa Birliği
EIOPA	:	Avrupa Sigorta ve Mesleki Emeklilik Kurumu (European Insurance and Occupational Pensions Authority)
CCPFI	:	Tüketici Koruma ve Finansal İnovasyon Komitesi
EBA	:	Avrupa Bankacılık Otoritesi (European Banking Authority)
IFIE	:	Uluslararası Yatırımcı Eğitim Forumu (International Forum for Investor Education)
CYFI	:	Uluslararası Çocuk ve Gençlik Finansmanı (Child and Youth Finance International)
GMW	:	Küresel Para Haftası (GLOBAL MONEY WEEK)
ÖYA	:	Ödeme Yöntemleri Anketi
KU	:	Kariyer Uyumluluğu
Kİ	:	Kariyer İyimserliği

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Literatür Yapılan Çalışmalar.....	4
Tablo 2. Finansal Bilgi, Tutum ve Davranış Skorlarının Yıllara Göre Değişimi.....	10
Tablo 3. Eğitim ve Finansal Okuryazarlık Endeks Değerleri.....	16
Tablo 4. Öğretim Programlarında Finansal Okuryazarlıkla İlgili Kavramların Bulunma Durumu.....	30
Tablo 5. Sınırsız Kariyer ve Geleneksel Kariyer Özelliklerinin Karşılaştırılması ...	46
Tablo 6. Cinsiyet	56
Tablo 7. Yaş bilgisi	57
Tablo 8. Çalışma Durumu	57
Tablo 9. Kişisel Aylık Gelir (TL).....	58
Tablo 10. Üniversitedeki yılı.....	58
Tablo 11. Aylık hane halkı geliri.....	59
Tablo 12. Fakülte bilgileri	59
Tablo 13. Finansal Okuryazarlık ölçeği faktör analizi	60
Tablo 14. Finansal Okuryazarlık ölçeği güvenilirlik analizi	61
Tablo 15. Finansal Okuryazarlık ölçeği açıklanan varyans	61
Tablo 16. Finansal Okuryazarlık ölçeği KMO ve Bartlett's Testi.....	62
Tablo 17. Finansal Okuryazarlık ölçeği normal dağılım tablosu	62
Tablo 18. Kariyer gelecek algısı ölçeği faktör analizi.....	63
Tablo 19. Kariyer gelecek algısı ölçeğinin güvenilirlik analizi	64
Tablo 20. Kariyer gelecek algısı ölçeği açıklanan varyans	64
Tablo 21. Kariyer gelecek algısı ölçeği KMO and Bartlett's Test.....	65
Tablo 22. Kariyer gelecek algısı ölçeği dağılım grafiği tablosu	65
Tablo 23. Cinsiyet Fark Testi	66
Tablo 24. Çalışma durumu fark testi	66
Tablo 25. Yaş bilgisi fark testi	67
Tablo 26. Sınıf ile değişkenler arasında ANOVA.....	67
Tablo 27. Sınıf ile değişkenler arasında Post. Hoc. Tukey testi.....	68
Tablo 28. Kişisel Gelir ile değişkenler arasında ANOVA	69
Tablo 29. Kişisel Gelir ile değişkenler arasında Post. Hoc. Tukey testi	69
Tablo 30. Hane halkı geliri ile değişkenler arasında ANOVA.....	71
Tablo 31. Kişisel Gelir ile değişkenler arasında Post. Hoc. Tukey testi	71
Tablo 32. Fakülte ile değişkenler arasında çoklu karşılaştırma testi.....	73

Tablo 33. Fakülte ile değişkenler arasında Post Hoc Tukey testi.....	73
Tablo 34. Cinsiyet ile değişkenlerin alt faktörleri arasında fark testi.....	76
Tablo 35. Yaş bilgisi ile değişkenlerin alt faktörleri arasında fark testi.....	77
Tablo 36. Çalışma durumu ile değişkenlerin alt faktörleri arasında fark testi	78
Tablo 37. Sınıf ile değişkenlerin alt faktörleri arasında çoklu karşılaştırma ANOVA	78
Tablo 38. Sınıf ile değişkenlerin alt faktörleri arasında çoklu karşılaştırma Post. Hoc. Tukey.....	79
Tablo 39. Kişisel gelir ile değişkenlerin alt faktörleri arasında çoklu karşılaştırma ANOVA	83
Tablo 40. Kişisel gelir ile değişkenlerin alt faktörleri arasında çoklu karşılaştırma Post. Hoc. Tukey	84
Tablo 41. Hane halkı geliri ile değişkenlerin alt faktörleri arasında çoklu karşılaştırma ANOVA.....	88
Tablo 42. Hane halkı geliri ile değişkenlerin alt faktörleri arasında çoklu karşılaştırma Post. Hoc. Tukey	89
Tablo 43. Fakülte ile değişkenlerin alt faktörleri arasında çoklu karşılaştırma ANOVA	95
Tablo 44. Fakülte ile değişkenlerin alt faktörleri arasında çoklu karşılaştırma Post. Hoc. Tukey.....	96
Tablo 45. Değişkenler ve alt faktörleri arasında korelasyon analizi	105
Tablo 46. Finansal okuryazarlık (FO) ve alt faktörleri ile kariyer gelecek algısı (KGA) arasında regresyon	107
Tablo 47. Hipotez sonuçları	109

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Finansal Okuryazarlık Temel Öğeleri	6
Şekil 2. Genel Finansal Okuryazarlık Düzeyleri.Kaynak: OECD/INFE 2023 Survey of Adult Financial Literacy	19
Şekil 3. Holland'ın Altıgen Kişilik Modeli	36
Şekil 4. Araştırmanın Modeli.....	56

ÖNSÖZ

Bu tezin hazırlanma sürecinde bana destek olan ve rehberlik eden birçok değerli kişinin katkılarını anmak isterim. Özellikle, çalışmanın her aşamasında akademik yönlendirmeleri ve bilgi birikimiyle bana yol gösteren tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Ali Özbek'e en içten teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca, tezin başarılı bir şekilde tamamlanmasında sunduğu eleştirel geri bildirimler, değerli öneriler, sabrı ve desteğiyle önemli katkılar sağlayan Doç. Dr. Dursun Boz'a da ayrıca teşekkür ederim.

Araştırma sürecinde veri toplama aşamasında bana katkı sağlayan tüm katılımcılara da teşekkürlerimi sunarım. Katılımcıların zamanlarını ayırarak anketlere verdikleri yanıtlar, çalışmamın güvenilirliğini artırmış ve araştırmamın önemli bir unsurunu oluşturmuştur.

Bu süreçte manevî desteği ve motivasyonumu yüksek tutmamda büyük rol oynayan değerli eşime ve beni bilgi deneyimi ile yönlendiren birim amirim Barış Gelal'a da ayrıca teşekkür ederim. Son olarak, bu süreçte bana destek olan tüm arkadaşlarıma ve büyüklerime de şükranlarımı sunarım.

Özhan AYCAN

GİRİŞ

Günümüzün hızla değişen ekonomik koşulları, bireylerin finansal bilgilerini ve bu bilgileri etkin kullanma becerilerini daha önemli hale getirmiştir. Finansal okuryazarlık, bireylerin finansal kararlar alırken bilgiye dayalı, bilinçli ve sürdürülebilir stratejiler geliştirebilme yeteneği olarak tanımlanmaktadır. Özellikle genç bireylerin, yani üniversite öğrencilerinin, kariyer planlamaları sürecinde finansal bilgi ve becerilerinin etkisi oldukça kritik bir hale gelmiştir. Bu bağlamda, finansal okuryazarlığın, bireylerin kariyer geleceği algısını nasıl şekillendirdiği araştırılmaya değer bir konudur.

Kariyer geleceği algısı, bireylerin kendi kariyerlerinin gelecekteki olasılıkları ve başarıları konusundaki beklenti ve değerlendirmelerini ifade eder. Üniversite öğrencilerinin, iş dünyasına adım atarken karşılaştıkları finansal zorluklar ve fırsatlar hakkında sahip oldukları bilgi, onların kariyer hedeflerini belirlemede ve bu hedeflere ulaşma yolundaki stratejilerini şekillendirmede önemli bir rol oynamaktadır. Finansal olarak donanımlı bireyler, gelecekteki ekonomik belirsizliklerle daha iyi başa çıkabilir ve kariyer yolculuklarını daha güvenli bir şekilde planlayabilirler.

Bu araştırmada, finansal okuryazarlık düzeyinin üniversite öğrencilerinin kariyer geleceği algısı üzerindeki etkisi incelenecektir. Bu kapsamda, finansal okuryazarlık ile kariyer planlaması arasındaki olası ilişkiyi anlamak ve bu ilişkiye katkıda bulunan faktörleri ortaya koymak amaçlanmaktadır. Çalışmanın bulgularının, üniversite öğrencilerinin kariyer planlamalarında finansal farkındalıklarını artırmaya yönelik uygulamalar ve politikalar geliştirilmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

FİNANSAL OKURYAZARLIK

1.1. Finansal Okuryazarlık İle İlgili Kavramlar

Finansal okuryazarlığın doğuşu 20. Yüzyılın sonlarına dayanır. Bu dönemde küreselleşme, sanayileşme ve teknolojik ilerlemeler gibi faktörler ile birlikte finansal piyasalarda ve ekonomik sistemlerde önemli değişimler yaşanmıştır. Bu yaşanan değişimler bireyin finansal sistemlerle etkileşimini daha karmaşık hale getirmiştir. Özellikle gelişmiş ülkelerde 1970’lerden sonra yaşanan liberalizasyon süreci ile birlikte finansal piyasalarda esneklik ve serbestliğin önü açılmıştır. Bu da bireyin finansal kararlar alma gerekliliğini doğurmuş böylelikle finansal okuryazarlığın önemi artmıştır.

1980’ler ve sonrasında yaşanan hizmetlerin ve finansal ürünlerin çeşitlenmesi bireyin daha fazla opsiyonlarla karşılaşmasına neden olmuştur. Birey sadece yaşamak için değil, kendini gerçekleştirme hissi doğmasına neden olduğundan mal ve hizmet ihtiyaçlarını karşılarken bilinçli tüketime zorunlu kılınmıştır (Karaağaç, 2015, s.4). Konut kredileri, emeklilik hesapları, hisse senetleri, tahviller, kredi kartları gibi finansal ürünlerin popülerleşmesiyle finansal okuryazarlık konusunda talebin artmasına neden olmuştur.

Günümüzde finansal okuryazarlık geniş bir toplumsal çerçevede ele alınmaktadır. Finans kuruluşları, devletler ve sivil toplum kuruluşları toplumların ve bireyin finansal okuryazarlığını artırmaya yönelik programlar ve eğitimler düzenleyerek bu konuda daha hassas davranmaktadırlar. Bunun çıktısı olarak bireyin gelecekte finansal kararlarda daha bilinçli olmasını hedeflemektedirler.

Bu konuda yapılan çalışmalar araştırmamızın ileriki bölümlerinde ele alınmıştır.

1.1.1. Finansal Okuryazarlığa İlişkin Tanımlar

Günümüze kadar finansal okuryazarlığın tanımı hakkında birçok birey ve kuruluş birbirine benzer veya farklı tanımda bulunmuştur.

OECD’ye (Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü) göre, finansal okuryazarlığı, beceri, tutum, davranış, bilgi ve farkındalığın bir bileşimi olarak ele almış ve bunun çıktısı olarak kişinin finansal refaha ve sağlıklı finansal kararlar alabilmesi için gerekli kılmıştır (OECD, 2023, s.13).

Finansal okuryazarlığın gelişmesini ve ekonomik ekosistemin gelişimini desteklemek amacıyla 2012 yılında kurulan FODER'e göre finansal okuryazarlık, bireyin parayı yönetme ve kullanma hakkında bilgi sahibi olması ve bu bilgiyle değerlendirme yapması ve etkili karar verme yetkinliği olarak tanımlamaktadır (foder.org, 2024).

1958 yılında bir kamu kurumu olarak kurulan TBB' ye göre finansal okuryazarlık, kişinin bütçe oluşturma, tasarruf yapma, borçlanma ve yatırım gibi önemli kavramlara dair bilgi sahibi olması ve bu bilgileri finansal kararlarında etkili bir şekilde kullanabilme yeteneği olarak tanımlamaktadır.

1.1.2. Finansal Okuryazar Olmayı Gerektiren Bileşenler

Bir bireyin finansal okuryazar sayıla bilmesi için bazı finansal uygulama ve kavramlara ilişkin bilgi sahibi olması gerekmektedir. Bu konuda bireyin finansal okuryazar sayılabilmesi için bilmesi gereken kavramlar noktasında söylem birliği yapılamamıştır (Fikret, Temizel, Özdemir ve Sönmez, 2014 S. 116). Bu kapsamda ABD' de Başkanın Finansal Okuryazarlık Danışma Konseyi'nin 2008'de yapmış olduğu çalışmada bireyin finansal okuryazar olması için bilmesi gereken bazı kavramları aşağıda belirtildiği gibi açıklamıştır (PACFL, 2008 s.36 – 37).

- Finansal kurumlar hakkında ve finansal sistemin işleyişi hakkında bilgi sahibi olması.
- Nakit sermayesini yönetebilmesi.
- Sahip olduğu kaynakları ve gerekli önceliklerini düşünerek bütçe hazırlayabilmek.
- Öngörülemeyen durumlar için ihtiyati rezerv bulundurmak.
- Kredi oluşturma sürecinde ve kredi ihtiyacı zamanında diğer seçenekleri göz önünde bulundurabilmek.
- Ev alım sürecinde satın alım veya kredi opsiyonlarını değerlendire bilmek.
- Finansal risk durumunda süreci tanımlayıp ve süreci yönetmek, gereken bazı durumlarda riski devrede bilmek.
- Hisse senedi, tahvil, bono, yatırım fonları, gayrimenkul gibi yatırım araçlarının getiri ve risk ilişkisini değerlendire bilmek.

- Bireysel emeklilik hesabını ve emeklilik dönemini yönete bilmek.
- Beklenmedik kaza, doğal afet, ölüm gibi durumlarda finansal güvenlik önlemlerini alabilmek.

Literatürde finansal okuryazarlığın bileşenleri olarak farklı çalışmalar yapılmıştır.

Literatürde yapılan çalışmalar, Tablo 1’de gösterilmektedir.

Tablo 1. Literatür Yapılan Çalışmalar

<i>YAPILAN ARAŞTIRMA, ARAŞTIRMACI VE ARAŞTIRMA YILI</i>	<i>FİNANSAL OKURYAZARLIĞIN BİLEŞENLERİ</i>
Huston 2010	• Satın alma gücüne sahip olma • Basit para değeri • Bireysel finans muhasebesi • Borçlanma yoluyla kaynak ve yatırım alış verışı • Tasarrufların hesaplanması • Bono ve hisse senedi • Yatırım ortaklığı • Farklı sigortalar • Finansal kaynak korumada risk yönetim teknikleri
Remund 2010	• Basit finans • Bireysel tasarruf • Bireysel yatırım • Nakit ve kredili borçlanma • Bireysel finansal bütçe oluşturma
Kershaw ve Webber 2008	• Kaynak desteği • Borç yönetimi • Parasızlık yönetimi • Emlak yönetimi

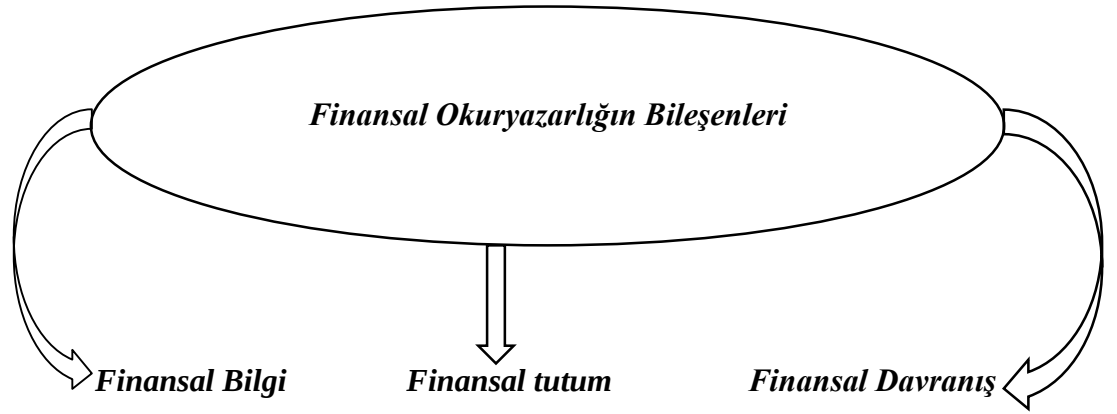
	• Günlük bütçeleme ve finansal kararlar
Microfinance Oppurtunities 2005	• Tasarruf • Borç yönetimi • Bütçeleme • Finansal atışma • Bankacılık hizmetleri
Lusardi ve Mitchell 2008, 2011a, 2011b, ve 2013	• Enflasyonu anlama • Risk dağıtımını anlama • Faiz oranlarındaki sayısal değerleri hesaplaya bilme kapasitesi
Atkinson ve Messy 2012	• Finansal tutum • Finansal bilgi • Finansal davranış

Kaynak: Demir, Kaderli ve zdemir (2016).

Tablo 1’de görüldüğü üzere yapılan çalışmalar farklı alanlarda yapılmasından ötürü dikkate aldıkları bileşenlerde farklılık oluşturmaktadır.

OECD’nin öncülük ettiği 2012’de Atkinson ve Messy tarafında yapılan çalışmada finansal okuryazarlık daha geniş tanımlanmış olup finansal okuryazarlık ölçümünde finansal refaha ulaşabilmek ve finansal kararların sert alınması için gerek duyulan bilinç, yetenek, tutum, bilgi ve davranışın yer aldığı kavram bileşimi seçilmiştir (Atkinson vd, 2012).

Demir, Kaderli ve zdemir’in (2016) tarafından yapılan araştırmada, finansal okuryazarlık üç ana bileşene ayrılmıştır: finansal tutum, finansal bilgi ve finansal davranış.

Şekil 1. Finansal Okuryazarlık Temel Öğeleri

1.1.2.1. Finansal Bilgi

Finansal bilgi bileşenler arasında en önemli kavramdır çünkü her şeyin başlangıcında bilgi yatmaktadır.

İnsan sermayesinin bir türü olan finansal bilgi, tasarruf ve gider yönetimi gibi yeteneklerin kişinin hayatı boyunca öğrenmesi gerektiği ve finansal bilginin bir grup içine alınarak ve yaygınlaştırarak geliştirilir (Danes ve Haberman, 2007).

Finansal bilgiyi iki ana başlıkta incelenmekte birincisi mikroekonomi ikincisi makroekonomidir. Mikroekonomi başlığı altında finansal bilgiyi değerlendirirsek, kar amacı hedefleyen veya hedeflemeyen tüm işletme ve hane halkının finansal yapısını veya ekonomi yapısını etkilemekte olan ya da etkileme ihtimali olan olayların, durumların ve kavramların metin, şekil, tablo yoluyla araştırıldığı, öğrenildiği ve gözlemlendiği gerçekler bütünü olarak değerlendirilir (Demir vd, 2016). Makroekonomik başlık altındaki finansal bilgi ise genel ekonomiyi kapsayan daha çok ulusal ve uluslararası yıllık bütçe planları, toplam dış ticaret, cari acık, sektörel dış ticaret gibi konuları içinde barındıran finansal bilgileri içerir (Özdemir, 2011).

Lusardi, Mitchell ve Curto (2010), yapmış oldukları çalışmada genç nüfusunun finansal okuryazar seviyesini düşük olduğu, genç nüfusun yüzde otuzundan daha azının temel kavramlardan olan enflasyon, faiz, risk dağılımı gibi konular hakkında bilgili olduklarını saptamışlardır.

Lusardi ve arkadaşlarının 2013’de yaptıkları araştırmada, bireylerin ekonomik yaşamlarına tam finansal bilgi ile başlamazlar bu nedenle yaşam boyu finansal bilgiyi

içsel olarak edinirler. Finansal bilgi kazanımının maliyetli olması ve herkesin finansal bilgi birikiminden fayda sağlayamadığından, bazı tüketiciler rasyonel bir karar olarak yatırım yapmamayı tercih edecektir. Çalışmanın diğer bir bulgusu, mevcut makroekonomide olduğu gibi işgücü gelirindeki bir artış yalnızca ihtiyati tasarruflarda değil aynı oranda finansal bilgide de artış olacaktır. Bu çalışma modelinde ortaya atılan bir diğer bulgu, yaşlılık vaatlerin yüksek olduğu ülkelerdeki popülasyonların aynı zamanda daha düşük finansal bilgi seviyelerine sahip olduğu sonucuna varılmıştır. Bu çalışmanın neticesinde varılan özet şöyle açıklanmaktadır; finansal bilgiyi yaşam boyu modellerine eklemek, tüketicilerin karmaşık finansal piyasalarla başa çıkmaları ve kendi emeklilikleri için tasarruf yapmaları gereken bir dünyayı daha doğru bir şekilde tasvir etmesine olanak tanıyacaktır.

Huston (2010), yaptığı çalışmada 52 makaleyi incelemiştir. Araştırmanın neticesinde araştırmacıların birçoğu finansal okuryazarlığı ve finansal bilgiyi aynı anlamda kullandıklarını, fakat finansal okuryazarlık finansal bilgiler kullanılarak finansal karar alma yeteneği ve özgüveni içinde barındıran geniş bir kavram olarak tanımlamaktadır.

1.1.2.2. Finansal Tutum

Tutum, bireylerin belirli bir kişi, nesne, fikir veya duruma yönelik hissettiği duygular, düşünceler ve davranış eğilimleri olarak tanımlanabilir. Tutumlar, insanların dünyayı nasıl algıladıkları, nasıl davrandıkları ve olaylara nasıl tepki verdiklerini etkileyen önemli bir psikolojik yapı taşlarıdır.

Finansal tutum, bireylerin finansal karar alırken oluşturdukları his, davranış ve düşünce eğilimlerini ifade eder. Bu tutumlarla kişinin tasarruf etme, para yönetimi, borçlanma ve yatırım yapma gibi finansal faaliyetleri yansıttığı davranışları önemli ölçüde etkiler.

Bireylerin yapmış oldukları birikim, parayı kazanma, harcama ve yatırım yapma gibi finansal eylem ve kararlar, finansal tutumlara göre şekillenmektedir (Gönen ve Özmete, 2007). Finansal tutumlar, bireylerin finansal sağlığı ve genel ekonomik refahı üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Sosyal çevre, kültürel etkiler, kişisel özellikler ve demografik faktörler kişinin finansal tutumunu şekillendiren önemli ölçütlerdir.

Hira, T. K. (1997), yaptığı bir çalışmada maddi tutumlarda etki eden kaynaklar arasında en önemli etkileyici unsur ebeveynler olduğu sonucuna varılmıştır.

Bu çalışmada aile bireyleri farkında olup veya olmadan çocukların paraya karşı tutumlarını belirleyici rollere sahip oldukları kanısına varılmıştır. Bu çalışmanın diğer bir sonucu yaş ilerledikçe çevresel faktörler finansal tutumu etkilediği sonucuna varılmıştır.

Finansal tutumun olumlu olması bireyin borç yönetimini, tasarrufunu ve yatırım yapma girişimini etkin yönetme eğilimini artırırken, bunun tersi olan olumsuz finansal tutum finansal zorluklara ve mali strese sebebiyet verebilir. Bireyin finansal alanlarda finansal tutumunun olumlu olması, finansal okuryazarlık seviyesinin de artmasına sebebiyet kazandırabilir (Şahin ve Barış, 2017). Bireyin ve toplumun finansal tutumlarını olumlu yönde şekillendirmek, rasyonel ve bilinçli finansal kararlarını almalarını sağlayan finansal eğitimin desteklenmesi ile finansal eğitim programlarının yaygınlaştırılması ve finansal okuryazarlık seviyesinin artırılması sonucunda genel ekonomik refahın artırılması açısından büyük önem taşımaktadır.

1.1.2.3. *Finansal Davranış*

Davranış, bireylerin çevrelerine karşı gösterdikleri tepkiler ve tepkilerin ölçülebilir ve gözlemlenebilir nitelikte olmasıdır. Akademik çalışmalarda davranış, büyük çoğunluğu nörobilim, psikoloji, eğitim ve sosyoloji gibi alanlarda incelenip analiz edilmektedir. Çalışma alanları olan bu disiplinlerin, davranışın çok yönlülüğünü ve karmaşıklığını anlamak için bir araya gelerek kişinin davranışlarını farklı açılardan inceleyip ve bu davranışların sebep ve sonuçlarını açıklarlar.

OECD'nin (2013) tanımına göre finansal davranış, finansal okuryazarlığın en temel ögesi olarak kabul edilir. Finansal davranış, kişinin yâda kurumların finansal karar alma süreçlerinde göstermiş oldukları davranışları ifade eder. Bu kararlar, harcama, yatırım, tasarruf, risk yönetimi ve borçlanma gibi finansal fiillerde ortaya çıkar.

Finansal davranış, finans, psikoloji, ekonomi ve sosyoloji alanlarının birleştiği noktada yer alan ve finansal kararları şekillendiren birçok faktörü de içine alan bir terimdir. Araştırmalarda sık kullanılan ve finansal davranışı etkileyen faktörler şöyle açıklanmaktadır; rasyonellik ve irrasyonellik, bilişsel önyargılar, risk algısı ve risk toleransı, piyasa davranışı ve tüketici davranışı olarak sıralanmaktadır.

Sam vd. (2012)'nin çalışmasında finansal davranış kavramını, bireyin sahip olduğu risk toleransı, harcama eğilimi, motivasyon, tasarruf eğilimi gibi psikolojik değişkenler ile sahip olduğu finansal bilginin bir kombinasyonu olduğunu ifade etmiştir.

Mandell ve Klein (2009) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada, lise öğrenimi gören öğrencilere verilen finansal okuryazarlık eğitimini finansal davranışlar üzerindeki etkisi incelenmiştir. Çalışmada, kişisel finans eğitimi alan öğrenciler ile bu eğitimden mahrum olan öğrencilerin finansal davranışları karşılaştırıldığında eğitim alan öğrencilerin finansal davranışı eğitim almayan öğrencilere kıyasla daha olumlu davranış sergilemedikleri tespit edilmiştir. Nitekim bu bileşenler birbirini etkileyen ve etkisini aktaran köprü vazifesine sahiptirler. Finansal okuryazarlık, bireylerin finansal konularda yaptıkları araştırmalar ve gözlemler neticesinde edinmiş oldukları bilgileri, yetkinliklere; bu yetkinlikleri tutumlara ve tutumları da davranışlara dönüştüren kritik bir köprü işlevi göstermektedir (Holzmann, 2010: 2).

TEB 2022 FOE raporunda elde edilen veriler tüketicilerin finansal okuryazarlık puanı hesaplanırken, her tüketicinin finansal tutum, finansal davranış ve finansal bilgi bileşenlerinin toplam puanı ele alınmaktadır. Finansal bilgi puanının hesaplanmasında, bireylerin finansal kavramlar hakkındaki bilgi düzeyi oldukça önemlidir. Bu kavramlar içinde risk, ödenen faiz, getiri, paranın zaman değeri gibi finansal prensipler yer almaktadır. Ayrıca bireyin bölme, bileşik faiz, basit faiz, enflasyon ve çeşitlendirme gibi konulardaki bilgi seviyeleri de dikkate alınır. Bu bilgi düzeylerinin bir araya getirilmesiyle finansal bilgi puanı elde edilir. 2022 yılına ait rapora göre, ülkemize yapılan çalışma neticesinde elde edilen finansal bilgi skoru 21,1 olarak belirlenmiştir. Bu skor, finansal okuryazarlık düzeyimizin ölçümü için önemli bir gösterge olarak kabul edilmektedir.

Finansal tutum hesaplanırken bireyin kısa vadeli istekleri ve uzun vadeli finansal planları ile alakalı yaklaşımlarını ve tutumunun değerlendirilmesiyle elde edilir. 2022 yılı verilerine göre tespit edilen finansal tutum skoru 14,0 olarak gözlemlenmiştir (TEB, 2022).

Finansal davranış puanı hesaplanmasında, faturaları zamanında ödeme, satın alma öncesi düşünme, bütçeleme, harcama, tasarruf gibi olumlu davranışları

değerlendirmesiyle elde edilmektedir. 2022 çalışmasında elde edilen verilerin hesaplanmasıyla finansal davranışın puanı 27,1 olarak tespit edilmiştir (TEB, 2022).

Tablo 2. Finansal Bilgi, Tutum ve Davranış Skorlarının Yıllara Göre Değişimi

	Finansal Bilgi Puanı	Finansal Tutum Puanı	Finansal Davranış Puanı
YIL	Ortalama	Ortalama	Ortalama
2013	22,8	15,5	21,6
2014	19,9	14,1	25,4
2015	21,2	15,0	24,0
2016	20,6	14,6	25,1
2017	21,0	14,2	25,7
2018	21,2	15,0	25,5
2020	21,2	13,4	26,4
2022	21,1	14,0	27,1

Kaynak: TEB-FOE 2022 Dijital Olgunluk Raporu

Tablo 2’de görüleceği üzere 2022 skorları, 2020 skorlarına kıyasla yükseliş gözlenmektedir.

1.2. Finansal Okuryazarlığı Etkileyen Faktörler

Bireyin finansal okuryazarlık seviyesi ve finansal kararları içinde bulunduğu faktörlere göre değişiklik göstermektedir. Bu bağlamda finansal okuryazarlığın tanımı, kavramını veya finansal okuryazarlığı incelemek yeterli değildir. Genel anlamda finansal okuryazarlığı anlamak için finansal okuryazarlığı etkileyen faktörleri incelemek gerekmektedir (Egeli, 2021 s. 13).

Finansal farkındalığın, finansal eğitimin daha geniş alanlara yayılması ve finansal okuryazarlığın sürdürülebilirliğini geliştirmek için finansal okuryazarlığı etkileyen faktörleri belirlemek önem arz etmektedir (Kılıç, 2016, s.27).

1.2.1. Cinsiyet

Ulusal ve uluslararası yapılan çalışmalarda özellikler üniversite öğrencileri baz alınarak finansal okuryazarlık düzeyinin ölçülmesinde cinsiyet faktörünün etkisi incelenmiştir.

Chen ve Volpe (2002), Anket yöntemiyle 924 üniversite öğrencisi üzerinde yaptıkları araştırmada cinsiyet faktörünü etkileri ortaya çıkmıştır. Yapılan çalışmanın neticesinde erkek öğrencilerin daha fazla finansal okuryazarlık bilgisine sahip oldukları ortaya çıkmıştır (Kiliç, 2016, s. 28).

Falahati vd. (2011) tarafından gerçekleştirilen çalışma, 2340 üniversite öğrencisi üzerinde detaylı bir şekilde yürütülmüştür. Araştırma sonuçlarına göre, erkek öğrencilerin finansal okuryazarlık bilgisi kadın öğrencilerin finansal okuryazarlık bilgisine oranla daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Bu bulgu, cinsiyetler arasındaki finansal okuryazarlık farklılıklarının önemini vurgulamaktadır ve kadınların finansal okuryazarlık konusunda daha fazla desteklenmesi gerektiğini öne sürmektedir.

Lusardi ve Mitchel'in (2011) benzer nitelikteki çalışması, finansal okuryazarlık alanında önemli bir bulgu sunmuştur. Araştırma sonuçlarına göre, düşük eğitim düzeyine sahip bireylerin ve kadınların finansal okuryazarlık bilgisinin daha düşük olduğu ortaya çıkmıştır. Bu bulgu, eğitim seviyesi ve cinsiyetin finansal okuryazarlık düzeyi üzerindeki etkisini vurgulamakta ve bu grupların finansal eğitim ve bilgiye erişimindeki eşitsizlikleri ön plana çıkarmaktadır. Bu nedenle, finansal okuryazarlık eğitime erişimi artırmak ve bu grupların finansal bilgi ve becerilerini geliştirmek için çeşitli politika ve programların uygulanması gerekmektedir.

2022 yılında TEB' in katkılarıyla yapılan FOE anketinde 18 yaş üstü olan Türkiye genelinde 1506 katılımcıyla yüz yüze çalışma yapılmıştır. Bu çalışmada elde edilen verilere göre 2022 yılında belirlenen finansal okuryazarlık endeksi 62.1 olarak bulunmuştur. Bu çalışmanın bir diğer sonucu erkeklerin finansal okuryazarlık seviyesi kadınlara oranla daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bununla birlikte 2013 yılından bu yana iki cinsiyet arasında finansal okuryazarlık seviye farkı giderek kapanmakta olduğu sonucuna varılmıştır.

Aggarwal ve Gupta (2014) yaptıkları araştırmada demografik faktörlerin finansal okuryazarlık üzerindeki etkisi incelenmiştir. Ankete katılan 148 katılımcının

cevaplarının sonucuna göre erkek katılımcılarının kadın katılımcılara oranla daha yüksek finansal bilgiye sahip olduğu gözlemlenmiştir (Contuk, 2018, s. 118).

Kılıç vd. (2015), bu çalışmada ise erkek öğrenciler bayan öğrencilere oranla daha fazla finansal bilgiye sahip oldukları tespit edilmiştir. Bu çalışmanın tüm alt başlıklarda erkek öğrencilerin başarı yüzdesi daha fazla olmakla birlikte, erkek öğrencilerin verdikleri cevapların %52 si doğru iken bayan öğrencilerde bu oran %44 olarak tespit edilmiştir.

1.2.2. Yaş

Finansal okuryazarlık alanında yapılan birçok çalışmada özel bir değişken olarak ele alınmıştır.

Harrison ve Chudy'nin (2011) İngiltere'de gerçekleştirdiği çalışma, finansal okuryazarlık ile yaş arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre, finansal okuryazarlık seviyesiyle yaş arasındaki ilişki pozitif olarak tespit edilmiş ve yaşları ileri olan bireylerin genellikle daha fazla finansal okuryazarlık düzeyine sahip oldukları görülmüştür. Bu bulgu, yaşın finansal okuryazarlık düzeyini etkileyebileceğine işaret etmektedir. Benzer şekilde, Akben ve Altıok (2014) tarafından yürütülen bir çalışmada da yaşın ilerlemesiyle finansal okuryazarlık bilgisinin arttığı gözlemlenmiştir, bu da yaşın finansal okuryazarlık düzeyinde önemli bir değişken olabileceğini düşündürmektedir.

Vieira'nın (2012) Portekiz'deki 612 üniversite öğrencisi üzerinde yürüttüğü kapsamlı araştırma, yaş ile finansal okuryazarlık arasında bir tür paralel bir ilişki olduğunu göstermiştir. Araştırma sonuçlarına göre, yaşın artmasıyla birlikte bireylerin genellikle finansal okuryazarlık düzeylerinin arttığı gözlenmiştir. Bu bulgu, yaşın finansal okuryazarlık seviyesini etkileyebileceği ve bu bağlamda yaşın önemli bir değişken olduğunu öne sürmektedir (Egeli, 2021, s. 15). Bu sonuçlar, finansal okuryazarlık eğitime yönelik politikaların geliştirilmesi ve yaş gruplarına özgü stratejilerin oluşturulması gerekliliğini vurgulamaktadır.

Almenberg ve Sæve-Söderbergh (2011) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, yaşın finansal okuryazarlığa ilişkisi pozitif olduğu ortaya konmuştur. Araştırmada, finansal okuryazarlık seviyesinin en yüksek olduğu yaş aralığının 35-50 olduğu gözlemlenmiştir. Bu bulgu, belirli yaş gruplarının finansal konularda daha bilinçli ve bilgili olduğunu işaret etmektedir. Bununla birlikte, çalışma aynı zamanda finansal

okuryazarlık seviyesinin en düşük olduğu yaş aralığının 65 yaş ve üstü olduğunu saptamıştır. Bu bulgu, yaşlanma sürecinin finansal okuryazarlık düzeyini etkileyebileceği ve yaşlı nüfusun finansal okuryazarlık konusunda daha fazla desteklenmesi gerektiğini öne sürmektedir. Bu sonuçlar, finansal eğitim politikalarının yaşa göre özelleştirilmesi gerekliliğini vurgulamaktadır.

TEB'in 2022 yılında katkılarıyla gerçekleştirilen Finansal Okuryazarlık Eğitimi (FOE) anketi, Türkiye genelinde 18 yaş üstü 1506 katılımcıyla yüz yüze yapılan kapsamlı bir çalışmadır. Bu araştırma, finansal okuryazarlık düzeylerini değerlendirmek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Sonuçlar, 25-44 yaş aralığındaki katılımcıların diğer yaş gruplarına kıyasla finansal okuryazarlık seviyelerinin daha yüksek olduğunu göstermiştir. Bu bulgu, belirli yaş gruplarının finansal konulara ilişkin daha fazla bilgi sahibi olma eğiliminde olduğunu göstermektedir. Araştırmanın elde ettiği bulgular, finansal okuryazarlık düzeylerinin yaşla ilişkili olduğunu öne sürmekte ve yaşa göre finansal eğitim ve bilinçlendirme programlarının tasarlanması ve uygulanmasının önemini vurgulamaktadır.

1.2.3. Eğitim Düzeyi

Bireylerde finansal okuryazarlık seviyesini etki eden faktörlerden en önemlilerden birisi de hiç kuşkusuz eğitim düzeyidir. Kişilerin bilgi seviyesi eğitim düzeyine göre değişkenlik gösterir (Egeli, 2021, s.15).

TEB katkılarıyla 2022 yılında yapılan finansal okuryazarlık ve erişim anketi çalışması yapılmıştır. Çalışmada 1506 kişiye yüz yüze soru soruldu. Çalışmanın bir çıktısı da kişinin eğitim seviyesindeki artış finansal okuryazarlık seviyesinin de artışına neden olduğu gözlemlenmiştir.

Mandell (2008), yaptığı araştırmada eğitim düzeyini okul seviyesini dikkate alarak çalışmasını yürüterek 2002 – 2008 yılları arasında 1030 üniversite öğrencisi ile 5150 lise öğrencisini incelemiştir. Çalışmada elde edilen bulgulara göre %62.2 orta düzeyde finansal okuryazarlık bilgisine sahip olan üniversite öğrencilerinin olduğu, %43.3 oranında düşük finansal okuryazarlık bilgisine sahip lise öğrencilerini olduğunu tespit etmiştir.

Özen ve Kaya (2015), finansal içerikli derslerin finansal okuryazarlık seviyesi üzerindeki etkisini ölçmek için Uşak Üniversite öğrencileri üzerinde yaptıkları bir araştırmada finansal okuryazarlık oranı %40.68 çıktı. Bu araştırmanın neticesi olarak

finans eğitimi alan öğrencilerin, almayan öğrencilere oranla finansal okuryazarlık seviyesi daha yüksek çıkmıştır.

Agarwalla vd. (2015), yaptıkları bir araştırmada Hindistan’da çalışan gençlerin eğitim düzeyinin düşüklüğü finansal okuryazarlık seviyesinin düşük olmasını netice vermiştir.

Worthington (2006), Avustralya’da bulunan üniversite mezunların finansal okuryazarlık seviyesinin daha yüksek olduğu, üniversite mezunu olmayanlara oranla daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

1.2.4. Aile Yapısı

Bireyin ilk öğretmeni genellikle kendi ebeveynidir ve aile yapısı, kişinin hayatındaki birçok alanda olduğu gibi finansal okuryazarlık seviyesini de etkileyen önemli bir faktördür. Aile, bireyin finansal bilgi, davranış ve tutumlarını şekillendirirken, aynı zamanda bu konulardaki farkındalığını da belirleyebilir. Özellikle günümüzde, ekonomik ve finansal bilgiye erişim artarken, çocukların ve gençlerin bu konulara erken yaşta ilgi göstermeleri ve bilinçlenmeleri gerekmektedir. Erken yaşlarda kazanılan finansal bilginin, bireyin ilerleyen yaşamında daha sağlıklı finansal kararlar almasına ve güçlü finansal bir gelecek inşa etmesine katkı sağladığı bilinmektedir (Bozçelik, 2019, s. 60). Bu nedenle, eğitimciler, aileler ve toplumun diğer paydaşları, finansal okuryazarlık eğitiminin genç nesillerin öncelikli ilgi alanlarından biri haline getirilmesi için çaba göstermelidirler.

Aile yapısındaki bazı faktörler bireyin finansal okuryazarlık seviyesini etkilemektedir. Ebeveynin eğitim seviyesi, ailede finansal kararları alan kişi, ailenin toplam gelir seviyesi, ailenin tasarruf eğilimleri gibi ve bunlara benzer birçok faktör kişinin finansal bilgi üzerinde etkisi görülmektedir (Yildirim ve Özbek, 2021, s.696).

TEB katkılarıyla 2022 yılında yapılan finansal okuryazarlık ve erişim anketi çalışması yapılmıştır. Çalışmada 1506 kişiye yüz yüze sorulmuştur. Bu anketin sonuçlarında biri de hane halkı gelirinin artması ile paralel olarak finansal okuryazarlık seviyesi de arttığı gözlemlenmiştir.

1.2.5. Öğrencilerin Eğitim Gördüğü Lisans Programı

Finansal okuryazarlık seviyesini etkileyen bir faktörde öğrenimde bulunan bireyin seçmiş olduğu lisans programıdır. Özen ve Kaya (2015), Finansal okuryazarlık

seviyesinin finansal içerikli derslerle bağlantısının olup olmadığı konusunda Uşak Üniversitesi İİBF ve UBMYO öğrencilerine yapmış oldukları anket sonucunda finans içerikli ders alan öğrencilerin finansal okuryazarlık seviyesi finansal içerikli ders almayan öğrencilere oranla daha yüksek olduğunu tespit etmişler. Hasanca, (2020), 402 üniversite öğrencisi ile yapmış olduğu 21 soruluk yüz yüze anket sonucunda ekonomi ve finans dersleri ile ilişkili olan bölüm öğrencilerinin finansal okuryazarlık seviyesi, finans ve ekonomi ile ilişkili olmayan bölüm öğrencilerinden daha yüksek olarak tespit etmiştir. Chen ve Volpe'nin (2002) gerçekleştirdiği çalışmada, işletme bölümünde eğitim alan öğrencilerin finansal okuryazarlık seviyelerinin diğer bölümlerde eğitimine devam eden öğrencilere kıyasla daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bu bulgu, bireylerin öğrenim aldıkları alana bağlı olarak finansal konulara yönelik bilgi ve farkındalıklarının farklılık gösterebileceğini öne sürmektedir. Özellikle işletme eğitimi alan bireylerin, finansal konularda daha derinlemesine bilgi sahibi olabilecekleri ve bu alanda daha fazla ilgi gösterebilecekleri düşünülmektedir. Araştırmanın sonuçları, finansal okuryazarlık düzeyini etkileyen faktörlerin eğitim programları ve öğrenim alanlarıyla ilişkili olduğunu göstermektedir. Bu nedenle, farklı disiplinlerde finansal okuryazarlık eğitiminin öneminin vurgulanması ve ilgili eğitim programlarının geliştirilmesi gerekmektedir.

TEB katkılarıyla 2022 yılında Türkiye'de gerçekleştirilen finansal okuryazarlık ve erişim anketi çalışması, nitelikli bir araştırma olarak öne çıkmaktadır. Araştırma, 1506 katılımcıyla yüz yüze görüşmelerin yapıldığı geniş kapsamlı bir çalışmadır. Çalışma sonuçları, Türkiye'deki finansal okuryazarlık düzeyi ve erişim durumu hakkında önemli veriler sağlamıştır. Araştırmadan elde edilen veriler, finansal okuryazarlık alanında yapılan çalışmaların önemini vurgulamakta ve bu alanda daha fazla araştırma ve politika geliştirme gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Çalışmada elde edilen değerler Tablo 3'te hazırlanmıştır.

Tablo 3. Eğitim ve Finansal Okuryazarlık Endeks Değerleri

Finansal Okuryazarlık Endeks Değerleri					
<i>Eğitim Seviyesi</i>	<i>Katılımcı Sayısı</i>	<i>Ortalama</i>	<i>Medyan</i>	<i>Minimum</i>	<i>Maksimum</i>
<i>İlkokuldan terk</i>	215	52.3	55.0	18.0	83.0
<i>İlkokul mezunu</i>	505	62.7	64.0	23.0	97.0
<i>Ortaokul mezunu</i>	272	61.0	62.0	23.0	88.0
<i>Lise(Normal) mezunu</i>	244	67.1	68.0	32.0	100.0
<i>Lise(Meslek) mezunu</i>	79	60.2	62.0	35.0	88.0
<i>Yüksekokul(iki yıllık) mezun</i>	54	66.3	64.5	36.0	98.0
<i>Açık öğretim (Üniversite) mezunu</i>	21	60.5	59.0	32.0	88.0
<i>Üniversite(Normal) mezunu</i>	106	69.1	71.0	36.0	92.0
<i>Lisansüstü</i>	10	66.4	67.5	42.0	91.0

Kaynak: TEB ve FOE 2022 Dijital Olgunluk Raporu

Tablo 2’den elde edilen verilere dayanarak, bireylerin elde ettikleri eğitim seviyesinin finansal okuryazarlık düzeyi ile arasında paralel bir ilişki olduğu açıkça görülmektedir. Bu veri göstergesi, eğitim seviyesinin artmasıyla birlikte finansal okuryazarlık düzeyinin de yükseldiğini ortaya koymaktadır. Dolayısıyla, bireylerin finansal okuryazarlık düzeylerini geliştirmek ve artırmak için eğitim fırsatlarına erişimin sağlanması, finansal eğitimin önemini vurgulamaktadır. Bu bağlamda, eğitim kurumlarının ve diğer ilgili paydaşların, finansal okuryazarlık eğitimine daha fazla önem vermesi ve bu konuda daha etkin programlar geliştirmesi gerekliliği ön plana çıkmaktadır.

1.3.Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Geliştirilmesine Yönelik Çalışmalar

Finansal okuryazarlık, bireylerin finansal bilgi, beceri ve anlayışlarını kullanarak bilinçli ve etkin finansal kararlar alabilme yeteneğini ifade eden kapsamlı bir kavramdır. Bu yetenek, bireylerin günlük finansal işlemlerini yönetme, bütçeleme, tasarruf yapma, yatırım kararları alma ve borçlarını idare etme gibi konuları kapsar. Finansal okuryazarlığın yüksek düzeyde olması, bireylerin kişisel mali durumlarını iyileştirmelerine, ekonomik fırsatları değerlendirmelerine ve finansal riskleri minimize etmelerine olanak tanır. Bu bağlamda, bireylerin ekonomik refahını artırmak ve daha geniş anlamda finansal sistemin istikrarını korumak amacıyla, finansal okuryazarlık seviyesinin yükseltilmesine yönelik çeşitli akademik ve pratik girişimler büyük önem taşımaktadır.

Günümüzde finansal okuryazarlık düzeyinin artırılması amacıyla hayata geçirilen girişimler, geniş bir yelpazede yer almaktadır. Akademik alanda, okullar ve üniversiteler aracılığıyla geliştirilen müfredatlar, öğrencilere temel finansal bilgiler ve beceriler kazandırmayı hedeflemektedir. Bu eğitim programları, bütçe yapma, tasarruf, yatırım ve borç yönetimi gibi konularda öğrencilere sağlam bir temel sunmaktadır. Eğitimlerin etkinliğini artırmak için interaktif yöntemler, finansal simülasyonlar ve oyun tabanlı öğrenme araçları kullanılmaktadır.

Pratik alanda ise, toplum temelli eğitim programları, yetişkin bireylerin finansal okuryazarlık seviyesini artırmayı amaçlamaktadır. Toplum merkezleri ve kütüphanelerde düzenlenen bu eğitimler, bireylerin günlük yaşamda karşılaştıkları finansal zorlukları aşmalarına yardımcı olacak pratik bilgiler sağlamaktadır. Ayrıca, dijital teknolojilerin gelişimiyle birlikte, online kurslar, mobil uygulamalar ve web tabanlı eğitim materyalleri aracılığıyla geniş kitlelere ulaşmak mümkün hale gelmiştir. Bu dijital eğitim araçları, bireylerin kendi hızlarında ve ihtiyaçlarına uygun bir şekilde öğrenmelerine olanak tanımaktadır.

Bunların yanı sıra, finansal danışmanlık ve koçluk hizmetleri de bireylerin finansal okuryazarlık seviyesini artırmada önemli bir rol oynamaktadır. Finansal danışmanlar, bireylerin mali hedeflerine ulaşmalarına yardımcı olmak için özelleştirilmiş stratejiler geliştirerek gerekli bilgileri sunmaktadır. Kişiselleştirilmiş bu hizmetler, bireylerin bilinçli ve etkin finansal kararlar almalarını desteklemektedir.

Son olarak, kamu politikaları ve yasal düzenlemeler, finansal okuryazarlığın artırılmasında kritik bir öneme sahiptir. Devletler, finansal eğitimlerin zorunlu hale getirilmesi, finansal ürün ve hizmetlerin şeffaflığının artırılması ve tüketicilerin korunmasına yönelik çeşitli önlemler alınması gibi adımlar atmaktadır. Bu politikalar ve düzenlemeler, bireylerin finansal bilgi ve becerilerini geliştirmelerine katkıda bulunarak, genel ekonomik istikrarın korunmasına yardımcı olmaktadır.

Özetle, finansal okuryazarlığın artırılması, bireylerin finansal güvenliğini sağlamanın yanı sıra, ekonomik sistemin sürdürülebilirliğini korumak açısından da büyük bir önem taşımaktadır. Eğitim programları, dijital araçlar, finansal danışmanlık hizmetleri ve kamu politikaları gibi çeşitli girişimler, finansal okuryazarlığın geliştirilmesine yönelik önemli katkılar sunmaktadır. Bu girişimlerin başarısı, toplumun genel refahı ve ekonomik istikrar açısından kritik bir rol oynamaktadır.

1.3.1. Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Geliştirilmesine Yönelik Uluslararası Çalışmalar

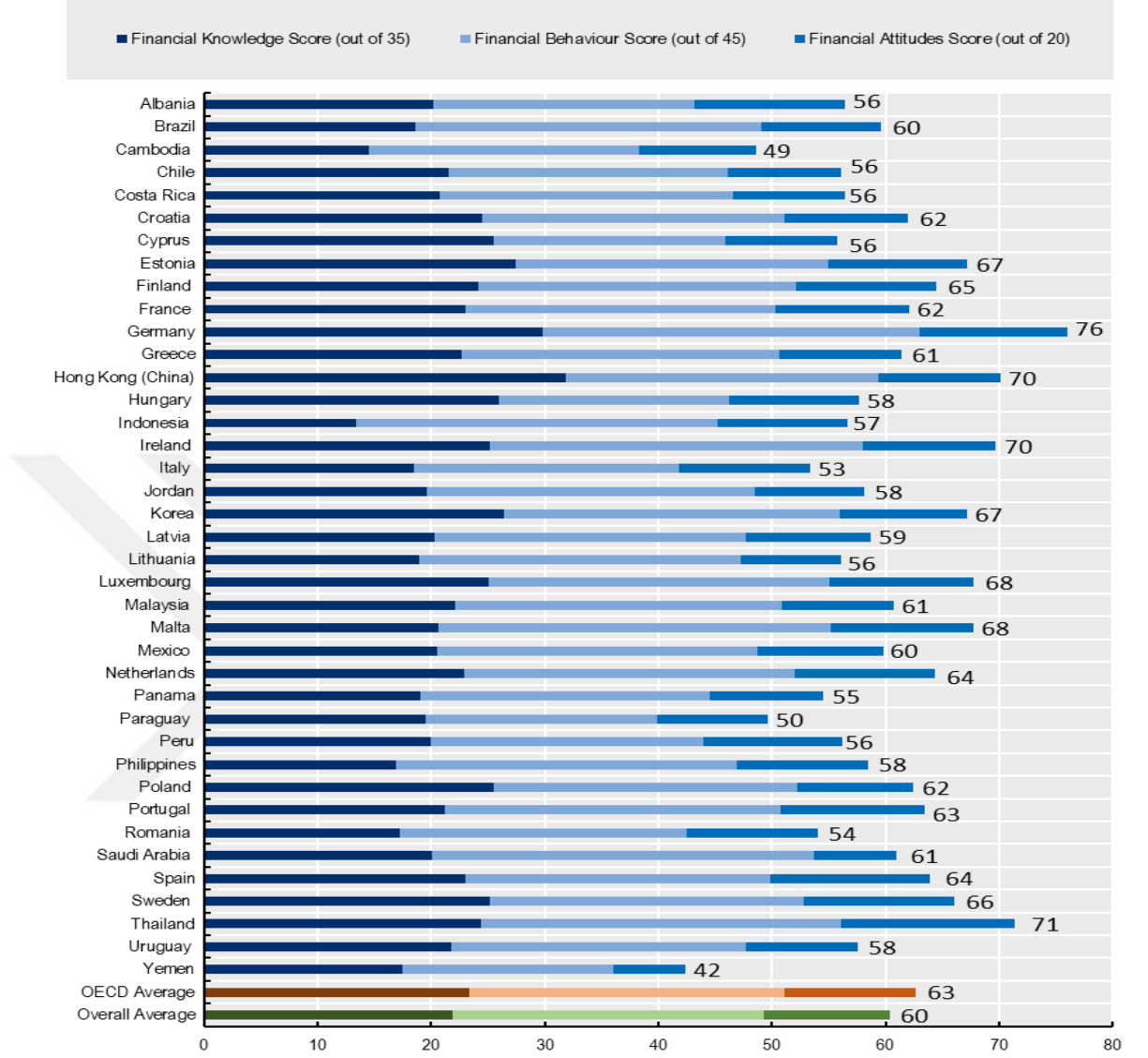
Finansal okuryazarlığın önemi, bireylerin ekonomik refahını artırmanın yanı sıra, genel ekonomik sistemin istikrarını koruma açısından da büyük bir önem taşır. Bu bağlamda, finansal okuryazarlık düzeyinin artırılmasına yönelik uluslararası düzeyde çeşitli çalışmalar ve girişimler hayata geçirilmiştir.

1990'lardan itibaren dünya genelinde finansal okuryazarlık seviyesini ölçmeye yönelik çeşitli araştırmalar yapılmaktadır (Karataş, 2017, s.27).

OECD/INFE 2023 raporunda, aralarında 20 OECD Üyesi ülke ve 8 G20 üyesinin de bulunduğu yaklaşık 39 ülke ve ekonomi, finansal okuryazarlık seviyelerini ölçmek için dünya çapında tanınan OECD/INFE 2022 Finansal Okuryazarlık ve Finansal Katılım Ölçme Araç Seti'ni kullanarak bu üçüncü koordineli ölçüm çalışmasına katılmıştır. Araştırmanın çıktısı, finansal okuryazarlığın bileşimi kabul edilen finansal tutum, finansal davranış ve finansal bilgiyi de kapsam altına alınarak finansal okuryazarlık hakkında bilgi verilmektedir.

Aşağıda Tablo 3'te yer alan 40 katılımcı ülke ve ekonomi için ortalama finansal okuryazarlık puanlarını göstermektedir. Genel finansal okuryazarlık skoru, finansal bilgi, finansal davranışlar ve finansal tutumları ölçen soruların puanlarının toplamı olan bir ölçüdür (OECD/INFE 2023, s.13). Tüm katılımcı ülkeler ve ekonomiler genelinde ortalama finansal okuryazarlık puanı 100 üzerinden 60 puandır (katılımcı

OECD ülkeleri genelinde 100 üzerinden 63 puan). Ülkelere göre ortalama finansal okuryazarlık puanlarının yer aldığı veriler tablo 3'te yer almaktadır.

Şekil 2. Genel Finansal Okuryazarlık Düzeyleri.

Kaynak: OECD/INFE 2023 Survey of Adult Financial Literacy, s.14

1.3.1.1. OECD (Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü)

OECD, finansal okuryazarlığın artırılmasına yönelik geniş kapsamlı çalışmalar yürüten önde gelen uluslararası bir kuruluştur. OECD'nin finansal eğitim ve okuryazarlık programları, üye ülkelerde finansal eğitim politikalarının geliştirilmesini ve uygulanmasını desteklemektedir. 2008 yılında kurulan OECD Uluslararası Finansal Eğitim Ağı (INFE), OECD/INFE, 130'dan fazla ülkede merkez bankaları, finansal düzenleyiciler ve denetleyiciler, maliye bakanlıkları ve eğitim bakanlıkları dahil

olmak üzere 280'den fazla kamu kurumunun üyeliğine sahiptir. Finansal okuryazarlık konusunda üst düzey politika rehberliği ve yeni yöntemler ve araçlar geliştirmektedir; bunların birçoğu G20 liderleri ve diğer uluslararası ve bölgesel forumlar tarafından onaylanmış veya desteklenmiştir. OECD/INFE, çalışmalarını küresel ve bölgesel raporlar ve konferanslar, web seminerleri, yuvarlak masa toplantıları ve teknik atölyeler aracılığıyla çeşitli şekillerde yaymaktadır (Global Money Week, 2023, s.5).

OECD, PISA (Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı) çerçevesinde finansal okuryazarlık değerlendirmeleri yaparak, ülkeler arası karşılaştırmalı veriler sağlamaktadır. Dünya ekonomisi, Büyük Buhran' dan bu yana en ciddi finansal krizin ortasındadır. OECD, bu krizi aşmak ve ekonomilerin yeniden canlanmasını sağlamak amacıyla dünya hükümetleri ve diğer organizasyonlarla iş birliği yapmaktadır. 2008 yılında başlatılan Finansal ve Ekonomik Krize Stratejik Yanıt kapsamında, OECD, finansal sektör, reel ekonomi, sosyal politika, çevre, kalkınma ve inovasyon gibi kilit alanlarda hükümetlere destek verme çabalarını yoğunlaştırmıştır. Bu çabalar, politika yapıcılarının krizi ele almasına ve geleceğin dünya ekonomisini şekillendirmesine yardımcı olacak yeni analizler içermektedir (OECD Annual Report 2009).

OECD, 2003 yılında finansal eğitim konusunda önemli bir proje başlatmıştır. Bu proje, Finansal Piyasalar Komitesi, Sigorta Komitesi ve Özel Emeklilik Çalışma Heyeti olmak üzere iki komite ve bir çalışma heyetini içermektedir. Projede incelenen finansal okuryazarlık programları OECD'ye üye olmayan ve üye olan ülkelerin eğitim programları yer almaktadır. Birinci aşamada, mevcut eğitim programlarının etkinliği ayrıntılı olarak değerlendirilmiş ve finansal okuryazarlığın artırılması için stratejik öneriler geliştirilmiştir. Bu süreçte, eğitim programlarının başarı düzeyleri analiz edilmiş ve elde edilen veriler ışığında programların iyileştirilmesi için öneriler sunulmuştur. Bu öneriler, finansal okuryazarlık seviyesinin yükseltilmesi amacıyla kapsamlı ve sürdürülebilir stratejiler içermektedir. İkinci aşamada ise, düzenleyiciler ve bireyler için rehber olabilecek kapsamlı kılavuzların yayımlanması planlanmıştır. Bu kılavuzlar, finansal okuryazarlık konusunda bilinç ve bilgi düzeyini artırmayı hedefleyen pratik öneriler ve yöntemler sunmaktadır. Böylelikle, hem düzenleyiciler hem de bireyler, finansal okuryazarlığın önemini kavrayarak, finansal karar alma süreçlerinde daha bilinçli ve etkili adımlar atabileceklerdir. Bu aşama, farklı ülkelerde tüketicilerin finansal okuryazarlıklarının ölçülmesini de içermektedir (Gökmen, 2012).

G-8 ülkelerinin maliye bakanları tarafından 2006 yılında tanınan, OECD'nin finansal eğitim projesi genişletilerek 2008 yılında "International Network on Financial Education (INFE)" ve "International Gateway for Financial Education (IGFE)" adlı internet sitelerini erişime açmıştır. 95 ülkeden 220'den fazla kamu kurumu üyesi olan INFE ayrıca farklı ülkelerden yetişkinlerin finansal okuryazarlıklarını ölçmek için kullanılabilecek bir anket geliştirmiştir (Gökmen, 2012, s.82).

1997 yılında, uluslararası alanda karşılaştırılabilir verilere olan talep üzerine, OECD tarafından Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı (PISA) başlatıldı. Bu programın amacı, 15 yaşındaki öğrencilerin, çağdaş toplumlarda gerekli olan temel bilgi ve yetkinlikleri edinme düzeylerini belirlemektir. PISA, OECD ülkelerinin hükümetlerine, eğitim sistemlerinin etkinliğini ortak bir uluslararası standart üzerinden değerlendirme fırsatı sunar. İlk olarak fen, okuma ve matematik alanlarında uygulanan bu program, daha sonra işbirlikçi problem çözme becerilerini de kapsayacak şekilde genişletildi. 2012'den itibaren, gençlerin finansal okuryazarlık düzeylerini ölçmek isteyen ülkeler de programa katılabilmektedir (Albayrak, 2023, s.35).

OECD'nin 2017 yılında gerçekleştirdiği PISA araştırması, 15 yaşındaki öğrenciler arasında finansal okuryazarlık seviyelerini incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre, 15 OECD ülkesindeki öğrencilerin ortalama olarak %22'si finansal okuryazarlık eşiğinin altında puan alırken, %12'si ise en üst seviyede yer almaktadır. Çin, öğrencilerinin sadece %9'unun finansal olarak yetersiz olmasıyla en iyi performansı sergilerken, Brezilya'da öğrencilerin %53'ü finansal olarak yetersiz bulunmuş ve bu ülke en düşük performansı göstermiştir (Goyal ve Kumar, 2021, s.82).

1.3.1.2. Dünya Bankası (The World Bank)

İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesinin ardından, 1945 yılında kurulan Uluslararası Yeniden Yapılanma ve Kalkınma Bankası (IBRD), 1947 yılında Birleşmiş Milletler'in bağımsız uzman kuruluşlarından biri olarak resmi statü kazanmıştır (Uluslararası Yeniden Yapılanma ve Kalkınma Bankası [IBRD], 1945). Günümüzde, dünya çapında 188 devlet, IBRD'nin üyesi konumundadır (IBRD, 1945). Bu banka, küresel kalkınma ve ekonomik iyileşme süreçlerine önemli katkılarda bulunmak amacıyla kurulmuş olup, dünya ekonomisindeki değişim ve dönüşümlere liderlik etmektedir (www.worldbank.org).

Türkiye 11 Mart 1947 yılında Dünya Bankası'na üyesi olmuştur. Dünya Bankası beş kurumdan oluşmaktadır;

- Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası (IBRD)
 - Uluslararası Kalkınma Derneği (IDA),
 - Uluslararası Finans Kurumu (IFC),
 - Çok Taraflı Yatırım Garanti Ajansı (MICHA),
 - Uluslararası Yatırım Uyuşmazlıklarının Çözümü Merkezi (ICSID)
- (<https://www.worldbank.org/en/who-we-are>).

Dünya Bankası, finansal okuryazarlığın geliştirilmesi amacıyla çeşitli projeler ve programlar yürütmektedir. Bu çalışmalar, özellikle gelişmekte olan ülkelerde finansal eğitim ve erişim konularına odaklanmaktadır. Dünya Bankası, finansal okuryazarlık programlarının tasarımı ve uygulanması konusunda teknik destek sağlamakta, ayrıca bu programların etkilerini değerlendirmek için araştırmalar yapmaktadır. Dünya Bankası'nın Küresel Finansal Okuryazarlık ve Finansal Katılım Projesi, dünya genelinde finansal okuryazarlığın artırılmasına yönelik önemli bir girişimdir.

Dünya Bankası'nın finansal eğitim programları, Dünya Bankası Aile Ağı (WBFN) tarafından koordine edilmektedir. Bu ağ, finansal okuryazarlık eğitimi kapsamında paranın değeri, aile bütçesi yönetimi, tasarruf ve yatırım konularında küresel eğitimler sunmaktadır. Ayrıca, online sınıflar ile bireylerin internet üzerinden finansal eğitim alması sağlanmaktadır. Dünya Bankası, geniş kapsamlı hanehalkı anketleri ile finansal okuryazarlık düzeyini ölçmekte, finansal erişim üzerine istatistiksel veriler yayımlamakta ve bu alanlardaki projeleri desteklemektedir (Temizel ve Özgüler, 2015, s. 6).

Dünya Bankası, 2010 yılında "Finansal Okuryazarlık ve Tüketici Koruma İçin Küresel Program" ı başlatarak, finansal tüketicilerin haklarını korumayı ve finansal okuryazarlık seviyelerini artırmayı hedefleyen geniş kapsamlı bir girişim başlatmıştır. Bu program, finansal hizmet kullanıcılarının korunmasını desteklemek amacıyla tasarlanmıştır. Programın ana hedefleri arasında, finansal bilgilerin anlaşılabilir ve karşılaştırılabilir olmasını sağlamak, zararlı ticari uygulamaları önlemek, finansal kurumların hatalarında hızlı tazminat sağlamak ve bireylerin güvenli finansal hizmet

kullanımı konusunda eğitim almalarına yardımcı olmak yer almaktadır (Aktaş, 2020, s.48).

Dünya Bankası tarafından finansal hizmetlere erişimi değerlendirmek amacıyla yürütülen ve 157 ülkenin verilerini içeren bir çalışma yapılmıştır. Bu çalışma sonucunda, dünya genelinde finansal hizmetlere erişim ortalamasının %41 olduğu belirlenmiştir. Türkiye'nin finansal hizmetlere makro erişim seviyesi ise %49 olarak tespit edilmiştir, bu da Türkiye'deki yetişkin nüfusun yarısının finansal sistemin dışında olduğunu göstermektedir. Türkiye, bu ölçekte diğer ülkelerle karşılaştırıldığında, dünya sıralamasında 26. sırada yer almaktadır. Bu bulgular, Türkiye'nin finansal hizmetlere erişim konusunda global ortalamanın üzerinde olduğunu, ancak yine de erişimi artırma konusunda önemli bir potansiyele sahip olduğunu ortaya koymaktadır (TCMB 2011, s.19).

1.3.1.3. Avrupa Birliği

AB, finansal okuryazarlık çalışmalarına 2007 yılında başlattığı "Financial Education" raporu ile resmi olarak adım atmıştır. Bu rapor, AB üye ülkelerinde finansal eğitim programlarının yaygınlaştırılması ve finansal okuryazarlığın artırılması için bir rehber niteliği taşımaktadır.

Avrupa Birliği, finansal okuryazarlığın artırılması ve bireylerin finansal konularda daha bilinçli kararlar alabilmeleri için çeşitli girişimlerde bulunmuştur. Bu çalışmalar, eğitim programları, farkındalık kampanyaları ve çeşitli araştırma projeleri aracılığıyla yürütülmektedir.

AB, üye ülkelerdeki vatandaşların finansal okuryazarlık seviyesini artırmak amacıyla çeşitli eğitim programları geliştirmiştir. Bu programlar, genellikle okullarda ve topluluk merkezlerinde uygulanmaktadır. Örneğin, Avrupa Komisyonu'nun başlattığı "Dolceta" (Developing Online Consumer Education Tools for Adults) projesi, finansal eğitimin de içinde olduğu çok çeşitli konularda çevrimiçi eğitim modülleri sunmaktadır (European Commission, 2010).

AB, finansal okuryazarlık seviyesini ölçmek ve geliştirmek için çeşitli araştırmalar ve analizler yapmaktadır. Bu çalışmalar, üye ülkelerdeki finansal okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi ve bu alandaki eksikliklerin tespit edilmesi açısından önemlidir. Örneğin, Avrupa Komisyonu'nun hazırladığı "Consumer Financial Services Action Plan" raporu, tüketicilerin finansal okuryazarlık düzeylerini

artırmak için alınması gereken önlemleri ve stratejileri içermektedir (European Commission, 2017).

AB, finansal okuryazarlığı artırmak için çeşitli farkındalık kampanyaları düzenlemektedir. Bu kampanyalar, vatandaşların finansal ürünler ve hizmetler hakkında bilgi sahibi olmalarını ve bilinçli tercihler yapmalarını sağlamayı amaçlamaktadır. Bir örnek olarak, Avrupa Merkez Bankası ve ulusal merkez bankalarının iş birliğiyle yürütülen "Euro School" programı, gençlerin finansal konular hakkında bilinçlenmelerini hedeflemektedir (European Central Bank, 2015).

Avrupa Bankacılık Otoritesi (EBA), ulusal denetleyici otoriteler tarafından yürütülen finansal okuryazarlık ve eğitim girişimlerini inceleyip koordine ederek, iç pazarda tüketici finansal ürünleri veya hizmetleri için şeffaflık, sadelik ve adaleti teşvik etmede öncü bir rol oynamaktadır (European Banking Authority, <https://www.eba.europa.eu/homepage>, 2024).

Mart 2020'de EBA, ikinci Finansal Eğitim Raporu 2019/20'yi yayımladı. Bu rapor, esas olarak 2018 ve 2019 yıllarında ulusal otoriteler tarafından gerçekleştirilen 120'den fazla finansal eğitim girişimini içeren EBA finansal eğitim arşivine dayanmaktadır. Rapor, ulusal otoriteler tarafından benimsenen en yaygın yaklaşımları ve bu süreçte edinilen deneyimleri ve çıkarılan dersleri özetlemektedir. 2018/19 raporuna göre, bu son baskı finansal eğitim ile finansal davranış düzenlemeleri ve finansal sistemin denetimi arasındaki etkileşim gibi yeni konulara da yer vermektedir. Ayrıca, finansal yeniliklerin artan rolüne ve çocuklar, gençler ve yaşlılar gibi belirli hedef gruplara yönelik artan ilgiyi vurgulamaktadır. Raporda ayrıca, gelecekteki finansal eğitim girişimlerini etkileyebilecek davranışsal ekonomi, sürdürülebilir finans ve ileri analizler ile büyük veri gibi çeşitli gelişmeler de tanımlanmaktadır (European Banking Authority, 2020).

AB mali düzenleme kurumu olan EIOPA'nın Tüketici Koruma ve Finansal İnovasyon Komitesi (CCPFI) kapsamında, finansal okuryazarlık ve finansal eğitim alanındaki ulusal girişimlerin bir envanterinin çıkarılması önerildi. Bu amaçla, CCPFI üyeleri tarafından doldurulan bir anket geliştirildi. EIOPA personeli ve dört CCPFI üyesi tarafından hazırlanan Taslak Rapor, yaz boyunca CCPFI üyeleri arasında yorum için dağıtıldı ve 21 Eylül 2011'de ön onay aldı. OECD ve AB temsilcileri de raporu inceleyerek yorum yaptı. Rapor, 21 Ekim 2011'de EIOPA Denetçiler Kurulu

tarafından resmen onaylandı ve IRSG tarafından yapılan gayri resmi danışmada da içerik onaylandı (European Insurance and Occupational Pensions Authority, 2011)

İlgili raporda incelenen konular aşağıda gösterilmiştir;

- EIOPA Üyelerinin finansal okuryazarlık/eğitim ile ilgili ulusal stratejileri ve yasal yeterlilikleri.
- Finansal okuryazarlık/eğitim alanında ulusal ve uluslararası işbirliği.
- Finansal okuryazarlık/eğitim girişimlerinin hedef grupları, araçları ve programları.
- Girişimlerin başarısını ölçmek (EIOPA, 2011).

1.3.1.4. (IFIE) Uluslararası Yatırımcı Eğitim Forumu

Uluslararası Yatırımcı Eğitim Forumu (IFIE), dünya çapında yatırımcı eğitimini ve finansal okuryazarlığı teşvik etmeyi amaçlayan bir organizasyondur. 2005 yılında kurulan IFIE, yatırımcıların bilinçli ve bilgili finansal kararlar almalarını sağlamak için çeşitli programlar ve kaynaklar sunar. Forum, farklı ülkelerden düzenleyici otoriteler, yatırımcı eğitim kuruluşları ve finansal hizmetler endüstrisi temsilcilerini bir araya getirerek küresel işbirliği ve bilgi paylaşımını teşvik eder.

IFIE, düzenli olarak uluslararası ve bölgesel konferanslar, seminerler ve çalışmalar düzenlemektedir. Bu etkinlikler, finansal eğitimde en iyi uygulamaların paylaşılması, yeni stratejilerin tartışılması ve küresel işbirliğinin teşvik edilmesi amacıyla düzenlenir. Buna örnek olarak 2019 yılında Japonya'da düzenlenen yıllık konferans, finansal okuryazarlık ve yatırımcı eğitiminde yenilikçi yaklaşımlara odaklanmıştır (IFIE, 2019).

Ayrıca IFIE üye kuruluşlar arasında işbirliğini teşvik eder ve küresel bir ağ oluşturur. Bu ağ, üyelerin bilgi ve kaynakları paylaşmalarını, ortak projeler geliştirmelerini ve uluslararası düzeyde koordinasyon sağlamalarını mümkün kılar. Örneğin, IFIE'nin IOSCO (International Organization of Securities Commissions) ile işbirliği içinde gerçekleştirdiği projeler, küresel yatırımcı eğitimi standartlarını geliştirmeye yönelik önemli adımlar atmıştır (IFIE, 2019).

1.3.1.5. (CYFI) Uluslararası Çocuk ve Gençlik Finansmanı

Uluslararası Çocuk ve Gençlik Finansmanı (Child and Youth Finance International - CYFI), dünya genelinde çocukların ve gençlerin finansal bilinç ve yetkinliklerini artırmayı amaçlayan küresel bir harekettir. 2011 yılında kurulan CYFI, gençlerin ekonomik güçlenmesini teşvik ederek yoksulluğu azaltmak ve sürdürülebilir ekonomik büyümeyi desteklemek için çalışmaktadır. CYFI, dünya çapında 175'ten fazla ülkede faaliyet göstermektedir ve 100 milyondan fazla çocuğa ve gence ulaşmıştır. Bu kapsamda gerçekleştirilen bazı önemli girişimler şunlardır:

- **Global Money Week:** CYFI'nin en bilinen girişimlerinden biri olan Global Money Week, her yıl dünya çapında düzenlenen bir etkinliktir. Bu etkinlik, çocukların ve gençlerin finansal okuryazarlık düzeyini artırmak amacıyla çeşitli aktiviteler ve eğitim programları sunar. 2012 yılından bu yana düzenlenen Global Money Week, dünya genelinde milyonlarca çocuğa ulaşarak finansal farkındalık yaratmayı başarmıştır. Global Money Week'in (GMW) amacı, tüm çocukların ve gençlerin yüksek kaliteli finansal eğitime erişimini sağlamaktır; böylece para konularını öğrenirler ve gelecekteki finansal dirençliliklerini ve finansal refahlarını artıracak akıllı finansal kararlar alabilirler (GMW, 2023, s.4).

CYFI (Child and Youth Finance International), 2018 yılında faaliyetlerini sonlandırarak 31 Aralık 2019'da kapılarını resmen kapatmıştır (<https://childfinanceinternational.org>).

1.3.2. Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Geliştirilmesine Yönelik Ulusal Çalışmalar

Türkiye'de finansal okuryazarlık düzeyini geliştirmeye yönelik çeşitli çalışmalar ve stratejiler uygulanmaktadır. Bu çalışmalar, hükümet, sivil toplum kuruluşları, eğitim kurumları ve özel sektör işbirliğiyle yürütülmektedir.

Türkiye'de yapılan bazı önemli çalışmalar:

1.3.2.1. Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası (TCMB)

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB), Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından 11 Haziran 1930 tarihinde kabul edilen tasarıyla kurulmuş ve 1715 sayılı

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanunu adıyla 30 Haziran 1930 tarihinde Resmi Gazete' de yayımlanmıştır. Merkez Bankası, farklı kurum ve kuruluşlar tarafından yürütülen işlevlerin tek elde toplanmasının ardından, 3 Ekim 1931 tarihinde faaliyetlerine başlamıştır. Banka, diğer kamu kurumlarından tamamen ayrı ve bağımsız statüsünün bir göstergesi olarak, anonim şirket biçiminde hukuki varlığını kazanmıştır (www.tcmb.gov.tr).

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB), finansal okuryazarlığı artırmak ve ekonomi eğitimi sağlamak amacıyla "Herkes İçin Ekonomi" adlı bir program yürütmektedir. Bu program, ekonomiye ve merkez bankacılığına yönelik ilgiyi teşvik etmeyi ve bilgi düzeyini artırmayı amaçlamaktadır. Her bir hedef kitleye uygun içerikler sunarak ve çeşitli yaş gruplarına yönelik etkinlikler düzenleyerek, TCMB, Merkez Bankası'nın işlevleri ve faaliyetleri hakkında farkındalığı artırmayı hedeflemektedir(www.tcmb.gov.tr).

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB), 2022 yılında "Türkiye’de Finansal Okuryazarlık ve Nakit Talebi" konulu bir çalışma gerçekleştirmiştir. Bu çalışmada, Türkiye’de finansal okuryazarlık seviyesinin nakit tutma üzerindeki etkisi incelenmiştir. Araştırma, Türk hanelerinin ödeme davranışları ve finansal okuryazarlık seviyelerini içeren Ödeme Yöntemleri Anketi’ne (ÖYA) dayanmaktadır. "Büyük Üç" yöntemi kullanılarak ölçülen finansal okuryazarlık, faiz oranı, enflasyon ve risk çeşitlendirmesi bilgilerini içerir. Anket sonuçlarına göre, Türk hanelerinin sadece %7’si finansal olarak okuryazardır. “Büyük Üç” soruları ile ölçülen ÖYA katılımcıları arasında ortalama finansal okuryazarlık seviyesi hem nispi hem de mutlak olarak oldukça düşük bulunmuştur. Türkiye’deki finansal olarak okuryazar katılımcıların oranı, finansal okuryazarlığı ölçmek için “Büyük Üç” sorularını kullanan on altı ülke arasında en düşüklerden biridir. Öte yandan, Türk hanelerinin faiz oranları konusunda nispeten daha bilgili olduğu gözlemlenmiş ve performansları on altı ülke arasında dokuzuncu sırada yer almıştır. Bu çalışmanın sonuçları, finansal olarak okuryazar katılımcıların daha az nakit bulundurduğunu ve başka yerlerde daha fazla nakit tuttuğunu göstermektedir. Ayrıca, kredi kartı sahipliği finansal okuryazarlık arttıkça artmaktadır. Nakit tutma nedenlerine gelince, finansal olarak okuryazar katılımcıların nispeten daha az bir kısmı, acil durumlar, potansiyel teknolojik arızalar ve psikolojik olarak daha iyi hissetmek için nakit tuttuklarını belirtmektedir. Ayrıca, finansal olarak okuryazar katılımcıların, Covid-19 pandemisi sırasında temassız ödemeleri artırdıkları

ve nakit kullanımdan kaçındıkları gözlemlenmiştir. Regresyon modellerinin sonuçları da, daha yüksek finansal okuryazarlık seviyesine sahip kişilerin ortalama olarak daha az nakit bulundurduğunu ve başka yerlerde daha fazla nakit tuttuğunu göstermektedir. Ayrıca, demografik ve sosyoekonomik faktörlerin Türkiye'deki nakit tutma üzerindeki diğer belirleyiciler olduğu bulunmuştur (Bilici ve Çevik, 2023, s.1).

1.3.2.2. Sermaye Piyasası Kurulu (SPK)

Sermaye Piyasası Kurulu, 1981 yılında 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu ile kurulmuştur ve halkın ekonomik kalkınmaya katılımını sağlamak amacıyla tasarrufların menkul kıymetlere yatırılmasını düzenlerken, sermaye piyasasının güven, açıklık ve kararlılık içinde işlemesini ve tasarruf sahiplerinin hak ve yararlarının korunmasını sağlamaktadır. Kurul, idari ve mali özerkliğe sahip bir kamu tüzel kişisidir ve görev ve yetkilerini bağımsız olarak yerine getirir. Sermaye Piyasası Kurulu, Hazine ve Maliye Bakanlığı'na bağlı olup merkezi İstanbul'dadır (Sermaye Piyasası Kurulu'nun Oluşumu, 2024).

Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) tarafından 2024 yılında başlatılan finansal okuryazarlık platformu, bütçe yönetimi, kredi, yatırım, borsa ve kripto varlıklar gibi çeşitli kategorilerde eğitim videoları sunmaktadır. Platform, gençler ve ev hanımları başta olmak üzere toplumun geniş bir kesimine ulaşmayı hedeflemektedir. Sunulan içerikler, ücretsiz olarak erişime sunularak finansal okuryazarlığın artırılması amaçlanmaktadır (Finansal Okuryazarlık Platformu Açıldı, 2024).

Sermaye Piyasası Kurulu, sermaye piyasalarının tanınırlığını ve finansal okuryazarlık seviyesini artırmak amacıyla üniversite öğrencilerine yönelik seminerler düzenlemektedir. Bu seminerler, üniversitelerin sömestr ve yaz tatillerine uygun zaman dilimlerinde gerçekleştirilmektedir. Eğitim seminerlerinden, dört yıllık üniversite programlarının üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencileri, dört yıl süren eğitim programlarına sahip olmayan meslek yüksekokullarının sermaye piyasası bölümlerinde ikinci sınıf öğrencileri ve seminerin açıldığı aydan geriye doğru son eğitim/öğretim döneminde mezun olanlar faydalanabilmektedir (Üniversite Öğrencilerine Yönelik Eğitim Semineri, 2024).

1.3.2.3. Finansal Okuryazarlık ve Erişim Derneği (FODER)

Finansal Okuryazarlık ve Erişim Derneği (FODER), 2012 yılında finansal bilinç seviyesini yükseltmek ve bu alandaki ekosistemin gelişimini teşvik etmek amacıyla

kurulmuştur. Dernek, kurulduğu tarihten bu yana, kamu sektörü, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği yaparak, Türkiye genelinde bireylerin finansal okuryazarlık ve finansal erişim farkındalıklarını artırmayı amaçlamaktadır. Bu hedef doğrultusunda, FODER, eğitim programları, araştırmalar ve uygulamalara yönelik destek faaliyetleri gerçekleştirmektedir. Derneğin ana hedefi, Türkiye'de finansal okuryazarlık bilincini güçlendirmek için bütünsel bir ekosistem oluşturmak olarak belirlenmiştir. FODER'in hedefleri arasında, bankacılık hizmetlerinin yaygınlaştırılmasına katkı sağlamak, tasarruf oranlarını yükseltmek, finansal okuryazarlığı eğitim müfredatlarına entegre etmek ve finansal sistemle bütünleşme süreçlerinde, özellikle kadınlar ve çocuklar gibi belirli grupların finansal bilinç düzeylerini artırmaya yönelik stratejiler geliştirmek bulunmaktadır (FODER, 2024).

FODER ve Visa Türkiye iş birliğiyle Eylül – Ekim 2021 döneminde Türkiye genelinde 15 yaş ve üzeri 2006 bireyle bilgisayar destekli yüz yüze görüşmeler gerçekleştirmiştir. Araştırma, tabakalı tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılarak İBBS 2 düzeyinde 26 ilde yürütülmüştür. Çalışma sonuçlarına göre, 2019 ve 2021 yılları arasında finansal okuryazarlık endeksinde belirgin bir benzerlik gözlemlenmiştir, ancak finansal bilgi, davranış ve tutum bileşenlerinde önemli değişiklikler kaydedilmiştir. 2019 yılı itibarıyla finansal okuryazarlık endeksi 55 olarak belirlenmişken, 2021 yılı için bu endeks 54 olarak tespit edilmiştir. 2019 yılında finansal bilgi endeksi 65, finansal davranış endeksi 51 ve finansal tutum endeksi 49 iken, 2021 yılında finansal bilgi endeksi 57, finansal davranış endeksi 48 ve finansal tutum endeksi 57 olarak belirlenmiştir (Türkiye Finansal Okuryazarlık Araştırması II. Dönem Raporu, 2021).

FODER ve Visa Türkiye adına Ipsos Sosyal Araştırmalar tarafından yürütülen Ocak 2022 de yayımlanan çalışmada Türkiye genelinde 15 yaş ve üzeri 2006 bireyle bilgisayar destekli yüz yüze görüşmeler gerçekleştirmiştir. Araştırma, tabakalı tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılarak İBBS 2 düzeyinde 26 ilde yürütülmüştür. Kadınlarda Finansal Okuryazarlık Kantitatif Araştırma Raporu şeklinde sunulmuştur. Raporda örnekleme yer alan 1009 kadının finansal okuryazarlığı tespit edilmiştir. Elde edilen veriye göre 2021 yılında genel finansal okuryazarlık endeksi 54 iken, aynı yıl kadınların finansal okuryazarlık endeksi 53 olarak tespit edilmiştir. Finansal bilgi endeksi 55, finansal davranış endeksi 46 ve finansal tutum endeksi 60 olarak gözlemlenmiştir. Örnekleme yer alan 997 erkeğin vermiş oldukları cevaplara göre

finansal okuryazarlık endeksi 55 olarak tespit edilmiştir. Finansal bilgi endeksi 60, finansal davranış endeksi 50 ve finansal tutum endeksi 55 olarak tespit edilmiştir (Kadınlarda Finansal Okuryazarlık Kantitatif Araştırma Raporu, 2022).

1.3.2.4. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB)

Millî Eğitim Bakanlığının teşkilat yapısı çeşitli yasal düzenlemelerle değişikliklere uğramış olup günümüzdeki yapısı 14.9.2011 tarihinde yürürlüğe giren 652 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile belirlenmiştir (Millî Eğitim Bakanlığının Kısa Tarihçesi, 2024).

MEB Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından 2023 yılın çıkan üç ayda bir yayımlanan özel sayılı dergisi de ortaöğretim kademesindeki öğretim programlarının finansal okuryazarlık açısından incelenmiştir. Bu araştırmada, Millî Eğitim Bakanlığı'nın ortaöğretim seviyesindeki haftalık ders çizelgelerinde bulunan ortak ve seçmeli derslerden 30 öğretim programı finansal okuryazarlık açısından değerlendirilmiştir.

Tablo 4. Öğretim Programlarında Finansal Okuryazarlıkla İlgili Kavramların Bulunma Durumu.

Öğretim Programı	Haftalık Ders Çizelgesindeki Durum	Finansal Okuryazarlık ile İlgili Kavram
Astronomi ve Uzay Bilimleri	Seçmeli	Var
Beden Eğitimi ve Spor	Ortak	Yok
Bilgi Kuramı	Seçmeli	Var
Bilgisayar Bilimi	Seçmeli	Yok
Biyoloji	Ortak	Var
Coğrafya	Ortak	Var
Çağdaş Türk ve Dünya Tarihi	Seçmeli	Var
Demokrasi ve İnsan Hakları	Seçmeli	Var
Diksiyon ve Hitabet	Seçmeli	Yok
Ekonomi	Seçmeli	Var
Felsefe	Ortak	Yok

Fizik	Ortak	Var
Girişimcilik	Seçmeli	Var
Görsel Sanatlar	Ortak	Yok
İslam Bilim Tarihi	Seçmeli	Yok
İşletme	Seçmeli	Var
Kimya	Ortak	Var
Mantık	Seçmeli	Yok
Matematik	Ortak	Var
Müzik	Ortak	Yok
Proje Hazırlama	Seçmeli	Var
Psikoloji	Seçmeli	Yok
Sağlık Bilgisi ve Trafik Kültürü	Ortak	Var
Sosyoloji	Seçmeli	Var
T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük	Ortak	Var
Tarih	Ortak	Var
Türk Dili ve Edebiyatı	Ortak	Yok
Türk Kültür ve Medeniyet Tarihi	Seçmeli	Var
Uluslararası İlişkiler	Seçmeli	Var
Yönetim Bilimi	Seçmeli	Var

Kaynak: Kul, vd. 2023, s.149.

Tablo 4'te yapılan inceleme, finansal okuryazarlıkla ilgili kavramların 20 öğretim programında yer aldığını ve bu programların 8'inin zorunlu derslerden, 12'sinin ise seçmeli derslerden oluştuğunu ortaya koymaktadır. Buna karşın, finansal okuryazarlık kavramlarını içermeyen 10 öğretim programının 4'ü zorunlu derslerden, 6'sı ise seçmeli derslerden oluşmaktadır. Finansal okuryazarlık kavramlarının yer almadığı öğretim programları arasında Beden Eğitimi ve Spor, Bilgisayar Bilimi, Diksiyon ve Hitabet, Felsefe, Görsel Sanatlar, İslam Bilim Tarihi, Mantık, Müzik, Psikoloji ve Türk Dili ve Edebiyatı bulunmaktadır (Kul, Özoğlu ve Sarıca, 2023, s. 150).

İKİNCİ BÖLÜM

KARİYER GELECEK ALGISI

2.1. Kariyer Kavramı ve Tanımı

Kariyer, bireyin yaşamı boyunca iş ve meslek alanında deneyimlediği ve geliştirdiği süreçlerin bütünüdür. Bu süreç, kişinin eğitimle başlayan ve mesleki yaşam boyunca devam eden, çeşitli iş ve roller aracılığıyla elde ettiği bilgi, beceri ve yetkinlikleri kapsar. Kariyer, sadece belirli bir iş veya meslekle sınırlı olmayıp, bireyin mesleki gelişimini, kişisel hedeflerini ve yaşam tarzını etkileyen geniş bir kavramdır.

Bu kavram hakkında çeşitli tanımlar yapılmıştır. Türk Dil Kurumu'na göre kariyer, “Bir meslekte zaman ve çalışmayla elde edilen aşama, başarı ve uzmanlık olarak tanımlamaktadır”(TDK, 2024). Farklı bir tanıma göre ise, bireyin arzuladığı yaşam tarzını sürdürebilmek için uzun vadede kazandığı veya kazanacağı eğitim, beceri ve deneyimlerin toplamı(Anafarta, 2001, s.3). Bir diğer tanım, kişinin geçmiş zamanlarda gerçekleştirdikleri işleri nasıl tecrübe ettiklerini ifade eder (Noe, 2009, s. 400). Kariyer, bir kişinin sistematik ve sürekli bir şekilde ilerlemesi, belirli bir meslek dalında profesyonel gelişim ve organizasyon içerisinde pozisyon yükselmesi olarak ifade edilir (Bayraktaroğlu, 2006, s. 137). Kariyer, zamanla bireylerin iş yaşamında para kazanma, başarı duygusu, itibar, tatmin ve beceri geliştirme gibi faaliyetleri gerçekleştirdikleri bir süreçtir (Demir, 2024, s.44). Kariyer, meslek hayatının başlangıcından itibaren bireyin bilgi birikimi yaparak ve üreterek geçirdiği verimli yıllar boyunca ilerlediği genel anlamda iş veya görev sürecidir (Uzun, 2003). Bir kişinin kariyeri, sadece işlerinden ibaret değildir; aynı zamanda işyerinde kendisine atfedilen rol beklentisi, hedefleri, duyguları ve isteklerini gerçekleştirebilmesi için aldığı eğitim ve böylece kazandığı bilgi, beceri, yetenek ve çalışma motivasyonu o işletmede ilerleyebilme sürecini ifade eder (Kızıloğlu, 2019, s.122).

2.2. Kariyer ile İlgili Kuram ve Teoriler

Kariyer gelişimi, bireylerin yaşamları boyunca mesleki yollarını belirleme, planlama ve bu yolları takip etme sürecidir. Bu süreç, bireyin kişisel ve profesyonel kimliğinin şekillenmesinde önemli bir rol oynar. Kariyer ile ilgili kuram ve teoriler, bu süreci anlamak ve yönetmek için kritik birer rehber niteliğindedir. Kariyer gelişim kuramları, bireylerin kariyer seçimlerini, mesleki gelişimlerini ve kariyerlerinde karşılaştıkları engelleri anlamaya yardımcı olan kavramsal çerçeveler sunar. Bu

teoriler, bireylerin kariyer yolculuklarını etkileyen çeşitli faktörleri, psikolojik süreçleri ve sosyo-kültürel etmenleri inceleyerek, kariyer danışmanları, eğitimciler ve insan kaynakları profesyonelleri için pratik uygulamalar sağlar. Kariyer gelişiminde kullanılan başlıca teoriler arasında John Holland'ın Mesleki Tercih Teorisi, Donald Super'in Yaşam-Çizgisi Teorisi, Frank Parsons'ın Özellik ve Faktör Teorisi, John Krumboltz'un Sosyal Öğrenme Teorisi ve Anne Roe'nun Gereksinim Teorisi bulunmaktadır. Bu teoriler, bireylerin kariyer seçimlerini nasıl yaptıklarını, bu seçimleri hangi faktörlerin etkilediğini ve kariyer yollarında nasıl ilerlediklerini açıklamaya çalışır. Kariyer teorileri, bireyin kendi potansiyelini keşfetmesine, kariyer fırsatlarını değerlendirmesine ve mesleki hedeflerine ulaşmasına yönelik stratejik bir yaklaşım geliştirmesine olanak tanır. Bu bağlamda, kariyer gelişimi sadece bireysel bir süreç değil, aynı zamanda toplumsal ve ekonomik bağlamda da önemli bir yere sahiptir.

2.2.1. John Holland'ın Mesleki Tercih Teorisi

John Holland, 1950'lerde geliştirdiği Mesleki Tercih Teorisi ile bireylerin meslek seçimlerini açıklamaya yönelik kapsamlı bir model sunmuştur. Holland'ın teorisi, bireylerin kişilik özellikleri ile mesleki ortamlar arasında bir uyum arayışında olduğunu varsayar. Teorinin temel odak noktası çevre ve bireyin bir biriyle uyumu olmuştur (Perkmen ve Tezci, 2015, S.189). Bu kurama göre, bireyler kendi kişilik özelliklerine en uygun mesleki ortamları seçme eğilimindedirler ve bu uyum, iş tatmini ve mesleki başarı ile ilişkilidir (Holland, 1997).

Holland, bireylerin ve mesleklerin altı temel kişilik tipi ve mesleki çevre ile karakterize edilebileceğini öne sürmüştür. Bu kategorilendirme, bireyin hayatındaki rollerle başa çıkarken yeteneklerini, ilgilerini, değerlerini ve becerilerini nasıl düzenlediğini ve bu düzenlemelerin kişisel ve profesyonel sonuçlara nasıl yansıdığını ortaya koymaktadır (Kalafat, 2014, S.27).

1. Gerçekçi (Realistic): Bu tipteki bireyler, fiziksel güç, yetenek ve koordinasyon gerektiren mesleklerde çalışmayı tercih ederler. Genellikle enerjik, fiziksel işlerde başarılı, mekanik konulara ilgi duyan, dayanıklı, pratik ve kuvvetli bireylerdir. Gerçekçi kişiler, güce ve somut sonuçlara değer verir, insanlarla fazla vakit geçirmekten ve sözel iletişimden hoşlanmazlar, sosyal yetenekler

gerektiren durumlarda genellikle başarısız olurlar (Pilavci, 2007, S. 33).
Örneğin; mühendislik, teknisyenlik.

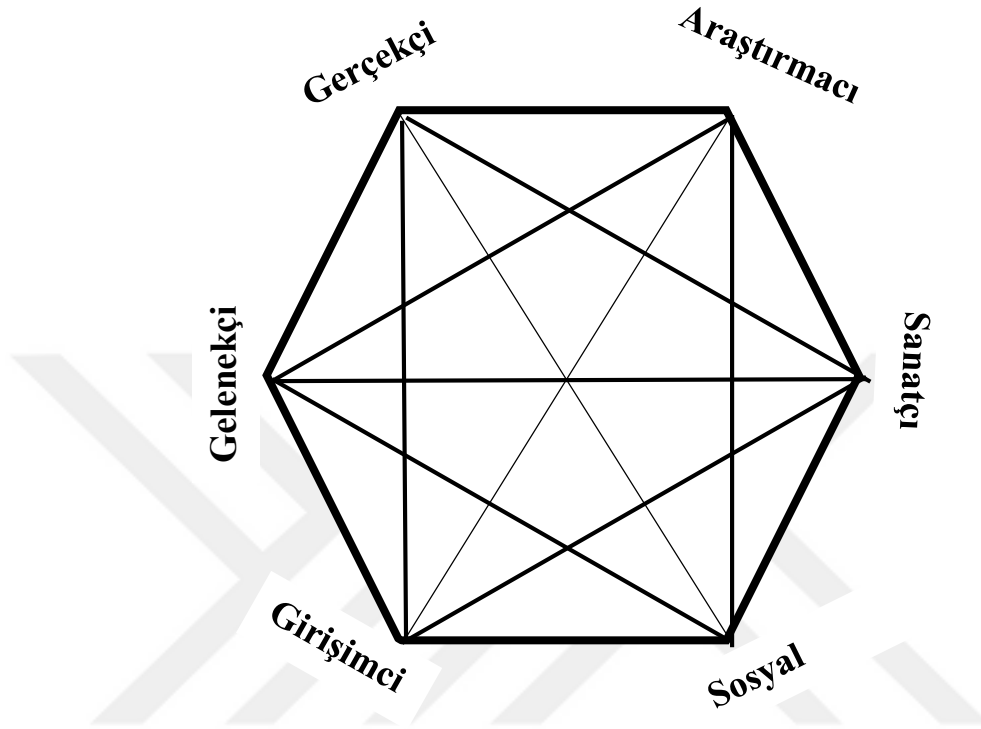
2. Araştırmacı (Investigative): Araştırmacı bireyler analitik, bilimsel ve entelektüel aktiviteleri tercih ederler. Araştırmacı kişilik tipleri, uyumlu, mütevazı, yüksek başarı motivasyonuna sahip, esnek düşünceli, bağımsız, sabırlı, meraklı ve analitik düşünme yeteneği olan bireylerdir. Çevreyi doğru ve detaylı bir şekilde algılama yeteneği ve arzusu taşırlar. Bu tür meslekler bilimsel araştırma, laboratuvar çalışmaları gibi faaliyetler içerir. Örneğin, biyolog, kimyager (Aksu, 2018, S.68).
3. Sanatçı (Artistic): Sanatsal yaratıcılığa ve kendini ifade etmeye önem veren, duygusal, bağımsız, esnek ve estetik faaliyetlere ilgi gösteren bireylerdir. Bu bireyler, güçlü hayal gücü ve yüksek sezgi yeteneklerine sahiptir. Bu bireyler genellikle sanat, yazarlık, müzik gibi yaratıcı alanlarda çalışmayı tercih ederler. Örneğin, ressam, yazar (Sezgin, 2022, S. 24).
4. Sosyal (Social): Diğer insanlarla birlikte olmayı seven, yardım etmeye istekli ve empati kurabilen bireyler bu gruba dahil edilir. Bu kişiler, başkalarının duygularını anlama ve anlamlandırma çabasındadır. Sosyal tipler, grup dinamiklerinde başarılı, neşeli, dışa dönük ve anlayışlıdır. Kişilerarası ilişkilere büyük değer verirler, ancak genellikle mekanik ve bilimsel yeteneklerden yoksundurlar. Örneğin, öğretmen, psikolog (Pilavci, 2007, S. 33).
5. Girişimci (Enterprising): Girişimci bireyler, başkalarını etkileme ve sözel becerilerde üstün olan, akıcı konuşma yeteneğine sahip, enerjik, dışa dönük, cesur, hırslı ve ikna kabiliyeti yüksek kişilerdir. Güç ve statü kazanmak için çaba gösterirler. Ekonomik ve politik alanlarda başarıyı önemserler, ancak bilimsel becerilerden yoksundurlar. Örnek olarak, politikacılar, ekonomistler, satış yöneticileri, pazarlamacılar ve televizyon yapımcıları bu gruba dahil edilebilir (Sezgin, 2022, S. 24).
6. Gelenekçi (Conventional): Nesnelere odaklanma, kurallara sıkı bağlılık, tertip ve düzen bu kişilik tipini tanımlayan temel özelliklerdir. Bu bireyler, büyük kurumsal yapılarda çalışmaktan hoşlanır ve duygusal unsurlardan çok nesneleri anlamayı tercih ederler. Organizasyon becerilerine ve işte başarıya büyük önem verirler, ancak sanatsal yeteneklerden yoksundur. Duygusal

konulardan ziyade, yapısal ve mantıksal analizleri tercih ederler. Bu tip bireyler genellikle karmaşık ve yapılandırılmış iş ortamlarında başarılı olurlar. Örneğin, yönetici sekreterleri, istatistikçiler, finansal analistler ve vergi uzmanları bu gruba girer. Bu mesleklerde başarılı olmak için titizlik, ayrıntılara dikkat ve metodik çalışma gereklidir. Organizasyon yetenekleri yüksek olan bu bireyler, işlerini sistematik bir şekilde yönetirler ve görevlerini düzenli bir şekilde yerine getirirler. Sanatsal becerilere sahip olmamalarına rağmen, analitik ve mantıksal düşünme yetenekleri sayesinde işlerinde başarılı olurlar (Pilavci, 2007, S. 33).

Holland'ın teorisi, bireylerin kişilik tipleri ile mesleki çevreleri arasındaki uyumun iş tatmini ve mesleki başarı üzerinde belirleyici olduğunu vurgular. Bireyin kişilik özellikleri ile mesleki çevresi arasında yüksek uyum olduğunda, bireyin işte daha mutlu, verimli ve başarılı olma olasılığı artar. Bu uyumsuzluk ise iş tatminsizliğine ve düşük performansa yol açabilir (Holland, 1997; Nauta, 2010).

Holland'ın Mesleki Tercih Teorisi, kariyer danışmanlığı ve rehberlik hizmetlerinde yaygın olarak kullanılmaktadır. Kariyer danışmanları, bireylerin kişilik tiplerini belirlemek ve onlara en uygun mesleki yolları önermek için Holland'ın RIASEC (Realistic, Investigative, Artistic, Social, Enterprising, Conventional) modeli ve çeşitli envanterler (örneğin, Self-Directed Search) kullanırlar. Bu yöntemler, bireylerin kendilerini daha iyi tanımalarına ve kariyer hedeflerine ulaşmalarına yardımcı olur (Spokane, 1996).

Holland, bireylerde genellikle baskın olan bir kişilik tipinin bulunabileceğini ve bunun yanı sıra daha az belirgin bir veya iki kişilik tipinin de mevcut olabileceğini öne sürmektedir. Kişilik tipleri arasında bazı kombinasyonların daha uyumlu, bazı kombinasyonların ise daha uyumsuz olduğunu belirtir. Bu ilişkileri görselleştirmek amacıyla, kişilik tiplerini bir altıgen biçiminde düzenlemiştir. Altıgen içindeki tipler birbirine ne kadar yakınsa, kişilik tipleri arasındaki tutarlılık o kadar yüksek olur. Bitişik tipler, büyük ölçüde benzer özellikler taşıırken, zıt köşelerdeki tipler birbirinden oldukça farklıdır. Örneğin, gerçekçi ve araştırmacı tipler arasında uyumlu özellikler bulunurken, gerçekçi ve sosyal tipler arasında belirgin bir uyumsuzluk görülmektedir (Holland, 1997).

Şekil 3. Holland'ın Altıgen Kişilik Modeli

Kaynak: Pilavci, D., 2007, Sezgin, M. G., 2022, Tuncerli, H., 2014,

2.2.2. Donald Super'in Yaşam-Çizgisi Teorisi

Donald Super'in Yaşam-Çizgisi Teorisi, kariyer gelişimi ve planlaması alanında önemli bir yer tutan bir teoridir. Bu teori, bireylerin yaşamları boyunca geçirdikleri kariyer aşamalarını ve bu süreçte yaşadıkları gelişimsel değişiklikleri açıklamaya çalışır. Super'in teorisi, bireyin kariyerini bir yaşam süreci olarak ele alır ve bu süreçte yaşanan değişikliklerin bireyin benlik kavramı, değerleri, ihtiyaçları ve yaşam rolleri üzerinde nasıl etkili olduğunu incelemiştir.

Super'in teorisinde, bireylerin kariyer yaşamlarının belirli aşamalardan geçtiği belirtilir. Bu aşamalar, bireyin doğumdan emekliliğe kadar olan yaşam sürecini kapsar ve her bir aşama, belirli gelişimsel görevler ve deneyimlerle karakterize edilir (Super, 1980). Bu aşamalar şunlardır:

1. Büyüme (0-14 yaş): Bu aşama, bireyin kendilik kavramının gelişmeye başladığı dönemdir. Çocukluk döneminde, çocuklar çeşitli meslekleri tanımaya ve kariyer seçenekleri hakkında bilgi edinmeye başlarlar. Bu süreçte, aile, okul ve sosyal çevre önemli rol oynar (Özçelik, 2022, S. 90).

2. Keşif (15-24 yaş): Bu aşama, gençlerin çeşitli meslekleri deneyimlediği ve kariyer seçeneklerini araştırdığı dönemdir. Bu süreçte, gençler eğitimlerini tamamlar ve iş dünyasına ilk adımlarını atarlar. Keşif aşaması, deneme, araştırma ve karar verme süreçlerini içerir (Özçınar, 2020, S.9).

3. Yerleşme (25-44 yaş): Bu aşama, bireylerin belirli bir kariyerde yerleşmeye başladığı dönemdir. Bireyler, kariyerlerinde ilerlemek ve kendilerini profesyonel olarak geliştirmek için çaba harcarlar. Bu dönemde, iş tatmini ve kariyer başarısı önemli hale gelir (Özçelik, 2022, S. 91).

4. Koruma (45-64 yaş): Bu aşama, bireylerin kariyerlerinde yerleştikleri ve bu pozisyonları korumaya çalıştıkları dönemdir. Bireyler, kariyerlerini sürdürebilir hale getirmek için mevcut pozisyonlarını ve becerilerini korumaya çalışırlar (Super, 1990).

5. Çözülme (65+ yaş): Bireyin fiziksel ve zihinsel kapasitesinin azalmasıyla birlikte, iş performansında ve mesleki faaliyetlerde değişiklikler meydana gelir ve nihayetinde bu faaliyetler sona erer. Bu süreçte, bireylerin yeni roller benimsemesi gereklidir; başlangıçta daha seçici bir katılımcı rolü üstlenirken, zamanla daha pasif bir gözlemci konumuna geçebilirler (Super, 1990). Bu dönemin alt aşamaları şunları içerir:

- Yavaşlama (65-70 yaş): Bu aşamada, bireylerin çalışma hızı azalır ve görevlerde değişiklikler yapılır. Bozulan kapasitelerine uyum sağlamak amacıyla, bazı bireyler resmi olarak emekli olurken, diğerleri görevlerini azaltabilir veya değiştirerek sürdürür. Birçok erkek, tam zamanlı işlerinden ayrılarak yarı zamanlı çalışmaya devam eder.
- Emeklilik (71 yaş ve üzeri): Bu yaş grubunda, bireyler arasında emekliliğin etkileri açısından büyük farklılıklar gözlenebilir. Zamanla, tüm bireyler için çalışma hayatı sona erer; bu süreç kimileri için hızlı ve mutlu bir geçiş olurken, kimileri için zorluklarla dolu ve hüznü olabilir. Bazı bireyler içinse iş yaşamının sona ermesi, ancak ölümle gerçekleşir (Özçelik, 2022, S. 91).

Super, bireylerin kariyer gelişiminde çeşitli görevler ve roller üstlendiklerini belirtir. Bu görevler ve roller, bireyin yaşamının farklı alanlarında oynadığı rolleri kapsar ve kariyer gelişimini şekillendirir. Örneğin, bir birey işçi, ebeveyn, eş veya vatandaş olarak farklı roller üstlenebilir. Bu roller, bireyin kariyer seçimlerini ve gelişimini etkileyebilir (Super, 1980).

Super'in teorisinde, benlik kavramı kariyer gelişiminde merkezi bir rol oynar. Bireyin kendini nasıl algıladığı ve kariyer seçimlerini nasıl tanımladığı, kariyer gelişiminde önemli bir etkidir. Mesleki kimlik, bireyin kendini belirli bir meslekle ilişkilendirme şeklidir ve bu, bireyin kariyer yolunda nasıl ilerleyeceğini belirler. Mesleki kimlik, bireyin kariyer yaşamı boyunca değişebilir ve gelişebilir (Super, 1990).

Super, kariyer gelişimini bir döngü olarak ele alır. Bu döngü, bireyin kariyerinde farklı aşamalardan geçtiği ve bu aşamalarda farklı görevler üstlendiği bir süreçtir. Yaşam-çizgisi, bireyin yaşamının farklı aşamalarında yaptığı kariyer kararlarını ve bu kararların sonuçlarını gösterir. Bu kavram, bireyin kariyer yolculuğunun bir bütün olarak anlaşılmasına yardımcı olur (Super, 1980).

2.2.3. Frank Parsons'ın Özellik ve Faktör Teorisi

Frank Parsons, modern kariyer danışmanlığının öncüsü olarak tanınan bir figürdür. 1909'da yayınlanan "Choosing a Vocation" adlı eseriyle kariyer danışmanlığı alanında devrim yaratmış ve Parsons'ın Özellik ve Faktör Teorisi, kariyer gelişimi ve meslek seçiminde önemli bir rehber olmuştur (Parsons, 1909). Bu teori, bireylerin meslek seçimi sürecinde kişisel özellikleri ve mesleklerin gereksinimlerini uyumlu hale getirmeleri gerektiği fikrine dayanmaktadır (Özçelik, 2022, s. 100).

Parsons'ın Özellik ve Faktör Teorisi, bireylerin başarılı ve tatmin edici bir meslek bulmalarına yardımcı olmayı amaçlayan üç temel ilke üzerine kuruludur (Demirkol ve Aslan, 2021, s.1131):

- **Bireysel Özelliklerin Analizi:** İlk adım, bireyin kendi yeteneklerini, ilgilerini, değerlerini ve kişilik özelliklerini derinlemesine incelemesidir. Parsons, bireyin güçlü ve zayıf yönlerini anlamasının meslek seçimi için hayati öneme sahip olduğunu belirtmiştir. Bu, bireyin kendi potansiyelini ve yeteneklerini anlamasına yardımcı olan

bir öz-farkındalık sürecidir (Parsons, 1909; Zunker, 2016, s.99; Atasever, 2023, s.47).

- Mesleklerin Gereksinimlerinin Analizi: İkinci adım, farklı mesleklerin gerektirdiği yetenekler, beceriler, bilgi ve diğer özelliklerin değerlendirilmesidir. Bu, bireylerin mesleklerin neler talep ettiğini anlamalarını sağlar ve bu taleplerin bireyin sahip olduğu özelliklerle nasıl örtüştüğünü görmelerine yardımcı olur (Parsons, 1909; Brown ve Lent, 2013).
- Bireysel Özelliklerle Meslek Gereksinimlerinin Uyumlaştırılması: Üçüncü adım, bireyin kişisel özellikleri ile mesleklerin gereksinimlerini karşılaştırma sürecidir. Bu süreç, bireyin kişisel özellikleri ile mesleklerin gereksinimlerinin ne kadar örtüştüğünü değerlendirir ve uygun meslek seçimi için rehberlik eder. Parsons, bu uyumun bireyin kariyerinde memnuniyet ve başarı için kritik olduğunu vurgulamıştır (Parsons, 1909; Niles ve Harris-Bowlsbey, 2017).

Parsons'ın Özellik ve Faktör Teorisi, kariyer danışmanlığı ve rehberlik alanında geniş çapta uygulanmış ve temel bir yaklaşım olarak benimsenmiştir. Teori, bireylerin kendilerini ve meslekleri daha iyi anlamalarına yardımcı olarak, kariyer seçimlerinde daha bilinçli kararlar almalarını sağlar. Kariyer danışmanları, bu teoriyi kullanarak bireylerin özelliklerini değerlendirir ve onları potansiyel meslek seçenekleri hakkında bilgilendirir (Sharf, 2017). Ayrıca, eğitim kurumları ve insan kaynakları profesyonelleri de bu teoriyi kullanarak bireylerin kariyer gelişimini desteklemektedir (Zunker, 2016).

Özellik ve Faktör Teorisi, kariyer danışmanlığı alanında temel bir taş olmasına rağmen, bazı eleştiriler de almıştır. Eleştiriler genellikle teorinin, bireylerin kişisel özellikleri ile mesleklerin gereksinimleri arasındaki uyumu çok basit bir şekilde ele aldığı ve bireysel farklılıkları yeterince dikkate almadığı yönündedir (Brown ve Lent, 2013). Ancak, Parsons'ın çalışmaları, kariyer danışmanlığı alanında önemli bir temel oluşturmuş ve bu alanda yapılan daha sofistike teorilerin gelişimine katkıda bulunmuştur. Özellikle, kariyer danışmanlığında daha dinamik ve bütünsel yaklaşımların gelişmesine zemin hazırlamıştır (Niles ve Harris-Bowlsbey, 2017).

Frank Parsons'ın Özellik ve Faktör Teorisi, bireylerin meslek seçimleri ve kariyer gelişimi sürecinde kendi özelliklerini ve mesleklerin gereksinimlerini anlamalarına yardımcı olan bir rehber sunar. Bu teori, kariyer danışmanlığı alanında temel bir araç olarak kullanılmış ve bireylerin tatmin edici ve başarılı kariyer yolları bulmalarına yardımcı olmuştur. Parsons'ın çalışmaları, modern kariyer danışmanlığı uygulamalarının temel taşlarından biri olmaya devam etmekte ve alanın gelişimine katkı sağlamaktadır (Serbes, 2024, s.169).

2.2.4. John Krumboltz'un Sosyal Öğrenme Teorisi

John Krumboltz, kariyer gelişimi ve danışmanlığı alanında önemli katkılarda bulunmuş bir psikologdur. Krumboltz'un Sosyal Öğrenme Teorisi, bireylerin kariyer seçimlerini ve mesleki gelişimlerini anlamada yenilikçi bir yaklaşım sunar. Bu teori, bireylerin kariyer seçimlerinde etkili olan sosyal öğrenme süreçlerine ve çevresel faktörlere odaklanır. Krumboltz, kariyer gelişiminde geleneksel yetenek ve ilgi ölçümlerinin ötesine geçerek, bireylerin deneyimleri, gözlemleri ve sosyal etkileşimleri aracılığıyla öğrendiklerini vurgular (Krumboltz, 1979; Mitchell ve Krumboltz, 1996).

Krumboltz'un Sosyal Öğrenme Teorisi, dört temel bileşene dayanır:

- **Genetik Yatkınlık ve Özel Yetenekler:** Bu bileşen, bireylerin doğuştan gelen yetenekleri ve kapasiteleri ile ilgilidir. Krumboltz, bireylerin kariyer seçimlerini etkileyen bazı genetik yatkınlıklara sahip olduğunu kabul eder, ancak bu yatkınlıkların kariyer gelişiminde tek başına belirleyici olmadığını savunur (Krumboltz, 1979).
- **Çevresel Koşullar ve Etkiler:** Bireylerin çevresel faktörler tarafından şekillendirilen kariyer kararları üzerinde durulur. Sosyal, kültürel, ekonomik ve politik koşullar, bireylerin hangi mesleklere yöneldiğini ve bu mesleklerde nasıl başarılı olduklarını etkiler (Krumboltz, 1979). Bu faktörler, bireylerin erişim sağladığı fırsatları, bilgi kaynaklarını ve destek sistemlerini belirler (Mitchell ve Krumboltz, 1996).
- **Öğrenme Deneyimleri:** Bireylerin yaşamları boyunca edindikleri öğrenme deneyimleri, kariyer kararlarını şekillendirir. Krumboltz, bireylerin doğrudan deneyimler, model alma ve sosyal etkileşimler yoluyla öğrendiklerini vurgular. Bu öğrenme deneyimleri, bireylerin

mesleki seçeneklerini keşfetmelerine ve geliştirmelerine yardımcı olur (Krumboltz, 1979).

- Görev Yaklaşımı Becerileri: Bu bileşen, bireylerin kariyer seçimlerinde problem çözme, karar verme ve hedef belirleme gibi bilişsel ve duygusal becerileri kapsar. Krumboltz, bireylerin bu becerileri geliştirmelerinin, kariyer yollarında karşılaştıkları engelleri aşmalarına yardımcı olduğunu belirtir (Krumboltz ve Mitchell, 1976).

Krumboltz'un Sosyal Öğrenme Teorisi, kariyer danışmanlığı ve rehberlik uygulamalarında geniş bir etkiye sahiptir. Bu teori, bireylerin kariyer kararlarını daha esnek ve dinamik bir şekilde ele almalarını teşvik eder. Krumboltz, danışmanların bireylerin çeşitli öğrenme deneyimlerini zenginleştirmelerine yardımcı olmaları gerektiğini ve onları yeni fırsatları keşfetmeye teşvik etmeleri gerektiğini savunur (İpçi, 2020, s.14). Bu bağlamda, kariyer danışmanları, bireylerin kendilerine sunulan farklı kariyer yollarını ve olasılıklarını değerlendirmelerine yardımcı olabilir (Mitchell ve Krumboltz, 1996).

Krumboltz'un Sosyal Öğrenme Teorisi, kariyer gelişimi alanında geniş kabul görmüş olsa da bazı eleştiriler de almıştır. Eleştiriler genellikle teorinin bireylerin çevresel ve sosyal etkiler altında şekillenen davranışlarını fazla vurguladığı ve bireysel özgür iradeyi yeterince dikkate almadığı yönündedir (Brown ve Lent, 2013; Kordon, 2006, s.35). Bununla birlikte Krumboltz, bireylerin çevresel faktörlere tepki verirken aynı zamanda kendi kariyer yollarını şekillendirme yeteneğine sahip olduğunu vurgulamaktadır. Bu yaklaşım, bireylerin kariyer gelişim süreçlerinde aktif katılımcılar olarak rol aldıklarını gösterir (Krumboltz, 2009).

John Krumboltz'un Sosyal Öğrenme Teorisi, kariyer gelişimi ve danışmanlığı alanında önemli bir çerçeve sunar. Bu teori, bireylerin kariyer seçimlerini ve gelişimlerini anlamada sosyal öğrenme süreçlerinin ve çevresel faktörlerin önemini vurgular (Özçelik, 2022, s.102). Krumboltz'un çalışmaları, kariyer danışmanlığında daha esnek ve bireyselleştirilmiş yaklaşımların gelişimine katkıda bulunmuştur. Sosyal öğrenme teorisi, bireylerin kariyer yollarını keşfetmeleri ve geliştirmeleri için zengin bir araç sağlar.

2.2.5. Anne Roe'nun Gereksinim Teorisi

Anne Roe, kariyer psikolojisi alanında önemli katkılarda bulunmuş bir psikologdur. Roe'nun Gereksinim Teorisi, bireylerin meslek seçimlerini ve kariyer gelişimlerini anlamada ihtiyaçların rolünü vurgulayan bir yaklaşımdır. Bu teori, bireylerin erken çocukluk deneyimlerinin ve temel ihtiyaçlarının, gelecekteki meslek seçimlerini nasıl şekillendirdiğini açıklar (Roe, 1956). Türkiye'de de bu teori, kariyer gelişimi ve danışmanlık süreçlerinde önemli bir rehber olarak kabul edilmiştir (Kuzgun, 2003).

Roe'nun Gereksinim Teorisi, bireylerin meslek seçimlerini belirleyen psikolojik ihtiyaçlar üzerine kuruludur. Teori, dört temel ilkeye dayanır:

- **Temel İhtiyaçlar ve Erken Çocukluk Deneyimleri:** Roe, bireylerin erken çocukluk döneminde yaşadıkları deneyimlerin, temel psikolojik ihtiyaçlarını şekillendirdiğini savunur. Bu ihtiyaçlar, bireyin kişilik gelişimi ve dolayısıyla meslek seçimleri üzerinde derin bir etki bırakır. Erken çocukluk deneyimleri, bireyin ileride hangi tür işlerde çalışmayı tercih edeceğini belirleyen ihtiyaçlar oluşturur (Roe, 1956; Kuzgun, 2000; Adıgüzel ve Erdoğan, 2014, s.16).
- **İhtiyaçların Hiyerarşisi:** Roe'nun teorisi, Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinden etkilenmiştir. Bireylerin ihtiyaçları, fiziksel ihtiyaçlardan başlayarak güvenlik, sevgi ve aidiyet, saygı ve özsaygı ihtiyaçlarına kadar bir dizi kategoride düzenlenir. Bu ihtiyaçlar, bireyin meslek seçimlerinde önemli bir rol oynar (Roe, 1956; Kordon, 2006, s.32).
- **Meslek Grupları ve İhtiyaçların İlişkisi:** Roe, meslekleri sekiz ana grup ve altı ana seviye olarak sınıflandırmıştır. Bu sınıflandırma, bireylerin ihtiyaçları ile mesleklerin gerektirdiği özellikler arasında bir uyum arayışını temsil eder. Bireylerin belirli mesleklere yönelmesinin, ihtiyaçlarını karşılama arzusundan kaynaklandığını öne sürer (Roe, 1956; Kuzgun, 2003; Adıgüzel ve Erdoğan, 2014, s.17).
- **Kişilik ve Meslek Seçimi:** Roe, kişilik özelliklerinin de meslek seçimlerinde önemli bir rol oynadığını belirtir. Bireylerin kişilik özellikleri, onların belirli mesleklere yönelik tercihlerini ve bu

mesleklerdeki başarılarını etkiler. Kişilik ve meslek seçimi arasındaki bu ilişki, bireylerin ihtiyaçlarını karşılama düzeyi ile de bağlantılıdır (Roe, 1956; Kuzgun, 2000).

Anne Roe'nun Gereksinim Teorisi, kariyer danışmanlığı ve rehberlik uygulamalarında geniş çapta kullanılmaktadır. Bu teori, danışmanların bireylerin erken çocukluk deneyimlerini ve ihtiyaçlarını analiz ederek, onların meslek seçimlerini anlamalarına ve yönlendirmelerine yardımcı olur (Sezgin, 2022, s.32). Türkiye'de de kariyer danışmanları, bu teoriyi kullanarak bireylerin kendilerine en uygun mesleği seçmelerine rehberlik etmektedir (Kuzgun, 2000).

Roe'nun Gereksinim Teorisi, kariyer psikolojisi alanında önemli bir yere sahip olmasına rağmen, bazı eleştiriler de almıştır. Eleştiriler genellikle teorinin determinist yapısını ve bireylerin erken çocukluk deneyimlerine aşırı vurgu yapmasını hedef alır. Ayrıca, teorinin kültürel ve sosyoekonomik farklılıkları yeterince dikkate almadığı belirtilmiştir (Kuzgun, 2003). Bununla birlikte, Roe'nun çalışmaları, kariyer danışmanlığı ve rehberlik alanında birçok gelişmeye zemin hazırlamış ve teorinin temel ilkeleri, modern kariyer gelişim teorilerine de katkıda bulunmuştur (Yeşilyaprak, 2012).

Anne Roe'nun Gereksinim Teorisi, bireylerin meslek seçimlerini ve kariyer gelişimlerini anlamada önemli bir çerçeve sunar. Bu teori, bireylerin erken çocukluk deneyimlerinin ve temel ihtiyaçlarının meslek seçimleri üzerindeki etkilerini vurgular (Özçelik, 2022, s.97). Roe'nun çalışmaları, kariyer danışmanlığı alanında önemli bir rehberlik aracı olmuş ve bireylerin kendilerini ve mesleklerini daha iyi anlamalarına yardımcı olmuştur.

2.3. Kariyer Yaklaşımları

Kariyer yaklaşımları, bireylerin mesleki yaşamlarındaki yönelimlerini, gelişimlerini ve hedeflerini belirleyen stratejilerdir. Geleneksel kariyer yaklaşımları, genellikle doğrusal ve hiyerarşik bir ilerlemeyi temel alırken, modern yaklaşımlar daha esnek, dinamik ve bireysel odaklıdır. Geleneksel modellerde, bireyler belirli bir meslek veya sektörde yukarı doğru hareket ederken, günümüzde portföy kariyer, yatay hareketlilik ve freelance çalışma gibi esnek yöntemler öne çıkmaktadır. Bu yeni yaklaşımlar, iş dünyasının hızlı değişimi ve teknolojinin etkisiyle ortaya çıkan karmaşık kariyer yollarını desteklemekte, bireylerin iş-yaşam dengesi, kişisel gelişim

ve farklı alanlarda uzmanlaşma gibi ihtiyaçlarını karşılamaktadır (Dikili, 2012, s.475). Bu çerçevede, kariyer yaklaşımları üzerine yapılan araştırmalar, bireylerin değişen iş koşullarına uyum sağlama yeteneklerini ve uzun vadeli mesleki tatminlerini artırmada önemli bir rol oynamaktadır.

2.3.1. Geleneksel Kariyer Yaklaşımı

Geleneksel kariyer anlayışı, özellikle 20. yüzyılın büyük bir bölümünde yaygın olarak benimsenmiş ve iş dünyasında hâkim olan bir kariyer modeli olarak tanımlanabilir. Bu yaklaşım, genellikle doğrusal ve hiyerarşik bir kariyer yolunu benimser, çalışanların aynı meslek veya iş alanı içinde kademeli olarak yükselmesini öngörür (Bayram, 2010, s. 28-29). Bu modelde, çalışanlar bir organizasyonda alt kademelerden başlayarak üst düzey yöneticilik pozisyonlarına kadar ilerler. Çalışanların belirli bir süre içinde tecrübe kazanarak daha fazla sorumluluk ve yetki gerektiren pozisyonlara geçiş yapmaları teşvik edilir, bu da kariyer gelişiminin hiyerarşik bir yapı içerisinde gerçekleşmesini sağlar.

Geleneksel kariyer anlayışının temel özelliklerinden biri, kariyerin tek bir işveren ya da sektörde sürdürülmesi gerektiği inancıdır. Çalışanlar, uzun vadeli bir perspektifle bir şirkette yıllarca çalışmayı ve zamanla terfi etmeyi amaçlarlar. Bu modelde, işverenler çalışanlarına uzun vadeli istihdam güvencesi sunar, çalışanlar ise sadakat ve bağlılık göstererek kariyerlerinde ilerlerler. Bu yapı, aynı zamanda çalışanların belirli bir alanda uzmanlaşmalarını ve derinlemesine bilgi sahibi olmalarını teşvik eder (Aytaç, 2005).

Geleneksel kariyer anlayışında hiyerarşik yapı, çalışanların kariyer basamaklarını adım adım tırmanarak ilerlediği bir sistem olarak karşımıza çıkar. Bu yapı, çalışanın organizasyondaki kıdemine ve performansına dayalı olarak yukarıya doğru hareket etmesini sağlar. Genellikle, bu süreç belirli bir iş tanımı içinde uzmanlaşmayı ve daha karmaşık görevleri üstlenmeyi içerir. Örneğin, bir mühendis kariyerine giriş pozisyonunda başlar, ardından kıdemli mühendis, proje yöneticisi ve nihayetinde yönetici pozisyonlarına terfi eder. Bu doğrusal ilerleme, kariyer gelişimini açık ve öngörülebilir bir hale getirir (Şimşek, 2007).

Bu kariyer modelinin bir diğer önemli unsuru, işveren ve çalışan arasındaki karşılıklı bağlılık ve sadakattir. Geleneksel kariyer anlayışında, işverenler çalışanlarına uzun vadeli istihdam sunar, bu da çalışanların şirkete olan bağlılığını ve

sadakatini artırır. Çalışanlar, kariyerlerinde istikrarı ve güveni sağlayarak, belirli bir şirkette uzun yıllar boyunca çalışmayı tercih ederler. Bu durum, işverenin çalışanı için sağladığı eğitim ve gelişim fırsatlarının da sürekliliğini sağlar (Koçel, 2011).

Geleneksel kariyer anlayışı, çalışanların tek bir iş veya sektörde hiyerarşik olarak ilerlediği, uzun vadeli bir kariyer yolculuğunu ifade eder. Bu model, sadakat, istikrar ve uzmanlaşmayı teşvik ederken, günümüzün dinamik iş dünyasında esneklik ve çeşitlilik arayışları nedeniyle bazı sınırlamalara maruz kalmaktadır. Bu bağlamda, modern kariyer yaklaşımları, geleneksel modele göre daha fazla esneklik sunarak, çalışanların değişen iş dünyasına uyum sağlamalarına olanak tanımaktadır.

2.3.2. Çağdaş Kariyer Yaklaşımı ve Türleri

Çağdaş kariyer yaklaşımı, geleneksel kariyer anlayışının aksine, esneklik, çeşitlilik ve bireysel odaklılık üzerine kuruludur. Bu yaklaşım, günümüzün dinamik ve hızla değişen iş dünyasında bireylerin kariyerlerini daha uyarlanabilir ve kendilerine özgü yollarla yönetmelerini amaçlar. Kariyerin artık tek bir iş veya sektörde sabit bir şekilde ilerlemesi yerine, farklı alanlarda, roller ve sektörlerde deneyim kazanmayı, yatay geçişleri ve kişisel gelişimi teşvik eder (Seymen, 2004, s.85). Bu model, bireylerin kendi kariyer yollarını şekillendirmelerine ve iş-yaşam dengesini sağlamalarına olanak tanır.

Çağdaş kariyer yaklaşımının en belirgin özelliklerinden biri, bireyselliği ve kişisel sorumluluğu ön planda tutmasıdır. Çalışanlar, kariyer yollarını kendileri belirlerken, işverenler ise bu süreçte rehberlik eder. Bu yaklaşımda, kariyer gelişimi artık dikey bir yükselme ile sınırlı değildir; yatay hareketlilik, portföy kariyerler ve freelance çalışma gibi çeşitli yollar da tercih edilir. Çalışanlar, farklı projeler, geçici işler ve çeşitli sektörlerdeki deneyimlerle kendilerini geliştirebilirler (Barutçugil, 2004).

2.3.2.1. Sınırsız Kariyer Yaklaşımı

Sınırsız kariyer yaklaşımı, bireylerin kariyerlerini geleneksel sınırlar ve yapılar olmaksızın, daha geniş ve esnek bir perspektiften yönetmelerini ifade eder. Bu yaklaşım, bireylerin iş dünyasında farklı roller, sektörler ve organizasyonlar arasında serbestçe hareket etmelerini teşvik eder ve kariyer yollarını kendi hedefleri ve yetenekleri doğrultusunda şekillendirmelerine olanak tanır. Sınırsız kariyer, kariyer gelişiminin yalnızca belirli bir işveren veya sektördeki ilerlemeyle sınırlı olmadığını,

daha geniş bir perspektif ve çok yönlü deneyimlerle de mümkün olduğunu savunur (Çakmak, 2011, s.68).

Sınırsız kariyer yaklaşımının temel özelliklerinden biri, geleneksel kariyer yapılarının ötesine geçmeyi teşvik etmesidir. Bireyler, kariyerlerini daha özgür ve esnek bir şekilde yönlendirir, bu da onlara çeşitli iş fırsatları ve deneyimler elde etme imkanı sunar. Bu yaklaşım, bireylerin yalnızca bir işveren ya da sektörde kalmalarını değil, aynı zamanda farklı sektörlerde, roller arasında geçiş yapmalarını ve kendi yeteneklerini en iyi şekilde kullanmalarını destekler (Arthur, 1994, s.296).

Tablo 5. Sınırsız Kariyer ve Geleneksel Kariyer Özelliklerinin Karşılaştırılması.

	Sınırsız Kariyer	Geleneksel Kariyer
Eğitim	İş başında	Formel programlar
Sınırlar	Çok işletme	Bir veya iki işletme
Beceriler	Transfer edilebilir	İşletmeye özgü
Başarı Ölçütü	Psikolojik olarak anlamlı gelen iş	Ücret, terfi, iş
Dönüm Noktası	Öğrenme	Yaş
İstihdam İlişkisi	İstihdam edilebilirliğe karşılık performans ve esneklik	İş güvencesine karşılık bağlılık
Kariyer Yönetiminde Sorumluluk	Birey	Örgüt

Kaynak: Çakmak, K. Ö. (2011 s.68).

Tablo 5’te belirtildiği üzere geleneksel ve sınırsız kariyer kavramları birçok açıdan farklılık göstermektedir. Sınırsız kariyer, geleneksel kariyerin aksine, kariyerin tek bir örgütte gerçekleşmesini varsaymaz. Bu nedenle, sınırsız kariyerde taşınabilir bilgi, beceri ve yetenekler, çok yönlü ilişki ağları ve iş arkadaşlarından öğrenme ön plandadır. Sınırsız kariyere sahip bireylerin, genellikle iş arama süreçlerine daha sık girdikleri ve potansiyel iş fırsatlarına daha fazla ihtiyaç duydukları gözlemlenir.

Ayrıca, geleneksel kariyerde iş güvencesi ve bağlılık ön plandayken, sınırsız kariyerde bu yerini istihdam edilebilirliğe bırakır. Başarı ölçütü açısından, geleneksel kariyer somut kriterlere (ücret, terfi, statü) dayanırken, sınırsız kariyerde başarı daha çok psikolojik faktörlerle ölçülür. Dönüm noktası olarak, geleneksel kariyerde yaş ön plandayken, sınırsız kariyerde öğrenme önem taşır (Çakmak, 2011, s.68; Arthur, 1994, s.303).

2.3.2.2. *Portföy Kariyer Yaklaşımı*

Portföy kariyer, geleneksel tek örgütlü kariyer anlayışından uzaklaşarak, bireylerin birden fazla iş veya projede çalışarak kariyerlerini şekillendirdikleri bir yaklaşımı temsil eder (Çelenk, 2022, s.122). Bu kariyer modeli, bireylerin farklı işverenlerle veya projelerle çalışma fırsatı bularak, çeşitli alanlarda bilgi ve beceri kazanmalarını sağlar. Özellikle iş piyasasındaki belirsizlikler ve teknolojik dönüşümler, bireyleri portföy kariyerlere yönlendirmekte ve bu modeli daha cazip hale getirmektedir (Dikili, 2012, s.478).

Portföy kariyer sahipleri, genellikle serbest çalışma, danışmanlık yapma veya kısa vadeli projelerde yer alma gibi esnek iş modellerini tercih ederler. Bu yaklaşım, bireylerin kendi çalışma zamanlarını ve yerlerini kontrol etme olanağı sunduğu için, kişisel ve mesleki yaşam arasında daha iyi bir denge kurmalarına yardımcı olur. Ayrıca portföy kariyerler, bireylerin profesyonel kimliklerini zenginleştirir ve iş piyasasında rekabetçi kalmalarını sağlar (Öztürk, 2022, s.66).

Portföy kariyer, bireylere yalnızca finansal çeşitlilik sağlamakla kalmaz, aynı zamanda onların mesleki gelişimlerini de destekler. Farklı projelerde veya işlerde çalışmak, bireylerin sürekli olarak yeni beceriler edinmelerini ve mevcut yeteneklerini geliştirmelerini sağlar. Bu durum, bireylerin iş piyasasında daha fazla istihdam edilebilirlik kazanmasına ve kariyerlerinde daha esnek bir rota çizmelerine olanak tanır (Atalay, 2021, s.388).

Bu kariyer modeli, modern iş dünyasının ihtiyaçlarına uygun olarak bireylere daha fazla esneklik ve özgürlük sunarken, onların kariyer yolculuklarını daha dinamik ve çeşitli hale getirir. Sonuç olarak, portföy kariyer, bireylerin sürekli değişen iş dünyasında kendilerini yeniden tanımlamalarına ve kariyerlerini daha sürdürülebilir bir şekilde yönetmelerine imkan tanır (Çakmak, 2011, s.89).

2.3.2.3. İki Basamaklı Kariyer Yolu Yaklaşımı

İki Basamaklı Kariyer Yolu Yaklaşımı (Dual Ladder Career Path), özellikle teknik alanlarda, çalışanların kariyerlerinde dikey bir yükselme sağlamadan da gelişim göstermelerine olanak tanıyan bir kariyer yönetim modeli olarak tanımlanır (Bayram, 2010, s.36). Bu yaklaşım, bireylerin teknik veya uzmanlık becerilerini geliştirmelerine imkan tanırken, yönetsel sorumluluktan uzak kalarak kariyerlerinde ilerlemelerini sağlar. Geleneksel kariyer yollarında, genellikle yöneticilik pozisyonlarına yükselmek, kariyer başarısının bir göstergesi olarak kabul edilmekteydi. Ancak, teknik yetkinlikleri ve uzmanlıkları yüksek olan bireyler için yönetim sorumlulukları her zaman cazip olmayabilir. Bu bağlamda, İki Basamaklı Kariyer Yolu Yaklaşımı, bireylerin teknik alanda derinleşerek uzmanlıklarını artırmalarına olanak tanır, aynı zamanda yönetsel pozisyonlara yönelmeden de kariyerlerinde yükselmelerini sağlar (Öztürk, 2022, s.68).

İki Basamaklı Kariyer Yolu Yaklaşımı'nın bir diğer önemli yönü ise, teknik uzmanlık yolunda ilerleyen bireylerin organizasyon içindeki statülerini ve gelirlerini artırma olanağıdır. Bu durum, organizasyonların nitelikli teknik personeli elde tutma stratejilerine de önemli bir katkı sağlar (Akyay ve Fulya, 2018, s.5931).

2.3.2.4. Esnek Kariyer Yaklaşımı

Esnek Kariyer Yaklaşımı, modern iş dünyasında hızla değişen dinamiklere ve bireylerin artan esneklik taleplerine yanıt veren bir kariyer yönetim modeli olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu yaklaşım, çalışanların çalışma saatleri, çalışma yerleri ve iş yükleri gibi temel çalışma koşulları üzerinde daha fazla kontrol sahibi olmalarını mümkün kılarak, onların hem profesyonel hem de kişisel yaşamlarını dengede tutmalarına olanak tanır. Özellikle dijitalleşmenin hızlanması, küreselleşme süreçleri ve iş-yaşam dengesine olan artan ihtiyaç, esnek kariyer yaklaşımlarının daha yaygın bir şekilde benimsenmesine zemin hazırlamıştır (Tuncerli, 2014, s.43).

Esnek kariyer, bireylerin çalışma hayatlarını daha kişisel ihtiyaçlarına uygun şekilde yönetmelerini mümkün kılar. Bu yaklaşım, uzaktan çalışma, yarı zamanlı çalışma ve proje bazlı görevler gibi çeşitli esnek çalışma modellerini içerir. Çalışanlar, bu sayede kariyer yolculuklarında daha geniş bir deneyim yelpazesine sahip olabilir ve iş piyasasındaki değişimlere daha hızlı uyum sağlayabilirler (Kordon, 2006, s.66).

Esnek kariyer yaklaşımı, örgütler ve çalışanlar arasında belirli farklılıkların ortaya çıkmasına zemin hazırlamaktadır. Öncelikli olarak, örgütlerin çalışanlarının iş yerindeki verimliliğine odaklanması ve çalışanların iş yerinden habersiz ayrılmalarını eleştirmek yerine, bu tür ayrılmaların, çalışanın örgüte yeterli katkı sağlamadığı durumlarda daha anlaşılır bir şekilde karşılanması gerekmektedir. İkinci olarak, çalışanların yalnızca mevcut uzmanlık alanlarında gelişim göstermelerine olanak tanımak yerine, potansiyel olarak ilerleyebilecekleri farklı disiplinlere de yönlendirilmeleri önem arz etmektedir. Bu yaklaşım hem çalışanların profesyonel gelişimlerini destekler hem de örgütün farklı alanlarda çalışanlarından faydalanmasını sağlar. Üçüncü olarak, örgütlerin sürdürülebilirliği, müşteri memnuniyetinin sağlanmasına bağlıdır; bu tatmin gerçekleşmediğinde, örgüt çalışanlarının iş güvenliği risk altında olabilir. Son olarak, örgüt içi terfi ve ilişki yönetiminde, kişisel yakınlık yerine, bireylerin sahip oldukları bilgi ve yetkinliklerin esas alınması gerektiği vurgulanmalıdır. Gelişim ve kariyer fırsatlarının, o pozisyonun gerekliliklerini karşılayabilen tüm çalışanlara sunulması esastır (Bayram, 2010, s. 38-39).

2.3.2.5. *Kariyer Mozaïği Yaklaşımı*

Kariyer Mozaïği Yaklaşımı, bireylerin kariyerlerini çok yönlü bir yapı olarak tasarlamalarına odaklanan bir kavramdır. Bu yaklaşım, bireylerin kariyerlerini farklı alanlardaki deneyimlerden, çeşitli iş rollerinden ve sürekli öğrenme fırsatlarından oluşan bir mozaik gibi inşa etmelerini ifade eder (Dikili, 2012, s.479). Kariyer Mozaïği Yaklaşımı, geleneksel lineer kariyer yollarının aksine, bireylerin çeşitli sektörlerde veya farklı projelerde edindikleri deneyimlerin bir araya gelmesiyle oluşur ve bu sayede bireylerin kariyerlerinde esneklik ve çeşitlilik sağlanır (Çelenk, 2022, s.123).

Bu yaklaşım, günümüz iş dünyasında bireylerin karşılaştıkları hızlı değişim ve belirsizliklere yanıt verebilmek adına kariyerlerinde daha fazla esneklik ve adaptasyon kabiliyetine ihtiyaç duydukları gerçeğinden doğmuştur. Kariyer Mozaïği Yaklaşımı, bireylerin sadece tek bir alanda uzmanlaşmaları yerine, çeşitli alanlarda deneyim kazanmalarını teşvik eder (Akyay ve Fulya, 2018, s.5932).

Kariyer Mozaïği Yaklaşımı, bireylerin kariyer yolculuklarını kendi kişisel ve profesyonel hedeflerine göre tasarlamalarına olanak tanır. Bu modelde, bireyler kariyerlerini tek bir doğrusal yolda ilerlemek yerine, kendi ilgi alanlarına ve yeteneklerine uygun farklı fırsatları değerlendirerek şekillendirirler (Tüz, 2003, s.176).

2.4. Kariyer Gelecek Algısı

Kariyer geleceği algısı, bireylerin kariyer yolculukları sırasında gelecekteki olasılıkları nasıl gördükleri, kariyer hedeflerini ve beklentilerini nasıl şekillendirdikleriyle ilgilidir (Bozkurt, 2022, s.151).

Rottinghaus, Day ve Borgan (2005) tarafından tanımlanan kariyer geleceği kavramı, bireylerin gelecekteki kariyer planlamalarına yönelik tutumlarını içeren bir kavramdır. Bu tanım, kariyer gelişimi sürecinde bireylerin geleceğe dönük beklenti, hedef ve stratejilerinin anlaşılmasında önemli bir çerçeve sunmaktadır (Özçınar, 2020, s. 9).

Rottinghaus (2005), kariyer uyumluluğu, kariyer iyimserliği ve kariyer seçeneklerine ilişkin bilgiye sahip olmanın, bireylerde olumlu bir “kariyer geleceği algısı” oluşturduğunu ileri sürmüştür. Çalışmasında, kişilik özellikleri ile kariyer geleceği algısı arasındaki ilişkiyi detaylı bir şekilde inceleyerek bu etkileşimi açıkça ortaya koymuştur. Bu bağlamda, kariyer geleceği algısının şekillenmesinde bireylerin kişilik özelliklerinin önemli bir rol oynadığı vurgulanmıştır (Kalafat, 2014, s.5).

Kariyer geleceği algısı ölçeği üç ana alt boyuttan oluşmaktadır: Kariyer Uyumluluğu (KU; Career Adaptability), Kariyer İyimserliği (Kİ; Career Optimism) ve İş Piyasasına İlişkin Algılanan Bilgi (AB; Perceived Knowledge of Job Market) (Temel ve Nas, 2018, s.37). Bu alt boyutlar, bireylerin kariyer gelişimi süreçlerindeki esnekliklerini, geleceğe yönelik pozitif tutumlarını ve iş piyasası hakkında sahip oldukları bilgiyi ölçmeyi amaçlamaktadır.

2.4.1. Kariyer Uyumluluğu (Kİ) (Career Adaptability)

İlk olarak Super (1955), ergenlerin kariyer gelişiminde olgunlaşmayı merkezi bir süreç olarak tanımlamıştır. Zamanla, kariyer olgunluğunun yetişkinlerin kariyer gelişimini anlamada daha az yararlı olduğu görülmüştür. Bu doğrultuda Super ve Knasel (1981), yetişkinler için merkezi gelişim süreci olarak uyumu belirlemişlerdir. Şu anda, ergen modelinden olgunluğu çıkararak yerine uyumluluğu koymanın faydalı olduğu görülmektedir (Savickas, 1997, s.254).

Kariyer uyumluluğu Savickas (1997) göre, bireylerin iş rolüne hazırlık sürecinde ve bu role katılım esnasında karşılaşılabilecekleri öngörülebilir görevlerle başa çıkma yetkinliğinin yanı sıra, çalışma koşullarında meydana gelen değişiklikler veya

beklenmedik durumlara uyum sağlama becerisini de kapsayan bir kavramdır. Bu bağlamda, kariyer uyumluluğu, hem planlanmış kariyer gelişim adımlarına hem de değişen iş koşullarına karşı esnek bir tutum sergilemeyi ve bu durumlarla etkin bir şekilde başa çıkmaya yönelik hazırlıklı olmayı ifade eder.

Savickas (2002) kariyer uyumluluğunun, bireylerin mesleki gelişim sürecinde etkin bir şekilde rol alabilmelerini sağlayan dört temel tutumu içerdiğini belirtmiştir (Kalafat, 2012, s.170):

- a. Geleceğe yönelik bir ilgi duyma,
- b. Alternatif meslek yollarını keşfetme merakı,
- c. Mesleki hedeflere ulaşma konusunda kendine güven,
- d. Kariyer süreci üzerinde kontrol sağlama becerisi.

Kariyer ilgisi, bireyin gelecekteki yaşamına ve kariyer seçeneklerine yönelik düşünceler geliştirerek uyum sağlamasını ve bu doğrultuda planlar yapmasını kapsamaktadır (Kalafat, 2012, s.170).

Başka bir deyişle, kişinin geleceğe yönelik adaptasyonunu, mesleki beklentilerini değerlendirmesini ve bu beklentiler doğrultusunda stratejiler oluşturmalarını içerir.

Kontrol, kişinin geleceği üzerinde hakimiyet kurma ya da kararsızlık durumlarıyla başa çıkma becerisiyle ilgilidir. Merak, bireyin potansiyel benliklerini keşfetme arzusunu veya gerçekçi olmayan inanç ve beklentiler geliştirme eğilimini yansıtır. Güven ise, arzu edilen bir geleceği inşa etme yeteneğini ve karşılaşılan engelleri aşma kapasitesini, ya da bunun tersine, bireyin kendini engellenmiş ve özgüvensiz hissetmesini ifade eder (Hartung ve Taber, 2008, s.79).

2.4.2. Kariyer İyimserliği (Kİ) (Career Optimism)

Kariyer geleceği algısının üç alt boyutundan biri olan kariyer iyimserliği, bireyin kariyerine ilişkin olumlu bir bakış açısına sahip olması, kariyer hedeflerine ulaşma konusundaki inancını ve gelecekteki mesleki başarılarla olan güvenini ifade eder (Nathan vd., 2020, s.3).

Bu kavram bireyin, kariyer gelişimi sürecinde en iyi sonuçları elde etmeyi bekleme ve gelecekteki kariyer gelişiminin olumlu yönlerini ön plana çıkarma

eğiliminde olması, aynı zamanda kariyer planlama görevlerini yerine getirirken kendini güvende ve rahat hissetmesi olarak tanımlanır (Rottinghaus vd, 2005, s.11).

Kalafat (2014) kariyer iyimserliğini şöyle açıklar; bireyin, gelecekteki kariyer gelişimine yönelik sürekli olarak olumlu sonuçlar beklemesi ya da kariyerle ilgili süreçlerin olumlu yanlarını ön plana çıkarma eğilimi göstermesi ve kariyer planlama süreçlerinde kendini rahat ve güvende hissetmesi olarak tanımlanabilir.

Yüksek düzeyde kariyer iyimserliğine sahip bireylerin, yeni kariyer fırsatlarını gerçekçi bir şekilde değerlendirdikleri (Kim, Jung vd., 2014), kariyer ve iş ile ilgili olayları olumlu bir perspektiften yorumladıkları (Santilli vd., 2017), kariyer hedeflerine ulaşma hususunda güçlü olumlu beklentilere sahip oldukları (Haratsis, Creed, ve Hood, 2016; Spurk, Kauffeld, Barthauer, ve Heinemann, 2015) ve yaşadıkları kariyer başarısızlıklarının geçici olduğuna inandıkları belirtilmiştir (Chatterjee, Afshan, ve Chhetri, 2015).

2.4.3. İş Piyasasına İlişkin Algılanan Bilgi (AB)(Perceived Knowledge of Job Market)

Kariyer gelişim ölçeğinin son bileşeni olan iş piyasasına ilişkin bilgi, bireylerin iş piyasasının işleyişini ve istihdam politikalarının nüanslarını ne derecede kavrayabildiklerini ve bu bilgileri nasıl algıladıklarını değerlendirir (Rottinghaus vd, 2005).

Bireylerin iş piyasası hakkında sahip oldukları bilgi (Tahir, 2022, s.32) ve bu bilginin iş arama, kariyer planlama ve mesleki karar alma süreçlerindeki etkilerini ifade eder (Özçınar, 2020, s.12).

Bu kavram, bireylerin iş piyasasının dinamiklerini, fırsatlarını, gereksinimlerini ve risklerini ne kadar iyi anladıklarını ve bu bilgilerin kariyer stratejileri üzerindeki etkisini inceler.

Bu ölçek bileşeni, bireylerin iş piyasasının dinamiklerini ve istihdam eğilimlerini ne derecede etkin bir şekilde algıladığını değerlendirir (Kalafat, 2012, s.171).

Bu çalışmanın birinci bölümünde, finansal okuryazarlık kavramının tanımları detaylandırılmış, finansal okuryazarlığın gerektirdiği bileşenler ve bu kavramı etkileyen faktörler kapsamlı bir şekilde ele alınmıştır. Finansal okuryazarlık olgusunun bireylerin ekonomik karar alma süreçlerine etkisi, literatürde yer alan çeşitli tanımlar

ve analizlerle açıklığa kavuşturulmuştur. Ayrıca, finansal okuryazarlığın geliştirilmesinde önemli rol oynayan ulusal ve uluslararası düzeydeki uygulamalar ve bu alanda yapılan çalışmalar incelenmiştir.

İkinci bölümde, kariyer kavramının tanımına odaklanılmış ve bu kavram çerçevesinde geliştirilen çeşitli kuram ve teoriler ayrıntılı bir biçimde açıklanmıştır. Kariyer yönetimi ve gelişimine dair geleneksel ve çağdaş yaklaşımlar arasındaki farklar vurgulanarak, kariyerin dinamik yapısına dair kapsamlı bir perspektif sunulmuştur. Bu bağlamda, kariyer gelecek algısının bileşenleri olan kariyer uyumluluğu, kariyer iyimserliği ve iş piyasasına ilişkin algılanan bilgi kavramları teorik çerçeveye yerleştirilmiştir.

Üçüncü bölümde ise çalışmanın ampirik kısmı yer alacak olup, finansal okuryazarlığın bireylerin kariyer gelecek algısı üzerindeki etkisi, elde edilen veriler ışığında analiz edilecektir. Bu bölümde, finansal okuryazarlığın kariyer uyumluluğu, kariyer iyimserliği ve iş piyasası hakkındaki bilgi düzeyine olan etkileri, istatistiksel yöntemlerle değerlendirilecek ve bu ilişkinin literatür ile uyumu tartışılacaktır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

FINANSAL OKURYAZARLIĞIN KARIYER GELECEĞİ ALGISI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

3.1. Araştırmanın Evreni Hakkında Genel Bilgi

Bu araştırma için İstanbul Gelişim Üniversitesi Rektörlüğü Etik Kurul Başkanlığı'nın 20.11.2023 tarih ve 2023-09-57 sayılı onayı ile etik kurul izni alınmıştır. Bu çalışma ilişkisel tarama modeli esasıyla 02.02.2024- 25.05.2024 tarihleri arasında İstanbul Gelişim Üniversitesi öğrencileri ile gönüllülük temelinde kolayda örnekleme kullanılarak anketle yapılmıştır. Söz konusu üniversitede 2024 yılında 33492 (www.gelisim.edu.tr) öğrenci olduğu bilinmekte ve bu öğrenciler anakütle olarak belirlenmiştir. Yazıcıoğlu ve Erdoğan (2004)'a göre 1000000 kişilik anakütlenin %5 güvenilirlik düzeyinde örneklem sayısının 384 olması gerekliliği ifade etmiştir. Bu bağlamda araştırma örnekleme; gönüllülük esasına göre çalışmaya 430 öğrenci destek vermiş ancak normal dağılım göstermeyen 17 anket çıkartılarak 413 öğrenciden alınan verilerle veri seti oluşturulmuştur. Anakütle-örneklem uyumu açısından 413 öğrenciden alınan veriler yeterli ve anakütleye uygun kabul edilebilir. Bu öğrencilerden Google Formlar, yüz-yüze, elektronik posta vasıtasıyla iletişime geçilerek veri seti oluşturulmuştur.

3.2. Araştırmanın Amacı, Yöntemi ve Hipotezleri

Bu kısımda araştırmanın amacı, araştırmada kullanılan yöntem ve araştırma hipotezleri yer almaktadır.

3.2.1. Araştırmanın Amacı

Finansal Okuryazarlık, bireyin parayı kullanımı ve yönetimi hakkında değerlendirme yapması ve etkili kararlar alma yetisidir. Günümüzde finansal bilgi ve beceriler, bireylerin ekonomik bağımsızlık ve gelecekleri hakkında bilinçli kararlar alabilmeleri için hayati öneme sahiptir. Üniversite öğrencileri, kariyerleri ve finansal gelecekleri hakkında olumlu bir algıya sahip olmalıdır. Ancak, finansal okuryazarlık seviyeleri ile kariyer gelecek algısı arasındaki ilişki henüz yeterince anlaşılmamıştır. Bu tez, finansal okuryazarlık seviyeleri ile üniversite öğrencilerinin kariyer gelecek algısı arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamaktadır. Ayrıca, finansal okuryazarlık eğitiminin bu ilişki üzerindeki etkisini de değerlendirmeyi hedeflemektedir. Bu

bağlamda, finansal okuryazarlık düzeyi, kariyer hedefleri ve finansal gelecek algısı arasındaki karmaşık ilişkileri anlamak, bu çalışmanın ana problemidir. Bu bağlamda araştırmanın amacı vakıf üniversitesi öğrencilerinin finansal okuryazarlıklarının kariyer geleceği algısı üzerindeki etkisinin belirlenmesidir.

3.2.2. Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada 2 ölçek ile demografik ifadelerden oluşturulan veri seti kullanılmıştır. 14 ifadeden oluşan finansal okuryazarlık ölçeği Sarıgül (2015) tarafından geliştirilmiştir. Araştırmanın ikinci ölçeği 25 ifadeden oluşan kariyer gelecek algısı ölçeği Rottinghaus, Day ve Borgan (2005) tarafından geliştirilen Kalafat (2014) tarafından Türkçe geçerlilik ve güvenilirliği yapılarak Türkçe'ye uyarlanan ölçektir. Ankete 7 adet demografik ifade eklenmiştir. Toplamda 39 ifade Likert tipinde (1.Hiç Katılmıyorum, 5.Tamamen Katılıyorum) ve 7 adet demografik özellikler içeren ilgili ifadelerden oluşan anket 413 üniversite öğrencisine uygulanmıştır. Araştırmanın analizinde SPSS (24.0) istatistik paket programı kullanılmıştır. Analizlerde anlamlılık seviyesi %5 ($p=0,05$) alınmıştır ve istatistiksel anlamlılık için $p<0,05$ düzeyi aranmıştır. Hipotezlerin doğrultusunda veri setinin değerlendirilmesinde normal dağılım analizi, faktör analizi, güvenilirlik testi, örneklem yeterlilik testi, T-testleri, ANOVA, korelasyon ve regresyon analizleri yapılmıştır.

Ölçeklerdeki ifadelerin faktör yüklerinin minimum değeri çalışmadan çalışmaya farklılık göstermektedir. Genel olarak 0,50 olmakla birlikte 250 üzerindeki örneklem için faktör yüklerinin en az 0,35 olmasını yeterli görülmektedir (Hair vd., 2010). Araştırmada kullanılan 2 ölçek için eğik döndürme (Promax), faktör yükleri 0,45 üzerinde, çıkarım metodu olarak Temel Bileşenler (Principal Components) seçilerek faktör analizi yapılmıştır.

3.2.3. Araştırmanın Hipotezleri

Araştırmada, üniversitesi öğrencilerinin finansal okuryazarlıklarının kariyer geleceği algısı üzerindeki etkisi tespit edilecektir. Ayrıca demografik değişkenlerin arasındaki ilişkisinin test edilmesi için aşağıdaki hipotezler geliştirilmiş ve kavramsal modeli eklenmiştir.

H₁: Üniversitesi öğrencilerinin finansal okuryazarlıklarının kariyer geleceği algısı üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.

H_{1a}: Üniversitesi öğrencilerinin finansal okuryazarlık alt faktörü harcamanın kariyer geleceği algısı üzerinde anlamlı bir etkisi vardır

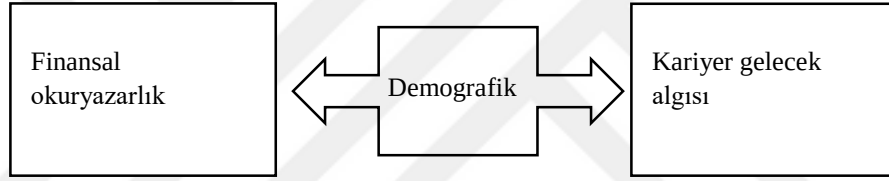
H_{1b}: Üniversitesi öğrencilerinin finansal okuryazarlık alt faktörü tutumun kariyer geleceği algısı üzerinde anlamlı bir etkisi vardır

H_{1c}: Üniversitesi öğrencilerinin finansal okuryazarlık alt faktörü algının kariyer geleceği algısı üzerinde anlamlı bir etkisi vardır

H_{1d}: Üniversitesi öğrencilerinin finansal okuryazarlık alt faktörü ilginin kariyer geleceği algısı üzerinde anlamlı bir etkisi vardır

H₂: Üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlığı demografik değişkenlere göre anlamlı farklılık göstermektedir

H₃: Üniversite öğrencilerinin kariyer gelecek algısı demografik değişkenlere göre anlamlı farklılık göstermektedir

Şekil 4. Araştırmanın Modeli

3.3. Araştırma Bulguları

Bu bölümde çalışmaya katılan vakıf üniversitesi öğrencilerinin demografik bilgileri, kullanılan ölçeklerin normal dağılım testleri, güvenilirlik analizleri, frekans dağılımları, regresyon analizleri vb. ile yorumlanması yer almaktadır. Ayrıca demografik değişkenlere ilişkin tanımlayıcı istatistiksel analizlere yer verilmiştir.

3.3.1. Cinsiyet

Araştırmaya kapsamında katılan vakıf üniversitesi öğrencilerinin cinsiyet bilgileri Tablo 3.1.'de sunulmuştur.

Tablo 6. Cinsiyet

Cinsiyet	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Kadın	210	50,8	50,8	50,8
Erkek	203	49,2	49,2	100,0
Toplam	413	100,0	100,0	

Araştırmaya katılan vakıf üniversitesi öğrencilerinin %50,8'i kadın, %49,2'sinin erkek olduğu tespit edilmiştir.

3.3.2. Yaş bilgisi

Araştırmaya katılan vakıf üniversitesi öğrencilerinin yaş bilgileri Tablo 3.2.'de sunulmuştur.

Tablo 7. Yaş bilgisi

Medeni durum	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
18-24	389	94,2	94,2	94,2
25-34	24	5,8	5,8	100,0
Toplam	413	100,0	100,0	

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin %94,2'si 18-24 yaşında iken %5,8'i 25-34 yaş arasında olduğu tespit edilmiştir.

3.3.3. Çalışma Durumu

Araştırmaya katılan vakıf üniversitesi öğrencilerinin çalışma durumuna ait bilgiler Tablo 3.3.'de sunulmuştur.

Tablo 8. Çalışma Durumu

Çalışma Durum	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Evet	137	33,2	33,2	33,2
Hayır	276	66,8	66,8	100,0
Toplam	413	100,0	100,0	

Araştırmaya katılan vakıf üniversitesi öğrencilerinin %33,2'si bir işte çalışıyor iken %66,8'inin bir işte çalışmadıklarını beyan etmişlerdir.

3.3.4. Aylık Gelir Bilgileri

Araştırmaya katılan vakıf üniversitesi öğrencilerinin kişisel aylık gelirlerine (TL) ait bilgileri Tablo 3.4.'de sunulmuştur.

Tablo 9. Kişisel Aylık Gelir (TL)

Aylık Gelir TL	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
0-5000	214	51,8	51,8	51,8
5001-10000	87	21,1	21,1	72,9
10001-15000	64	15,5	15,5	88,4
15001-20000	16	3,9	3,9	92,3
20001-25000	32	7,7	7,7	100,0
Toplam	413	100,0	100,0	

Araştırmaya katılan vakıf üniversitesi öğrencilerinin %51,8'i kişisel aylık gelirinin 0-5000 TL. arasında olduğunu, %21,1'i aylık gelirinin 5001-10000 TL. arasında olduğunu, %15,5'i aylık gelirinin 10001-15000 TL. arasında olduğunu, %3,9'u aylık gelirinin 15001-20000 TL. arasında olduğunu, %7,7'si ise aylık gelirinin 20001-25000 TL. gelire sahip olduklarını beyan etmişlerdir.

3.3.5. Üniversitedeki yılı

Araştırmaya katılan vakıf üniversitesi öğrencilerinin üniversitedeki yıl bilgileri Tablo 3.5.'de sunulmuştur.

Tablo 10. Üniversitedeki yılı

Yılı	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Hazırlık	8	1,9	1,9	1,9
1.yıl	277	67,1	67,1	69,0
2.yıl	41	9,9	9,9	78,9
3.yıl	32	7,7	7,7	86,7
4.yıl ve üstü	55	13,3	13,3	100,0
Toplam	413	100,0	100,0	

Araştırmaya katılan vakıf üniversitesi öğrencilerinin %1,9'u hazırlık sınıfında, %67,1'i 1.sınıfta, %9,9'u 2.sınıfta, %7,7'si 3.sınıfta ve %13,3'ü 4.yıl ve üstündeki sınıfta olduklarını beyan etmişlerdir.

3.3.6. Aylık Hane Halkı Geliri

Araştırmaya katılan vakıf üniversitesi öğrencilerinin aylık hane halkı gelir bilgileri Tablo 3.6.'da sunulmuştur.

Tablo 11. Aylık hane halkı geliri

Hane halkı geliri	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
0-10000	59	14,3	14,3	14,3
10001-20000	59	14,3	14,3	28,6
20001-30000	69	16,7	16,7	45,3
30001-40000	74	17,9	17,9	63,2
40001-50000	60	14,5	14,5	77,7
50001 ve üstü	92	22,3	22,3	100,0
Toplam	413	100,0	100,0	

Araştırmaya katılan vakıf üniversitesi öğrencilerinin aylık hane halkı gelirleri %14,3'ü 0-10000 TL, %14,3'ü 10001-20000 TL, %16,7'si 20001-30000 TL, %17,9'u 30001-40000 TL, %14,5'i 40001-50000 TL ve %22,3'ünün ise 50001 TL ve üstü gelire sahip oldukları belirlenmiştir.

3.3.7. Fakülte Bilgisi

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin günlük fakülte bilgileri Tablo 3.7.'de sunulmuştur.

Tablo 12. Fakülte bilgileri

Fakülte	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
İİSBF	42	10,2	10,2	10,2
SBF	97	23,5	23,5	33,7
MMF	42	10,2	10,2	43,8
UBF	55	13,3	13,3	57,1
GSF	33	8,0	8,0	65,1
BESYO	93	22,5	22,5	87,7
Diğer	51	12,3	12,3	100,0

Araştırmaya katılan vakıf üniversitesi öğrencilerinin %10,2'si İİSBF, %23,5'i SBF, %10,2'si MMF, %13,3'ü UBF, %8,0'ı GSF, %22,5'i BESYO ve %12,3'ü diğer fakültelerde öğrenim gördüklerini belirtmiştir.

3.3.8. Ölçeklerin Faktör Analizi ile Geçerlilik ve Güvenilirlik Analizi

Araştırmada kullanılan 2 ölçeğin Açıklayıcı Faktör analizleri ile Geçerlilik ve güvenilirlik analizleri yapılmıştır. Açıklayıcı faktör analizinde faktörler arasındaki korelasyon ilişkileri bulunmaya çalışılır. Çalışmada veri setinin faktör analizine uygunluğunun için Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) örneklem yeterliliği testi ve Bartlett Küresellik testi yapılmıştır. KMO örneklem yeterliliği için uygun görülen alt sınır değeri 0,50'dir. Bu değer 0,80-0,90 arasında olması çok iyi olarak değerlendirilmektedir. Normal dağılımın göstergesi olarak Eğiklik/Basıklık değerleri -3 ile +3 arasında olmalıdır. (Kalaycı, 2010: 322). Ortak varyansın açıklama derecesi 200 üstü örneklemelerde 0,50'den büyük olması beklenmelidir (Field, 2007). Faktörlerin korelasyona bağlı iç tutarlılıkları için Cronbach's Alpha katsayısının 0,80'den yüksek olması iyi olarak değerlendirilebilir (Büyüköztürk, 2007).

3.3.8.1. Finansal Okuryazarlık Ölçeği Faktör Analizi ile Geçerlilik ve Güvenilirlik Analizi

Finansal Okuryazarlık ölçeği (Sarigül, 2015) harcama, tutum, algı ve ilgi alt faktörlerinden oluşmakta olup 5'li likert tipi 14 ifadeden oluşan yapının faktör analizi Tablo 3.8'de sunulmuştur.

Tablo 13. Finansal Okuryazarlık ölçeği faktör analizi

	Bilesen			
	1	2	3	4
8	0.911			
7	0.892			
5	0.800			
6	0.617			
3		0.912		
4		0.826		
2		0.659		
1		0.633		
14			0.915	
12			0.914	
13			0.613	
10				0.797
9				0.797
11				0.788

Tabloda görüldüğü gibi ölçeğin 4 faktörlü yapısında madde yük değerleri 0,617 ile 0,911 arasında değişmektedir.

Tablo 14. Finansal Okuryazarlık ölçeği güvenilirlik analizi

Cronbach's Alpha Değeri	İfade Sayısı
,838	14

Finansal Okuryazarlık ölçeği güvenilirlik katsayısı Cronbach's Alpha Değeri 0,838 sonucuyla oldukça güvenilir (Büyüköztürk, 2007) olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 15. Finansal Okuryazarlık ölçeği açıklanan varyans

Bileşen	Başlangıç Özdeğerleri			Yüklenen karelerin çıkarım toplamaları			Karesel Yüklerin Döndürme Top.
	Top.	% Varyans	Kümülatif	Top.	% varyans	Kümülatif	Total
1	4,562	32,583	32,583	4,562	32,583	32,583	3,570
2	2,608	18,630	51,213	2,608	18,630	51,213	3,022
3	1,331	9,508	60,721	1,331	9,508	60,721	3,034
4	1,021	7,293	68,014	1,021	7,293	68,014	2,780
5	0,755	5,390	73,404				
6	0,664	4,744	78,148				
7	0,553	3,948	82,096				
8	0,538	3,846	85,942				
9	0,483	3,452	89,394				
10	0,419	2,990	92,384				
11	0,365	2,607	94,991				
12	0,268	1,913	96,904				
13	0,246	1,758	98,662				
14	0,187	1,338	100,000				

Finansal Okuryazarlık ölçeğinin 14 ifadeli ve 4 faktörden oluşan yapısı toplam varyansın %68,014'ünü açıkladığı tespit edilmiştir.

Tablo 16. Finansal Okuryazarlık ölçeği KMO ve Bartlett's Testi

KMO ve Bartlett's Testi		
Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		0,806
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	2487,699
	Df	91
	Sig.	0,000

4 faktör ve 17 ifadeden oluşan Finansal Okuryazarlık ölçeğinin KMO değeri 0,806 sonucuyla çok iyi olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 17. Finansal Okuryazarlık ölçeği normal dağılım tablosu

			İstatistik	S.H.
FİNANSAL OKURYAZARLIK	Ort.		2,9278	0,03516
	95% güven		2,8587	
			2,9969	
	%5 Kırpılmış		2,9357	
	Medyan		3,0000	
	Varyans		0,511	
	Std. Sapma		0,71463	
	Minimum		1,00	
	Maksimum		5,00	
	Menzil		4,00	
	Çeyrekler Arası		0,71	
	Çarpıklık		-0,312	0,120
	Basıklık		0,691	0,240

Tabloda görüleceği üzere Finansal Okuryazarlık ölçeği verilerin normal (-3 ile +3) dağıldığı (Kalaycı, 2010) tespit edilmiştir.

3.3.8.2. Kariyer gelecek algısı ölçeği Faktör Analizi ile Geçerlilik ve Güvenilirlik Analizi

Araştırmada kullanılan diğer ölçek 25 ifadeden ve 3 alt faktörden oluşan Rottinghaus, Day ve Borgan (2005) tarafından geliştirilen Kalafat (2014) tarafından Türkçe geçerlilik ve güvenilirliği yapılarak Türkçe'ye uyarlanan kariyer gelecek algısı ölçeğidir. Ölçek kariyer uyumluluğu, kariyer iyimserliği ve algılanan ilgi alt

faktörlerinden oluşmakta olup 5’li likert tipi 25 ifadeden oluşan yapısının faktör analizi Tablo 3.13’de sunulmuştur.

Tablo 18. Kariyer gelecek algısı ölçeği faktör analizi

	Bileşen		
	1	2	3
16	0,991		
15	0,913		
19	0,887		
17	0,877		
21	0,857		
20	0,820		
18	0,760		
23	0,699		
22	0,517		
29		0,888	
28		0,875	
25		0,860	
33		0,855	
24		0,839	
30		0,810	
37		0,740	
34		0,628	
38		0,466	
26			0,894
27			0,802
32			0,744
35			0,734
36			0,728
31			0,677
39			0,501

Tabloda görüldüğü üzere kariyer gelecek algısı ölçeğinin madde yükleri 0,466 ile 0,991 arasında değişmektedir.

Tablo 19. Kariyer gelecek algısı ölçeğinin güvenilirlik analizi

Cronbach's Alpha	İfade Sayısı
0,946	25

Kariyer gelecek algısı ölçeğinin güvenilirlik katsayısı Cronbach's Alpha Değeri 0,946 sonucuyla çok iyi (Büyüköztürk, 2007) olduğu belirlenmiştir.

Tablo 20. Kariyer gelecek algısı ölçeği açıklanan varyans

Bileşen	Başlangıç Özdeğerleri			Yüklenen karelerin çıkarım toplamları			Karesel Yüklerin Döndürme Top.
	Top.	% varyans	Kümülatif %	Top.	% varyans	Kümülatif %	Top.
1	11,776	47,106	47,106	11,776	47,106	47,106	10,622
2	5,004	20,018	67,124	5,004	20,018	67,124	6,220
3	1,048	4,191	71,315	1,048	4,191	71,315	9,656
4	0,887	3,549	74,863				
5	0,687	2,747	77,610				
6	0,588	2,353	79,963				
7	0,535	2,142	82,105				
8	0,510	2,039	84,144				
9	0,403	1,613	85,758				
10	0,365	1,461	87,219				
11	0,350	1,398	88,617				
12	0,328	1,311	89,928				
13	0,289	1,156	91,084				
14	0,283	1,132	92,216				
15	0,264	1,056	93,272				
16	0,223	0,893	94,165				
17	0,212	0,849	95,014				
18	0,201	0,805	95,819				
19	0,191	0,765	96,585				
20	0,176	0,706	97,291				
21	0,162	0,647	97,938				
22	0,146	0,582	98,520				
23	0,137	0,547	99,067				
24	0,122	0,487	99,554				
25	0,112	0,446	100,000				

25 ifade ve 3 faktörden oluşan kariyer gelecek algısı ölçeğinin toplam varyansın %71,315'ini açıkladığı tespit edilmiştir.

Tablo 21. Kariyer gelecek algısı ölçeği KMO and Bartlett's Test

KMO and Bartlett's Test		
Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		0,948
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	9747,242
	df	300
	Sig.	,000

3 faktörlü ve 25 ifadeden oluşan Kariyer gelecek algısı ölçeğinin KMO değeri 0,948 sonucuyla çok iyi olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 22. Kariyer gelecek algısı ölçeği dağılım grafiği tablosu

			İstatistik	S.H.
KARİYER_GELECEK_ALGISI	Ort.		3,2389	0,03776
	95% güven		3,1647	
			3,3132	
	%5 Kırpılmış Ort.		3,2590	
	Medyan		3,3200	
	Varyans		0,589	
	Std. Sapma		0,76730	
	Minimum		1,00	
	Maksimum		5,00	
	Menzil		4,00	
	Çeyrekler Arası Aralık		0,60	
	Çarpıklık		-0,732	0,120
	Basıklık		1,089	0,240

Tabloda görüleceği üzere kariyer gelecek algısı ölçeğinin verilerin normal (-3 ile +3) dağıldığı (Kalaycı, 2010) tespit edilmiştir.

3.4. Demografik Değişkenlere Ait Fark Testleri

Bu bölümde 2 ölçek ile demografik değişkenler arasındaki ilişkiler t testi ve ANOVA testiyle analizi yapılacaktır. T Testi iki örneklem arasındaki ortalamaların anlamlı seviyede farklı olup olmadığının tespitinde kullanılan bir testtir (Kalaycı,

2010:74). Tek yönlü varyans (ANOVA) ise ikiden fazla örneklem grubu arasındaki ortalamalar arasında anlamlı seviyede farklı olup olmadığının tespitinde kullanılan bir testtir (Kalaycı, 2010:131).

3.4.1. Cinsiyet fark testi

Tabloda “bağımsız iki grup t- testi” göre cinsiyetin ana değişkenler ile arasında $p < 0,05$ anlamlılık düzeyine göre anlamlı farklılık olup olmadığı test edilmiştir.

Tablo 23. Cinsiyet Fark Testi

	Cinsiyet	N	Ort.	S.S.	p
FİNANSAL_ OKURYAZARLIK	Kadın	210	2,9814	0,64016	,121
	Erkek	203	2,8723	0,78200	
KARİYER_ GELECEK_ALGISI	Kadın	210	3,2720	0,67454	,374
	Erkek	203	3,2047	0,85308	

Tabloya göre cinsiyet ile Finansal okuryazarlık ve Kariyer gelecek algısı arasında $p < 0,05$ anlamlılık düzeyine göre anlamlı farklılık tespit edilememiştir.

3.4.2. Çalışma durumu fark testi

Tabloda “bağımsız iki grup t- testi” göre çalışma durumu ile değişkenler arasında $p < 0,05$ anlamlılık düzeyine göre anlamlı farklılık olup-olmadığı test edilmiştir.

Tablo 24. Çalışma durumu fark testi

	Çalışma	N	Ort.	S.S.	p
FİNANSAL_ OKURYAZARLIK	Evet	137	2,9053	0,81244	,652
	Hayır	276	2,9390	0,66204	
KARİYER_ GELECEK_ALGISI	Evet	137	3,2569	0,88033	,737
	Hayır	276	3,2300	0,70609	

Tabloya göre çalışma durumu ile finansal okuryazarlık ve kariyer gelecek algısı arasında $p < 0,05$ anlamlılık düzeyine göre anlamlı farklılık tespit edilememiştir.

3.4.3. Yaş bilgisi fark testi

Tabloda “bağımsız iki grup t- testi” göre yaş bilgisi ile değişkenler arasında $p < 0,05$ anlamlılık düzeyine göre anlamlı farklılık olup olmadığı test edilmiştir.

Tablo 25. Yaş bilgisi fark testi

	Yaş	N	Ort.	S.S.	p
FİNANSAL_ OKURYAZARLIK	18-24	389	2,9328	0,71205	,570
	25-34	24	2,8472	0,76659	
KARİYER_ GELECEK_ALGISI	18-24	389	3,2559	0,75419	,070
	25-34	24	2,9633	0,93108	

Tabloya göre yaş bilgisi ile finansal okuryazarlık ve kariyer gelecek algısı arasında $p < 0,05$ anlamlılık düzeyine göre anlamlı farklılık tespit edilememiştir.

3.4.4. Sınıf ile değişkenler arasında çoklu karşılaştırma testi

Tabloda “Tek Yönlü ANOVA” göre sınıf grupları ile değişkenler arasında $p < 0,05$ anlamlılık düzeyine göre anlamlı farklılık olup olmadığı test edilmiştir.

Tablo 26. Sınıf ile değişkenler arasında ANOVA

Sınıf		Kareler Toplamı	df	Ortalama Kareler	F	Sig.
FİNANSAL_ OKURYAZARLIK	Gruplar	0,950	4	0,238	0,463	0,763
	Grup içi	209,454	408	0,513		
	Toplam	210,405	412			
KARİYER_ GELECEK_ALGISI	Gruplar	4,420	4	1,105	1,893	0,111
	Grup içi	238,148	408	0,584		
	Toplam	242,568	412			

Tablo 27. Sınıf ile değişkenler arasında Post. Hoc. Tukey testi

Değişkenler			Ort.fark (I-J)	S.H.	Sig.	95% güven	
						Alt	üst
FİNANSAL_ OKURYAZARLIK	Hazırlık	1.yıl	0,05901	0,25695	0,999	-0,6450	0,7631
		2.yıl	0,16775	0,27693	0,974	-0,5911	0,9265
		3.yıl	0,01107	0,28322	1,000	-0,7650	0,7871
		4.yıl ve üstü	-0,02353	0,27112	1,000	-0,7664	0,7193
	1.yıl	Hazırlık	-0,05901	0,25695	0,999	-0,7631	0,6450
		2.yıl	0,10873	0,11989	0,894	-0,2198	0,4372
		3.yıl	-0,04794	0,13378	0,996	-0,4145	0,3186
		4.yıl ve üstü	-0,08254	0,10577	0,936	-0,3724	0,2073
	2.yıl	Hazırlık	-0,16775	0,27693	0,974	-0,9265	0,5911
		1.yıl	-0,10873	0,11989	0,894	-0,4372	0,2198
		3.yıl	-0,15668	0,16901	0,886	-0,6198	0,3064
		4.yıl ve üstü	-0,19128	0,14783	0,695	-0,5963	0,2138
	3.yıl	Hazırlık	-0,01107	0,28322	1,000	-0,7871	0,7650
		1.yıl	0,04794	0,13378	0,996	-0,3186	0,4145
		2.yıl	0,15668	0,16901	0,886	-0,3064	0,6198
		4.yıl ve üstü	-0,03460	0,15930	1,000	-0,4711	0,4019
	4.yıl ve üstü	Hazırlık	0,02353	0,27112	1,000	-0,7193	0,7664
		1.yıl	0,08254	0,10577	0,936	-0,2073	0,3724
		2.yıl	0,19128	0,14783	0,695	-0,2138	0,5963
		3.yıl	0,03460	0,15930	1,000	-0,4019	0,4711
KARİYER_ GELECEK_ ALGISI	Hazırlık	1.yıl	-0,27182	0,27399	0,859	-1,0226	0,4789
		2.yıl	-0,36866	0,29529	0,723	-1,1778	0,4405
		3.yıl	-0,61625	0,30200	0,249	-1,4437	0,2112
		4.yıl ve üstü	-0,35500	0,28909	0,735	-1,1471	0,4371
	1.yıl	Hazırlık	0,27182	0,27399	0,859	-0,4789	1,0226
		2.yıl	-0,09684	0,12784	0,942	-0,4471	0,2535
		3.yıl	-0,34443	0,14265	0,113	-0,7353	0,0464
		4.yıl ve üstü	-0,08318	0,11278	0,948	-0,3922	0,2258
	2.yıl	Hazırlık	0,36866	0,29529	0,723	-0,4405	1,1778
		1.yıl	0,09684	0,12784	0,942	-0,2535	0,4471
		3.yıl	-0,24759	0,18021	0,645	-0,7414	0,2462

		4.yıl ve üstü	0,01366	0,15764	1,000	-0,4183	0,4456
	3.yıl	Hazırlık	0,61625	0,30200	0,249	-0,2112	1,4437
		1.yıl	0,34443	0,14265	0,113	-0,0464	0,7353
		2.yıl	0,24759	0,18021	0,645	-0,2462	0,7414
		4.yıl ve üstü	0,26125	0,16986	0,538	-0,2042	0,7267
	4.yıl ve üstü	Hazırlık	0,35500	0,28909	0,735	-0,4371	1,1471
		1.yıl	0,08318	0,11278	0,948	-0,2258	0,3922
		2.yıl	-0,01366	0,15764	1,000	-0,4456	0,4183
		3.yıl	-0,26125	0,16986	0,538	-0,7267	0,2042

Tablo 3.21. ve 3.22’ye göre finansal okuryazarlık ve kariyer gelecek algısı ile vakıf üniversitesi öğrencilerinin sınıf bilgileri arasında $p<0,05$ anlamlılık düzeyinde anlamlı farklılık tespit edilememiştir.

3.4.5. Kişisel Gelir ile değişkenler arasında çoklu karşılaştırma testi

Tabloda “Tek Yönlü ANOVA” göre kişisel gelir grupları ile değişkenler arasında $p<0,05$ anlamlılık düzeyine göre anlamlı fark olup olmadığı test edilmiştir.

Tablo 28. Kişisel Gelir ile değişkenler arasında ANOVA

Kişisel gelir TL		Kareler Toplamı	df	Ortalama Kareler	F	Sig.
FİNANSAL_ OKURYAZARLIK	Gruplar arası	0,864	4	0,216	0,421	0,794
	Grup içi	209,541	408	0,514		
	Toplam	210,405	412			
KARİYER_ GELECEK_ALGISI	Gruplar arası	0,937	4	0,234	0,396	0,812
	Grup içi	241,630	408	0,592		
	Toplam	242,568	412			

Tablo 29. Kişisel Gelir ile değişkenler arasında Post. Hoc. Tukey testi

Değişkenler			Ort.fark (I-J)	S.H.	Sig.	95güven	
						alt	üst
FİNANSAL_ OKURYAZARLIK	0-5000	5001-10000	0,02023	0,09112	0,999	-0,2294	0,2699
		10001-15000	0,03055	0,10210	0,998	-0,2492	0,3103
		15001-20000	-0,13644	0,18574	0,948	-0,6454	0,3725
		20001-25000	0,13114	0,13583	0,870	-0,2410	0,5033
		0-5000	-0,02023	0,09112	0,999	-0,2699	0,2294

	5001-10000	10001-15000	0,01032	0,11802	1,000	-0,3130	0,3337
		15001-20000	-0,15667	0,19494	0,929	-0,6908	0,3775
		20001-25000	0,11091	0,14816	0,945	-0,2951	0,5169
	10001-15000	0-5000	-0,03055	0,10210	0,998	-0,3103	0,2492
		5001-10000	-0,01032	0,11802	1,000	-0,3337	0,3130
		15001-20000	-0,16699	0,20031	0,920	-0,7158	0,3819
		20001-25000	0,10059	0,15516	0,967	-0,3246	0,5257
	15001-20000	0-5000	0,13644	0,18574	0,948	-0,3725	0,6454
		5001-10000	0,15667	0,19494	0,929	-0,3775	0,6908
		10001-15000	0,16699	0,20031	0,920	-0,3819	0,7158
		20001-25000	0,26758	0,21943	0,740	-0,3337	0,8688
	20001-25000	0-5000	-0,13114	0,13583	0,870	-0,5033	0,2410
		5001-10000	-0,11091	0,14816	0,945	-0,5169	0,2951
		10001-15000	-0,10059	0,15516	0,967	-0,5257	0,3246
		15001-20000	-0,26758	0,21943	0,740	-0,8688	0,3337
KARİYER GELECEK_ ALGISI	0-5000	5001-10000	0,06583	0,09785	0,962	-0,2023	0,3339
		10001-15000	0,11427	0,10964	0,836	-0,1861	0,4147
		15001-20000	-0,06136	0,19945	0,998	-0,6079	0,4852
		20001-25000	0,07114	0,14586	0,988	-0,3285	0,4708
	5001-10000	0-5000	-0,06583	0,09785	0,962	-0,3339	0,2023
		10001-15000	0,04844	0,12673	0,995	-0,2988	0,3957
		15001-20000	-0,12718	0,20934	0,974	-0,7008	0,4464
		20001-25000	0,00532	0,15911	1,000	-0,4306	0,4413
	10001-15000	0-5000	-0,11427	0,10964	0,836	-0,4147	0,1861
		5001-10000	-0,04844	0,12673	0,995	-0,3957	0,2988
		15001-20000	-0,17563	0,21510	0,926	-0,7650	0,4138
		20001-25000	-0,04313	0,16662	0,999	-0,4997	0,4134
	15001-20000	0-5000	0,06136	0,19945	0,998	-0,4852	0,6079
		5001-10000	0,12718	0,20934	0,974	-0,4464	0,7008
		10001-15000	0,17563	0,21510	0,926	-0,4138	0,7650
		20001-25000	0,13250	0,23563	0,980	-0,5131	0,7781
	20001-25000	0-5000	-0,07114	0,14586	0,988	-0,4708	0,3285
		5001-10000	-0,00532	0,15911	1,000	-0,4413	0,4306
		10001-15000	0,04313	0,16662	0,999	-0,4134	0,4997
		15001-20000	-0,13250	0,23563	0,980	-0,7781	0,5131

Tablo 3.23. ve 3.24'e göre finansal okuryazarlık ve kariyer gelecek algısı ile vakıf üniversitesi öğrencilerinin kişisel gelir bilgileri arasında $p<0,05$ anlamlılık düzeyinde anlamlı farklılık tespit edilememiştir.

3.4.6. Hane Halkı Geliri ile Değişkenler Arasında Çoklu Karşılaştırma Testi

Tabloda “Tek Yönlü ANOVA” göre hane halkı gelir grupları ile değişkenler arasında $p<0,05$ anlamlılık düzeyine göre anlamlı fark olup olmadığı test edilmiştir.

Tablo 30. Hane halkı geliri ile değişkenler arasında ANOVA

Hane halkı geliri TL		Kareler Toplamı	df	Ortalama Kareler	F	Sig.
FİNANSAL_ OKURYAZARLIK	Gruplar arası	3,913	5	0,783	1,542	0,175
	Grup içi	206,492	407	0,507		
	Toplam	210,405	412			
KARİYER_ GELECEK_ALGISI	Gruplar arası	3,928	5	0,786	1,340	0,246
	Grup içi	238,639	407	0,586		
	Toplam	242,568	412			

Tablo 31. Kişisel Gelir ile değişkenler arasında Post. Hoc. Tukey testi

Değişkenler			Ort.fark (I-J)	S.H.	Sig.	95% güven	
						alt	üst
FİNANSAL_ OKURYAZARLIK	0-10000	10001-20000	-0,12006	0,13114	0,942	-0,4956	0,2555
		20001-30000	-0,09735	0,12630	0,972	-0,4590	0,2643
		30001-40000	-0,30563	0,12432	0,139	-0,6616	0,0503
		40001-50000	-0,23001	0,13059	0,492	-0,6040	0,1439
		50001 ve üstü	-0,10655	0,11880	0,947	-0,4467	0,2336
	10001-20000	0-10000	0,12006	0,13114	0,942	-0,2555	0,4956
		20001-30000	0,02271	0,12630	1,000	-0,3389	0,3844
		30001-40000	-0,18558	0,12432	0,669	-0,5415	0,1704
		40001-50000	-0,10996	0,13059	0,959	-0,4839	0,2640
		50001 ve üstü	0,01350	0,11880	1,000	-0,3267	0,3537
	20001-30000	0-10000	0,09735	0,12630	0,972	-0,2643	0,4590
		10001-20000	-0,02271	0,12630	1,000	-0,3844	0,3389
		30001-40000	-0,20829	0,11920	0,501	-0,5496	0,1330
		40001-50000	-0,13267	0,12573	0,899	-0,4927	0,2273

		50001 ve üstü	-0,00921	0,11344	1,000	-0,3340	0,3156
	30001-40000	0-10000	0,30563	0,12432	0,139	-0,0503	0,6616
		10001-20000	0,18558	0,12432	0,669	-0,1704	0,5415
		20001-30000	0,20829	0,11920	0,501	-0,1330	0,5496
		40001-50000	0,07562	0,12374	0,990	-0,2787	0,4299
		50001 ve üstü	0,19908	0,11122	0,473	-0,1194	0,5176
	40001-50000	0-10000	0,23001	0,13059	0,492	-0,1439	0,6040
		10001-20000	0,10996	0,13059	0,959	-0,2640	0,4839
		20001-30000	0,13267	0,12573	0,899	-0,2273	0,4927
		30001-40000	-0,07562	0,12374	0,990	-0,4299	0,2787
		50001 ve üstü	0,12346	0,11820	0,903	-0,2150	0,4619
	50001 ve üstü	0-10000	0,10655	0,11880	0,947	-0,2336	0,4467
		10001-20000	-0,01350	0,11880	1,000	-0,3537	0,3267
		20001-30000	0,00921	0,11344	1,000	-0,3156	0,3340
		30001-40000	-0,19908	0,11122	0,473	-0,5176	0,1194
		40001-50000	-0,12346	0,11820	0,903	-0,4619	0,2150
KARİYER_ GELECEK_ ALGISI	0-10000	10001-20000	0,06983	0,14098	0,996	-0,3338	0,4735
		20001-30000	0,10385	0,13578	0,973	-0,2849	0,4926
		30001-40000	-0,12584	0,13365	0,935	-0,5085	0,2568
		40001-50000	-0,15746	0,14039	0,872	-0,5595	0,2445
		50001 ve üstü	0,05254	0,12772	0,998	-0,3132	0,4182
	10001-20000	0-10000	-0,06983	0,14098	0,996	-0,4735	0,3338
		20001-30000	0,03402	0,13578	1,000	-0,3548	0,4228
		30001-40000	-0,19567	0,13365	0,687	-0,5783	0,1870
		40001-50000	-0,22729	0,14039	0,586	-0,6293	0,1747
		50001 ve üstü	-0,01729	0,12772	1,000	-0,3830	0,3484
	20001-30000	0-10000	-0,10385	0,13578	0,973	-0,4926	0,2849
		10001-20000	-0,03402	0,13578	1,000	-0,4228	0,3548
		30001-40000	-0,22968	0,12814	0,472	-0,5966	0,1372
		40001-50000	-0,26130	0,13517	0,383	-0,6483	0,1257
		50001 ve üstü	-0,05130	0,12195	0,998	-0,4005	0,2979
	30001-40000	0-10000	0,12584	0,13365	0,935	-0,2568	0,5085
		10001-20000	0,19567	0,13365	0,687	-0,1870	0,5783
		20001-30000	0,22968	0,12814	0,472	-0,1372	0,5966
		40001-50000	-0,03162	0,13303	1,000	-0,4125	0,3493

		50001 ve üstü	0,17838	0,11957	0,670	-0,1640	0,5207
	40001-50000	0-10000	0,15746	0,14039	0,872	-0,2445	0,5595
		10001-20000	0,22729	0,14039	0,586	-0,1747	0,6293
		20001-30000	0,26130	0,13517	0,383	-0,1257	0,6483
		30001-40000	0,03162	0,13303	1,000	-0,3493	0,4125
		50001 ve üstü	0,21000	0,12707	0,564	-0,1538	0,5738
	50001 ve üstü	0-10000	-0,05254	0,12772	0,998	-0,4182	0,3132
		10001-20000	0,01729	0,12772	1,000	-0,3484	0,3830
		20001-30000	0,05130	0,12195	0,998	-0,2979	0,4005
		30001-40000	-0,17838	0,11957	0,670	-0,5207	0,1640
		40001-50000	-0,21000	0,12707	0,564	-0,5738	0,1538

Tablo 3.25. ve 3.26'ya göre finansal okuryazarlık ve kariyer gelecek algısı ile vakıf üniversitesi öğrencilerinin hane halkı gelir bilgileri arasında $p < 0,05$ anlamlılık düzeyinde anlamlı farklılık tespit edilememiştir.

3.4.7. Fakülte ile değişkenler arası çoklu karşılaştırma testi

Tabloda “Tek Yönlü ANOVA” göre fakülte ile değişkenler arasında $p < 0,05$ anlamlılık düzeyine göre anlamlı farklılık olup olmadığı test edilmiştir.

Tablo 32. Fakülte ile değişkenler arasında çoklu karşılaştırma testi

Fakülte		Kareler ort.	df	Ort.kare	F	Sig.
FİNANSAL_ OKURYAZARLIK	Gruplararası	8,533	6	1,422	2,860	0,010
	Grupiçi	201,872	406	0,497		
	Toplam	210,405	412			
KARİYER_ GELECEK_ALGISI	Gruplararası	4,095	6	0,683	1,162	0,326
	Grupiçi	238,472	406	0,587		
	Toplam	242,568	412			

Tablo 33. Fakülte ile değişkenler arasında Post Hoc Tukey testi

Değişkenler			Ort.fark (I-J)	S.H.	Sig.	95% güven	
						Alt	üst
FİNANSAL_ OKURYAZARLIK	İİSBF	SBF	0,28379	0,13025	0,309	-0,1022	0,6697
		MMF	,52679*	0,15387	0,012	0,0708	0,9827
		UBF	0,03383	0,14450	1,000	-0,3943	0,4620

		GSF	0,28269	0,16403	0,601	-0,2034	0,7687
		BESYO	0,22182	0,13109	0,622	-0,1666	0,6103
		Diğer	0,17206	0,14693	0,905	-0,2633	0,6074
	SBF	İİSBF	-0,28379	0,13025	0,309	-0,6697	0,1022
		MMF	0,24300	0,13025	0,504	-0,1430	0,6289
		UBF	-0,24996	0,11902	0,355	-0,6026	0,1027
		GSF	-0,00109	0,14210	1,000	-0,4222	0,4200
		BESYO	-0,06196	0,10234	0,997	-0,3652	0,2413
		Diğer	-0,11172	0,12196	0,970	-0,4731	0,2497
	MMF	İİSBF	-,52679*	0,15387	0,012	-0,9827	-0,0708
		SBF	-0,24300	0,13025	0,504	-0,6289	0,1430
		UBF	-,49296*	0,14450	0,013	-0,9211	-0,0648
		GSF	-0,24409	0,16403	0,752	-0,7301	0,2420
		BESYO	-0,30496	0,13109	0,234	-0,6934	0,0835
		Diğer	-0,35472	0,14693	0,195	-0,7901	0,0807
	UBF	İİSBF	-0,03383	0,14450	1,000	-0,4620	0,3943
		SBF	0,24996	0,11902	0,355	-0,1027	0,6026
		MMF	-,49296*	0,14450	0,013	0,0648	0,9211
		GSF	0,24886	0,15527	0,681	-0,2112	0,7089
		BESYO	0,18799	0,11995	0,703	-0,1674	0,5434
		Diğer	0,13824	0,13708	0,952	-0,2679	0,5444
	GSF	İİSBF	-0,28269	0,16403	0,601	-0,7687	0,2034
		SBF	0,00109	0,14210	1,000	-0,4200	0,4222
		MMF	0,24409	0,16403	0,752	-0,2420	0,7301
		UBF	-0,24886	0,15527	0,681	-0,7089	0,2112
		BESYO	-0,06087	0,14288	1,000	-0,4842	0,3625
		Diğer	-0,11063	0,15753	0,992	-0,5774	0,3562
	BESYO	İİSBF	-0,22182	0,13109	0,622	-0,6103	0,1666
		SBF	0,06196	0,10234	0,997	-0,2413	0,3652
		MMF	0,30496	0,13109	0,234	-0,0835	0,6934
		UBF	-0,18799	0,11995	0,703	-0,5434	0,1674
		GSF	0,06087	0,14288	1,000	-0,3625	0,4842
		Diğer	-0,04976	0,12287	1,000	-0,4138	0,3143
	Diğer	İİSBF	-0,17206	0,14693	0,905	-0,6074	0,2633
		SBF	0,11172	0,12196	0,970	-0,2497	0,4731

KARİYER_ GELECEK_ ALGISI		MMF	0,35472	0,14693	0,195	-0,0807	0,7901
		UBF	-0,13824	0,13708	0,952	-0,5444	0,2679
		GSF	0,11063	0,15753	0,992	-0,3562	0,5774
		BESYO	0,04976	0,12287	1,000	-0,3143	0,4138
	İİSBF	SBF	0,09838	0,14156	0,993	-0,3211	0,5179
		MMF	0,01333	0,16724	1,000	-0,4822	0,5089
		UBF	-0,16395	0,15705	0,943	-0,6293	0,3014
		GSF	-0,03255	0,17828	1,000	-0,5608	0,4957
		BESYO	0,12467	0,14248	0,976	-0,2975	0,5469
		Diğer	-0,08011	0,15969	0,999	-0,5533	0,3931
	SBF	İİSBF	-0,09838	0,14156	0,993	-0,5179	0,3211
		MMF	-0,08505	0,14156	0,997	-0,5045	0,3344
		UBF	-0,26233	0,12936	0,399	-0,6457	0,1210
		GSF	-0,13093	0,15445	0,980	-0,5886	0,3267
		BESYO	0,02629	0,11123	1,000	-0,3033	0,3559
		Diğer	-0,17849	0,13256	0,829	-0,5713	0,2143
	MMF	İİSBF	-0,01333	0,16724	1,000	-0,5089	0,4822
		SBF	0,08505	0,14156	0,997	-0,3344	0,5045
		UBF	-0,17728	0,15705	0,919	-0,6426	0,2881
		GSF	-0,04589	0,17828	1,000	-0,5742	0,4824
		BESYO	0,11134	0,14248	0,987	-0,3109	0,5335
		Diğer	-0,09345	0,15969	0,997	-0,5666	0,3798
	UBF	İİSBF	0,16395	0,15705	0,943	-0,3014	0,6293
		SBF	0,26233	0,12936	0,399	-0,1210	0,6457
		MMF	0,17728	0,15705	0,919	-0,2881	0,6426
		GSF	0,13139	0,16876	0,987	-0,3687	0,6315
		BESYO	0,28862	0,13037	0,290	-0,0977	0,6749
		Diğer	0,08384	0,14898	0,998	-0,3576	0,5253
	GSF	İİSBF	0,03255	0,17828	1,000	-0,4957	0,5608
		SBF	0,13093	0,15445	0,980	-0,3267	0,5886
		MMF	0,04589	0,17828	1,000	-0,4824	0,5742
		UBF	-0,13139	0,16876	0,987	-0,6315	0,3687
		BESYO	0,15722	0,15529	0,951	-0,3029	0,6174
		Diğer	-0,04756	0,17122	1,000	-0,5549	0,4598
	BESYO	İİSBF	-0,12467	0,14248	0,976	-0,5469	0,2975

		SBF	-0,02629	0,11123	1,000	-0,3559	0,3033
		MMF	-0,11134	0,14248	0,987	-0,5335	0,3109
		UBF	-0,28862	0,13037	0,290	-0,6749	0,0977
		GSF	-0,15722	0,15529	0,951	-0,6174	0,3029
		Diğer	-0,20478	0,13354	0,724	-0,6005	0,1909
	Diğer	İİSBF	0,08011	0,15969	0,999	-0,3931	0,5533
		SBF	0,17849	0,13256	0,829	-0,2143	0,5713
		MMF	0,09345	0,15969	0,997	-0,3798	0,5666
		UBF	-0,08384	0,14898	0,998	-0,5253	0,3576
		GSF	0,04756	0,17122	1,000	-0,4598	0,5549
		BESYO	0,20478	0,13354	0,724	-0,1909	0,6005

Tablo 3.27. ve 3.28'e göre kariyer gelecek algısı ile vakıf üniversitesi öğrencilerinin okudukları fakülte bilgileri arasında $p<0,05$ anlamlılık düzeyinde anlamlı farklılık tespit edilememiş iken finansal okuryazarlık ile vakıf üniversitesi öğrencilerinin okudukları fakülte arasında $p<0,05$ anlamlılık düzeyinde anlamlı farklılık tespit edilmiştir. İİSBF ile UBF öğrencilerinin diğer fakültelere göre pozitif yönlü anlamlı farklılığı saptanmıştır. Bu durum İİSBF ve UBF öğrencilerinin ders programlarından dolayı aldıkları ekonomi ve iktisat dersleriyle açıklanabilir.

3.4.8. Demografik özellikler ile değişkenlerin alt faktörlerine ait t testi

Tabloda “Tek Yönlü ANOVA” göre demografik özellikler ile finansal okuryazarlık (FO) ve kariyer gelecek algısı (KGA) değişkenlerine ait alt faktörlerin arasında $p<0,05$ anlamlılık düzeyine göre anlamlı farklılık olup olmadığı test edilmiştir.

Tablo 34. Cinsiyet ile değişkenlerin alt faktörleri arasında fark testi

Cinsiyet		N	Ort.	S.H.	p
FO_Harcama	Kadın	210	2,9964	0,98538	0,000
	Erkek	203	2,4926	0,89412	0,000
FO_Tutum	Kadın	210	3,6214	0,94376	0,579
	Erkek	203	3,5665	1,06672	0,580
FO_Algı	Kadın	210	2,4571	0,94310	0,443
	Erkek	203	2,3826	1,02969	0,444
FO_İlgi	Kadın	210	2,8508	1,09027	0,075

	Erkek	203	3,0476	1,14918	0,075
KGA_Kariyer_uyumluluğu	Kadın	210	3,4043	0,77164	0,729
	Erkek	203	3,3748	0,95136	0,730
KGA_Kariyer_iyimserliği	Kadın	210	3,2199	0,69215	0,127
	Erkek	203	3,1030	0,85504	0,128
KGA_Algılanan_bilgi	Kadın	210	2,9778	0,81097	0,785
	Erkek	203	2,9540	0,95675	0,786

Tabloya göre cinsiyet ile FO_Harcama alt faktörü arasında $p<0,05$ kadın öğrencilerin erkek öğrencilere göre $p<0,05$ anlamlılık düzeyinde pozitif yönlü anlamlı farklılık belirlenmiştir.

Tablo 35. Yaş bilgisi ile değişkenlerin alt faktörleri arasında fark testi

Yaş		N	Ort.	S.H.n	p
FO_Harcama	18-24	389	2,7545	0,97164	0,632
	25-34	24	2,6563	1,02367	0,651
FO_Tutum	18-24	389	3,6022	0,99516	0,529
	25-34	24	3,4688	1,17333	0,590
FO_Algı	18-24	389	2,4267	0,98970	0,606
	25-34	24	2,3194	0,94014	0,593
FO_İlgi	18-24	389	2,9477	1,11501	0,989
	25-34	24	2,9444	1,26517	0,990
KGA_Kariyer_uyumluluğu	18-24	389	3,4069	0,84385	0,107
	25-34	24	3,1136	1,12536	0,221
KGA_Kariyer_iyimserliği	18-24	389	3,1797	0,77140	0,069
	25-34	24	2,8826	0,84283	0,104
KGA_Algılanan_bilgi	18-24	389	2,9820	0,88060	0,142
	25-34	24	2,7083	0,92894	0,172

Tabloya göre yaş bilgisi ile değişkenlerin alt faktörleri arasında $p<0,05$ anlamlılık düzeyinde anlamlı farklılık belirlenememiştir.

Tablo 36. Çalışma durumu ile değişkenlerin alt faktörleri arasında fark testi

Çalışıyor_mu		N	Ort.	S.H.	p
FO_Harcama	Evet	137	2,6934	0,96824	0,416
	Hayır	276	2,7763	0,97700	0,415
FO_Tutum	Evet	137	3,6405	1,10558	0,512
	Hayır	276	3,5716	0,95279	0,533
FO_Algı	Evet	137	2,3893	1,11112	0,651
	Hayır	276	2,4360	0,91956	0,671
FO_İlgi	Evet	137	2,8978	1,14015	0,527
	Hayır	276	2,9722	1,11502	0,530
KGA_Kariyer_uyumluluğu	Evet	137	3,4658	1,00142	0,208
	Hayır	276	3,3521	0,78576	0,246
KGA_Kariyer_iyimserliği	Evet	137	3,1201	0,85806	0,436
	Hayır	276	3,1835	0,73539	0,460
KGA_Algılanan_bilgi	Evet	137	2,9927	0,95355	0,667
	Hayır	276	2,9529	0,84983	0,679

Tabloya göre çalışma durumu ile değişkenlerin alt faktörleri arasında $p < 0,05$ anlamlılık düzeyinde anlamlı farklılık belirlenememiştir.

3.4.9. Demografik özellikler ile değişkenlerin alt faktörlerine ait çoklu karşılaştırma testi

Tablolarda “Tek Yönlü ANOVA” göre katılımcı üniversite öğrencilerinin demografik özellikler ile değişkenlerin alt faktörleri arasında $p < 0,05$ anlamlılık düzeyine göre anlamlı farklılık olup olmadığı test edilmiştir.

Tablo 37. Sınıf ile değişkenlerin alt faktörleri arasında çoklu karşılaştırma ANOVA

		Karel.top.	df	Ort.kare.	F	Sig.
FO_Harcama	Gruplararası	1,537	4	0,384	0,403	0,807
	Grup_içi	389,088	408	0,954		
	Top.	390,624	412			
FO_Tutum	Gruplararası	6,445	4	1,611	1,604	0,172
	Grup_içi	409,872	408	1,005		
	Top.	416,317	412			
FO_Algı	Gruplararası	1,560	4	0,390	0,399	0,810

	Grup_içi	399,080	408	0,978		
	Top.	400,640	412			
FO_İlgi	Gruplararası	8,721	4	2,180	1,742	0,140
	Grup_içi	510,476	408	1,251		
	Top.	519,197	412			
KGA_Kariyer_uyumluluğu	Gruplararası	7,366	4	1,841	2,504	0,042
	Grup_içi	299,996	408	0,735		
	Top.	307,361	412			
KGA_Kariyer_iyimserliği	Gruplararası	2,778	4	0,695	1,150	0,333
	Grup_içi	246,439	408	0,604		
	Top.	249,217	412			
KGA_Algılanan_bilgi	Gruplararası	5,725	4	1,431	1,844	0,120
	Grup_içi	316,690	408	0,776		
	Top.	322,414	412			

Tablo 38. Sınıf ile değişkenlerin alt faktörleri arasında çoklu karşılaştırma Post. Hoc. Tukey

Değişkenler			Ort.fark (I-J)	S.H.	Sig.	95% güven	
						alt	üst
FO_Harcama	Hazırlık	1.yıl	-0,19382	0,35021	0,981	-1,1534	0,7658
		2.yıl	-0,31555	0,37745	0,919	-1,3498	0,7187
		3.yıl	-0,06250	0,38601	1,000	-1,1202	0,9952
		4.yıl ve üstü	-0,15114	0,36952	0,994	-1,1636	0,8614
	1.yıl	Hazırlık	0,19382	0,35021	0,981	-0,7658	1,1534
		2.yıl	-0,12173	0,16341	0,946	-0,5695	0,3260
		3.yıl	0,13132	0,18233	0,952	-0,3683	0,6309
		4.yıl ve üstü	0,04268	0,14416	0,998	-0,3523	0,4377
	2.yıl	Hazırlık	0,31555	0,37745	0,919	-0,7187	1,3498
		1.yıl	0,12173	0,16341	0,946	-0,3260	0,5695
		3.yıl	0,25305	0,23035	0,807	-0,3781	0,8842
		4.yıl ve üstü	0,16441	0,20149	0,926	-0,3877	0,7165
	3.yıl	Hazırlık	0,06250	0,38601	1,000	-0,9952	1,1202
		1.yıl	-0,13132	0,18233	0,952	-0,6309	0,3683
		2.yıl	-0,25305	0,23035	0,807	-0,8842	0,3781
		4.yıl ve üstü	-0,08864	0,21712	0,994	-0,6835	0,5063

	4.yıl ve üstü	Hazırlık	0,15114	0,36952	0,994	-0,8614	1,1636
		1.yıl	-0,04268	0,14416	0,998	-0,4377	0,3523
		2.yıl	-0,16441	0,20149	0,926	-0,7165	0,3877
		3.yıl	0,08864	0,21712	0,994	-0,5063	0,6835
FO_Tutum	Hazırlık	1.yıl	-0,20476	0,35944	0,979	-1,1896	0,7801
		2.yıl	0,12576	0,38740	0,998	-0,9357	1,1872
		3.yıl	-0,16406	0,39619	0,994	-1,2496	0,9215
		4.yıl ve üstü	-0,38011	0,37926	0,854	-1,4193	0,6591
	1.yıl	Hazırlık	0,20476	0,35944	0,979	-0,7801	1,1896
		2.yıl	0,33052	0,16772	0,282	-0,1290	0,7901
		3.yıl	0,04070	0,18714	1,000	-0,4721	0,5535
		4.yıl ve üstü	-0,17535	0,14796	0,760	-0,5808	0,2301
	2.yıl	Hazırlık	-0,12576	0,38740	0,998	-1,1872	0,9357
		1.yıl	-0,33052	0,16772	0,282	-0,7901	0,1290
		3.yıl	-0,28982	0,23642	0,736	-0,9376	0,3580
		4.yıl ve üstü	-0,50588	0,20680	0,105	-1,0725	0,0608
	3.yıl	Hazırlık	0,16406	0,39619	0,994	-0,9215	1,2496
		1.yıl	-0,04070	0,18714	1,000	-0,5535	0,4721
		2.yıl	0,28982	0,23642	0,736	-0,3580	0,9376
		4.yıl ve üstü	-0,21605	0,22284	0,869	-0,8266	0,3945
	4.yıl ve üstü	Hazırlık	0,38011	0,37926	0,854	-0,6591	1,4193
		1.yıl	0,17535	0,14796	0,760	-0,2301	0,5808
		2.yıl	0,50588	0,20680	0,105	-0,0608	1,0725
		3.yıl	0,21605	0,22284	0,869	-0,3945	0,8266
FO_Algı	Hazırlık	1.yıl	0,17855	0,35468	0,987	-0,7933	1,1504
		2.yıl	0,35671	0,38226	0,884	-0,6907	1,4041
		3.yıl	0,21875	0,39094	0,981	-0,8524	1,2899
		4.yıl ve üstü	0,24318	0,37423	0,967	-0,7822	1,2686
	1.yıl	Hazırlık	-0,17855	0,35468	0,987	-1,1504	0,7933
		2.yıl	0,17816	0,16549	0,819	-0,2753	0,6316
		3.yıl	0,04020	0,18466	0,999	-0,4658	0,5462
		4.yıl ve üstü	0,06463	0,14600	0,992	-0,3354	0,4647
	2.yıl	Hazırlık	-0,35671	0,38226	0,884	-1,4041	0,6907
		1.yıl	-0,17816	0,16549	0,819	-0,6316	0,2753
		3.yıl	-0,13796	0,23329	0,976	-0,7772	0,5013

		4.yıl ve üstü	-0,11353	0,20406	0,981	-0,6727	0,4456
	3.yıl	Hazırlık	-0,21875	0,39094	0,981	-1,2899	0,8524
		1.yıl	-0,04020	0,18466	0,999	-0,5462	0,4658
		2.yıl	0,13796	0,23329	0,976	-0,5013	0,7772
		4.yıl ve üstü	0,02443	0,21989	1,000	-0,5781	0,6269
	4.yıl ve üstü	Hazırlık	-0,24318	0,37423	0,967	-1,2686	0,7822
		1.yıl	-0,06463	0,14600	0,992	-0,4647	0,3354
		2.yıl	0,11353	0,20406	0,981	-0,4456	0,6727
		3.yıl	-0,02443	0,21989	1,000	-0,6269	0,5781
FO_İlgi	Hazırlık	1.yıl	0,45608	0,40114	0,787	-0,6431	1,5552
		2.yıl	0,50407	0,43233	0,771	-0,6805	1,6887
		3.yıl	0,05208	0,44215	1,000	-1,1594	1,2636
		4.yıl ve üstü	0,19394	0,42325	0,991	-0,9658	1,3537
	1.yıl	Hazırlık	-0,45608	0,40114	0,787	-1,5552	0,6431
		2.yıl	0,04799	0,18717	0,999	-0,4649	0,5608
		3.yıl	-0,40399	0,20884	0,301	-0,9762	0,1682
		4.yıl ve üstü	-0,26214	0,16512	0,506	-0,7146	0,1903
	2.yıl	Hazırlık	-0,50407	0,43233	0,771	-1,6887	0,6805
		1.yıl	-0,04799	0,18717	0,999	-0,5608	0,4649
		3.yıl	-0,45198	0,26385	0,427	-1,1749	0,2710
		4.yıl ve üstü	-0,31013	0,23079	0,664	-0,9425	0,3222
	3.yıl	Hazırlık	-0,05208	0,44215	1,000	-1,2636	1,1594
		1.yıl	0,40399	0,20884	0,301	-0,1682	0,9762
		2.yıl	0,45198	0,26385	0,427	-0,2710	1,1749
		4.yıl ve üstü	0,14186	0,24869	0,979	-0,5396	0,8233
	4.yıl ve üstü	Hazırlık	-0,19394	0,42325	0,991	-1,3537	0,9658
		1.yıl	0,26214	0,16512	0,506	-0,1903	0,7146
		2.yıl	0,31013	0,23079	0,664	-0,3222	0,9425
		3.yıl	-0,14186	0,24869	0,979	-0,8233	0,5396
KGA_Kariyer_uyumluluğu	Hazırlık	1.yıl	-0,36786	0,30751	0,232	-0,9724	0,2366
		2.yıl	-0,44207	0,33143	0,183	-1,0936	0,2094
		3.yıl	-,78977*	0,33895	0,020	-1,4561	-0,1235
		4.yıl ve üstü	-0,54153	0,32447	0,096	-1,1794	0,0963
	1.yıl	Hazırlık	0,36786	0,30751	0,232	-0,2366	0,9724
		2.yıl	-0,07421	0,14349	0,605	-0,3563	0,2079

		3.yıl	-,42191*	0,16010	0,009	-0,7366	-
		4.yıl ve üstü	-0,17367	0,12658	0,171	-0,4225	0,1072
	2.yıl	Hazırlık	0,44207	0,33143	0,183	-0,2094	1,0936
		1.yıl	0,07421	0,14349	0,605	-0,2079	0,3563
		3.yıl	-0,34770	0,20227	0,086	-0,7453	0,0499
		4.yıl ve üstü	-0,09946	0,17693	0,574	-0,4473	0,2483
	3.yıl	Hazırlık	,78977*	0,33895	0,020	0,1235	1,4561
		1.yıl	,42191*	0,16010	0,009	0,1072	0,7366
		2.yıl	0,34770	0,20227	0,086	-0,0499	0,7453
		4.yıl ve üstü	0,24824	0,19065	0,194	-0,1265	0,6230
	4.yıl ve üstü	Hazırlık	0,54153	0,32447	0,096	-0,0963	1,1794
		1.yıl	0,17367	0,12658	0,171	-0,0752	0,4225
		2.yıl	0,09946	0,17693	0,574	-0,2483	0,4473
		3.yıl	-0,24824	0,19065	0,194	-0,6230	0,1265
	KGA_Kariyer_iyimserl iği	Hazırlık	1.yıl	-0,28721	0,27872	0,841	-1,0509
			2.yıl	-0,37833	0,30039	0,716	-1,2014
			3.yıl	-0,53693	0,30721	0,406	-1,3787
			4.yıl ve üstü	-0,28822	0,29408	0,864	-1,0940
		1.yıl	Hazırlık	0,28721	0,27872	0,841	-0,4765
			2.yıl	-0,09112	0,13005	0,956	-0,4475
			3.yıl	-0,24972	0,14511	0,422	-0,6473
			4.yıl ve üstü	-0,00101	0,11473	1,000	-0,3154
	2.yıl	Hazırlık	0,37833	0,30039	0,716	-0,4447	1,2014
		1.yıl	0,09112	0,13005	0,956	-0,2652	0,4475
		3.yıl	-0,15861	0,18332	0,909	-0,6609	0,3437
		4.yıl ve üstü	0,09010	0,16036	0,980	-0,3493	0,5295
	3.yıl	Hazırlık	0,53693	0,30721	0,406	-0,3048	1,3787
		1.yıl	0,24972	0,14511	0,422	-0,1479	0,6473
		2.yıl	0,15861	0,18332	0,909	-0,3437	0,6609
		4.yıl ve üstü	0,24871	0,17279	0,603	-0,2247	0,7222
	4.yıl ve üstü	Hazırlık	0,28822	0,29408	0,864	-0,5176	1,0940
		1.yıl	0,00101	0,11473	1,000	-0,3133	0,3154
		2.yıl	-0,09010	0,16036	0,980	-0,5295	0,3493
		3.yıl	-0,24871	0,17279	0,603	-0,7222	0,2247
	KGA_Algılanan_bilgi	Hazırlık	1.yıl	0,13673	0,31595	0,993	-0,7290
							1,0025

	2.yıl	-0,06402	0,34052	1,000	-0,9971	0,8690
	3.yıl	-0,27083	0,34825	0,937	-1,2251	0,6834
	4.yıl ve üstü	0,08409	0,33337	0,999	-0,8294	0,9975
1.yıl	Hazırlık	-0,13673	0,31595	0,993	-1,0025	0,7290
	2.yıl	-0,20076	0,14742	0,653	-0,6047	0,2032
	3.yıl	-0,40757	0,16449	0,098	-0,8583	0,0432
	4.yıl ve üstü	-0,05264	0,13006	0,994	-0,4090	0,3037
2.yıl	Hazırlık	0,06402	0,34052	1,000	-0,8690	0,9971
	1.yıl	0,20076	0,14742	0,653	-0,2032	0,6047
	3.yıl	-0,20681	0,20782	0,857	-0,7762	0,3626
	4.yıl ve üstü	0,14812	0,18178	0,926	-0,3500	0,6462
3.yıl	Hazırlık	0,27083	0,34825	0,937	-0,6834	1,2251
	1.yıl	0,40757	0,16449	0,098	-0,0432	0,8583
	2.yıl	0,20681	0,20782	0,857	-0,3626	0,7762
	4.yıl ve üstü	0,35492	0,19588	0,368	-0,1818	0,8916
4.yıl ve üstü	Hazırlık	-0,08409	0,33337	0,999	-0,9975	0,8294
	1.yıl	0,05264	0,13006	0,994	-0,3037	0,4090
	2.yıl	-0,14812	0,18178	0,926	-0,6462	0,3500
	3.yıl	-0,35492	0,19588	0,368	-0,8916	0,1818

Tablo 3.32. ve Tablo 3.33'e göre vakıf üniversitesi öğrencilerinin demografik özelliklerden sınıf ile değişkenlerin alt faktörleri arasında $p < 0,05$ anlamlılık düzeyine göre 3. Yıl okuyan öğrencilerin hazırlık ve 1.sınıf öğrencilerine göre pozitif yönlü anlamlı farklılığı belirlenmiştir.

Tablo 39. Kişisel gelir ile değişkenlerin alt faktörleri arasında çoklu karşılaştırma ANOVA

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
FO_Harcama	Gruplararası	3,794	4	0,948	1,000	0,407
	Grup_içi	386,831	408	0,948		
	Top.	390,624	412			
FO_Tutum	Gruplararası	3,537	4	0,884	0,874	0,479
	Grup_içi	412,780	408	1,012		
	Top.	416,317	412			
FO_Algı	Gruplararası	2,892	4	0,723	0,742	0,564

	Grup_içi	397,748	408	0,975		
	Top.	400,640	412			
FO_İlgi	Gruplararası	4,164	4	1,041	0,825	0,510
	Grup_içi	515,032	408	1,262		
	Top.	519,197	412			
KGA_Kariyer_uyumluluğu	Gruplararası	0,685	4	0,171	0,228	0,923
	Grup_içi	306,676	408	0,752		
	Top.	307,361	412			
KGA_Kariyer_iyimserliği	Gruplararası	3,956	4	0,989	1,645	0,162
	Grup_içi	245,261	408	0,601		
	Top.	249,217	412			
KGA_Algılanan_bilgi	Gruplararası	1,341	4	0,335	0,426	0,790
	Grup_içi	321,074	408	0,787		
	Top.	322,414	412			

Tablo 40. Kişisel gelir ile değişkenlerin alt faktörleri arasında çoklu karşılaştırma Post. Hoc. Tukey

Değişkenler			Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
						Lower Bound	Upper Bound
FO_Harcama	0-5000	5001-10000	-0,12744	0,12381	0,304	-0,3708	0,1159
		10001-15000	-0,03468	0,13873	0,803	-0,3074	0,2380
		15001-20000	-0,26124	0,25236	0,301	-0,7573	0,2349
		20001-25000	0,21532	0,18455	0,244	-0,1475	0,5781
	5001-10000	0-5000	0,12744	0,12381	0,304	-0,1159	0,3708
		10001-15000	0,09276	0,16035	0,563	-0,2225	0,4080
		15001-20000	-0,13380	0,26487	0,614	-0,6545	0,3869
		20001-25000	0,34276	0,20131	0,089	-0,0530	0,7385
	10001-15000	0-5000	0,03468	0,13873	0,803	-0,2380	0,3074
		5001-10000	-0,09276	0,16035	0,563	-0,4080	0,2225
		15001-20000	-0,22656	0,27216	0,406	-0,7616	0,3084
		20001-25000	0,25000	0,21081	0,236	-0,1644	0,6644
	15001-20000	0-5000	0,26124	0,25236	0,301	-0,2349	0,7573
		5001-10000	0,13380	0,26487	0,614	-0,3869	0,6545
		10001-15000	0,22656	0,27216	0,406	-0,3084	0,7616

		20001-25000	0,47656	0,29814	0,111	-0,1095	1,0626
	20001-25000	0-5000	-0,21532	0,18455	0,244	-0,5781	0,1475
		5001-10000	-0,34276	0,20131	0,089	-0,7385	0,0530
		10001-15000	-0,25000	0,21081	0,236	-0,6644	0,1644
		15001-20000	-0,47656	0,29814	0,111	-1,0626	0,1095
FO_Tutum	0-5000	5001-10000	0,16248	0,12789	0,205	-0,0889	0,4139
		10001-15000	0,12526	0,14330	0,383	-0,1564	0,4070
		15001-20000	-0,03490	0,26069	0,894	-0,5474	0,4776
		20001-25000	0,27760	0,19064	0,146	-0,0972	0,6524
	5001-10000	0-5000	-0,16248	0,12789	0,205	-0,4139	0,0889
		10001-15000	-0,03722	0,16564	0,822	-0,3628	0,2884
		15001-20000	-0,19738	0,27361	0,471	-0,7352	0,3405
		20001-25000	0,11512	0,20795	0,580	-0,2937	0,5239
	10001-15000	0-5000	-0,12526	0,14330	0,383	-0,4070	0,1564
		5001-10000	0,03722	0,16564	0,822	-0,2884	0,3628
		15001-20000	-0,16016	0,28114	0,569	-0,7128	0,3925
		20001-25000	0,15234	0,21777	0,485	-0,2757	0,5804
	15001-20000	0-5000	0,03490	0,26069	0,894	-0,4776	0,5474
		5001-10000	0,19738	0,27361	0,471	-0,3405	0,7352
		10001-15000	0,16016	0,28114	0,569	-0,3925	0,7128
		20001-25000	0,31250	0,30797	0,311	-0,2929	0,9179
	20001-25000	0-5000	-0,27760	0,19064	0,146	-0,6524	0,0972
		5001-10000	-0,11512	0,20795	0,580	-0,5239	0,2937
		10001-15000	-0,15234	0,21777	0,485	-0,5804	0,2757
		15001-20000	-0,31250	0,30797	0,311	-0,9179	0,2929
FO_Algi	0-5000	5001-10000	-0,00949	0,12554	0,940	-0,2563	0,2373
		10001-15000	0,22878	0,14067	0,105	-0,0477	0,5053
		15001-20000	0,08294	0,25590	0,746	-0,4201	0,5860
		20001-25000	0,01003	0,18714	0,957	-0,3578	0,3779
	5001-10000	0-5000	0,00949	0,12554	0,940	-0,2373	0,2563
		10001-15000	0,23827	0,16260	0,144	-0,0814	0,5579
		15001-20000	0,09243	0,26858	0,731	-0,4355	0,6204
		20001-25000	0,01952	0,20413	0,924	-0,3818	0,4208
	10001-15000	0-5000	-0,22878	0,14067	0,105	-0,5053	0,0477
		5001-10000	-0,23827	0,16260	0,144	-0,5579	0,0814

		15001-20000	-0,14583	0,27597	0,597	-0,6883	0,3967
		20001-25000	-0,21875	0,21377	0,307	-0,6390	0,2015
	15001-20000	0-5000	-0,08294	0,25590	0,746	-0,5860	0,4201
		5001-10000	-0,09243	0,26858	0,731	-0,6204	0,4355
		10001-15000	0,14583	0,27597	0,597	-0,3967	0,6883
		20001-25000	-0,07292	0,30231	0,810	-0,6672	0,5214
	20001-25000	0-5000	-0,01003	0,18714	0,957	-0,3779	0,3578
		5001-10000	-0,01952	0,20413	0,924	-0,4208	0,3818
		10001-15000	0,21875	0,21377	0,307	-0,2015	0,6390
		15001-20000	0,07292	0,30231	0,810	-0,5214	0,6672
FO_İlgi	0-5000	5001-10000	0,05538	0,14286	0,698	-0,2255	0,3362
		10001-15000	-0,19714	0,16007	0,219	-0,5118	0,1175
		15001-20000	-0,33255	0,29120	0,254	-0,9050	0,2399
		20001-25000	0,02161	0,21295	0,919	-0,3970	0,4402
	5001-10000	0-5000	-0,05538	0,14286	0,698	-0,3362	0,2255
		10001-15000	-0,25251	0,18502	0,173	-0,6162	0,1112
		15001-20000	-0,38793	0,30562	0,205	-0,9887	0,2129
		20001-25000	-0,03376	0,23229	0,885	-0,4904	0,4229
	10001-15000	0-5000	0,19714	0,16007	0,219	-0,1175	0,5118
		5001-10000	0,25251	0,18502	0,173	-0,1112	0,6162
		15001-20000	-0,13542	0,31404	0,667	-0,7528	0,4819
		20001-25000	0,21875	0,24325	0,369	-0,2594	0,6969
	15001-20000	0-5000	0,33255	0,29120	0,254	-0,2399	0,9050
		5001-10000	0,38793	0,30562	0,205	-0,2129	0,9887
		10001-15000	0,13542	0,31404	0,667	-0,4819	0,7528
		20001-25000	0,35417	0,34401	0,304	-0,3221	1,0304
	20001-25000	0-5000	-0,02161	0,21295	0,919	-0,4402	0,3970
		5001-10000	0,03376	0,23229	0,885	-0,4229	0,4904
		10001-15000	-0,21875	0,24325	0,369	-0,6969	0,2594
		15001-20000	-0,35417	0,34401	0,304	-1,0304	0,3221
KGA_Kariyer uyumluluğu	0-5000	5001-10000	0,02448	0,11024	0,824	-0,1922	0,2412
		10001-15000	0,04040	0,12352	0,744	-0,2024	0,2832
		15001-20000	-0,17125	0,22470	0,446	-0,6130	0,2705
		20001-25000	-0,04341	0,16432	0,792	-0,3664	0,2796
	5001-10000	0-5000	-0,02448	0,11024	0,824	-0,2412	0,1922

		10001-15000	0,01592	0,14277	0,911	-0,2647	0,2966
		15001-20000	-0,19573	0,23584	0,407	-0,6593	0,2679
		20001-25000	-0,06789	0,17925	0,705	-0,4202	0,2845
	10001-15000	0-5000	-0,04040	0,12352	0,744	-0,2832	0,2024
		5001-10000	-0,01592	0,14277	0,911	-0,2966	0,2647
		15001-20000	-0,21165	0,24233	0,383	-0,6880	0,2647
		20001-25000	-0,08381	0,18771	0,655	-0,4528	0,2852
	15001-20000	0-5000	0,17125	0,22470	0,446	-0,2705	0,6130
		5001-10000	0,19573	0,23584	0,407	-0,2679	0,6593
		10001-15000	0,21165	0,24233	0,383	-0,2647	0,6880
		20001-25000	0,12784	0,26546	0,630	-0,3940	0,6497
	20001-25000	0-5000	0,04341	0,16432	0,792	-0,2796	0,3664
		5001-10000	0,06789	0,17925	0,705	-0,2845	0,4202
		10001-15000	0,08381	0,18771	0,655	-0,2852	0,4528
		15001-20000	-0,12784	0,26546	0,630	-0,6497	0,3940
KGA_Kariyer r_ıymserliği	0-5000	5001-10000	0,16120	0,09858	0,103	-0,0326	0,3550
		10001-15000	,22123*	0,11046	0,046	0,0041	0,4384
		15001-20000	0,05788	0,20095	0,773	-0,3371	0,4529
		20001-25000	0,23402	0,14695	0,112	-0,0549	0,5229
	5001-10000	0-5000	-0,16120	0,09858	0,103	-0,3550	0,0326
		10001-15000	0,06003	0,12768	0,638	-0,1910	0,3110
		15001-20000	-0,10332	0,21090	0,624	-0,5179	0,3113
		20001-25000	0,07282	0,16030	0,650	-0,2423	0,3879
	10001-15000	0-5000	-,22123*	0,11046	0,046	-0,4384	-0,0041
		5001-10000	-0,06003	0,12768	0,638	-0,3110	0,1910
		15001-20000	-0,16335	0,21671	0,451	-0,5894	0,2627
		20001-25000	0,01278	0,16786	0,939	-0,3172	0,3428
	15001-20000	0-5000	-0,05788	0,20095	0,773	-0,4529	0,3371
		5001-10000	0,10332	0,21090	0,624	-0,3113	0,5179
		10001-15000	0,16335	0,21671	0,451	-0,2627	0,5894
		20001-25000	0,17614	0,23739	0,459	-0,2905	0,6428
	20001-25000	0-5000	-0,23402	0,14695	0,112	-0,5229	0,0549
		5001-10000	-0,07282	0,16030	0,650	-0,3879	0,2423
		10001-15000	-0,01278	0,16786	0,939	-0,3428	0,3172
		15001-20000	-0,17614	0,23739	0,459	-0,6428	0,2905

KGA_Algılanan_bilgi	0-5000	5001-10000	-0,13224	0,11279	0,242	-0,3540	0,0895
		10001-15000	-0,00706	0,12639	0,955	-0,2555	0,2414
		15001-20000	-0,09560	0,22992	0,678	-0,5476	0,3564
		20001-25000	-0,10602	0,16813	0,529	-0,4365	0,2245
	5001-10000	0-5000	0,13224	0,11279	0,242	-0,0895	0,3540
		10001-15000	0,12518	0,14609	0,392	-0,1620	0,4124
		15001-20000	0,03664	0,24131	0,879	-0,4377	0,5110
		20001-25000	0,02622	0,18340	0,886	-0,3343	0,3868
	10001-15000	0-5000	0,00706	0,12639	0,955	-0,2414	0,2555
		5001-10000	-0,12518	0,14609	0,392	-0,4124	0,1620
		15001-20000	-0,08854	0,24795	0,721	-0,5760	0,3989
		20001-25000	-0,09896	0,19206	0,607	-0,4765	0,2786
	15001-20000	0-5000	0,09560	0,22992	0,678	-0,3564	0,5476
		5001-10000	-0,03664	0,24131	0,879	-0,5110	0,4377
		10001-15000	0,08854	0,24795	0,721	-0,3989	0,5760
		20001-25000	-0,01042	0,27162	0,969	-0,5444	0,5235
	20001-25000	0-5000	0,10602	0,16813	0,529	-0,2245	0,4365
		5001-10000	-0,02622	0,18340	0,886	-0,3868	0,3343
		10001-15000	0,09896	0,19206	0,607	-0,2786	0,4765
		15001-20000	0,01042	0,27162	0,969	-0,5235	0,5444

Tablo 3.34. ve Tablo 3.35'e göre vakıf üniversitesi öğrencilerinin demografik özelliklerden kişisel gelir ile değişkenlerin alt faktörleri arasında $p < 0,05$ anlamlılık düzeyine göre anlamlı farklılığı belirlenememiştir.

Tablo 41. Hane halkı geliri ile değişkenlerin alt faktörleri arasında çoklu karşılaştırma ANOVA

		Kare.top.	df	Ort.kare.	F	Sig.
FO_Harcama	Gruplar arası	7,306	5	1,461	1,551	0,173
	Grup_İçi	383,318	407	0,942		
	Top.	390,624	412			
FO_Tutum	Gruplar arası	11,412	5	2,282	2,294	0,045
	Grup_İçi	404,905	407	0,995		
	Top.	416,317	412			
FO_Algı	Gruplar arası	4,996	5	0,999	1,028	0,401

	Grup_içi	395,644	407	0,972		
	Top.	400,640	412			
FO_İlgi	Gruplar arası	6,356	5	1,271	1,009	0,412
	Grup_içi	512,841	407	1,260		
	Top.	519,197	412			
KGA_Kariyer_uyumluluğu	Gruplar arası	4,192	5	0,838	1,125	0,346
	Grup_içi	303,169	407	0,745		
	Top.	307,361	412			
KGA_Kariyer_iyimserliği	Gruplar arası	3,427	5	0,685	1,135	0,341
	Grup_içi	245,790	407	0,604		
	Top.	249,217	412			
KGA_Algılanan_bilgi	Gruplar arası	7,926	5	1,585	2,052	0,071
	Grup_içi	314,488	407	0,773		
	Top.	322,414	412			

Tablo 42. Hane halkı geliri ile değişkenlerin alt faktörleri arasında çoklu karşılaştırma
Post. Hoc. Tukey

			Ort.fark (I-J)	S.H.	Sig.	95% güven	
Değişken						alt	üst
FO_Harcama	0-10000	10001-20000	-0,10593	0,17868	0,991	-0,6176	0,4057
		20001-30000	-0,17121	0,17208	0,919	-0,6639	0,3215
		30001-40000	-0,31379	0,16938	0,433	-0,7988	0,1712
		40001-50000	-0,26469	0,17793	0,672	-0,7742	0,2448
		50001 ve üstü	0,03712	0,16186	1,000	-0,4264	0,5006
	10001-20000	0-10000	0,10593	0,17868	0,991	-0,4057	0,6176
		20001-30000	-0,06528	0,17208	0,999	-0,5580	0,4275
		30001-40000	-0,20786	0,16938	0,823	-0,6929	0,2771
		40001-50000	-0,15876	0,17793	0,948	-0,6682	0,3507
		50001 ve üstü	0,14305	0,16186	0,950	-0,3204	0,6065
	20001-30000	0-10000	0,17121	0,17208	0,919	-0,3215	0,6639
		10001-20000	0,06528	0,17208	0,999	-0,4275	0,5580
		30001-40000	-0,14258	0,16241	0,952	-0,6076	0,3225
		40001-50000	-0,09348	0,17131	0,994	-0,5840	0,3970
		50001 ve üstü	0,20833	0,15455	0,758	-0,2342	0,6509

	30001-40000	0-10000	0,31379	0,16938	0,433	-0,1712	0,7988
		10001-20000	0,20786	0,16938	0,823	-0,2771	0,6929
		20001-30000	0,14258	0,16241	0,952	-0,3225	0,6076
		40001-50000	0,04910	0,16859	1,000	-0,4336	0,5318
		50001 ve üstü	0,35091	0,15154	0,190	-0,0830	0,7848
	40001-50000	0-10000	0,26469	0,17793	0,672	-0,2448	0,7742
		10001-20000	0,15876	0,17793	0,948	-0,3507	0,6682
		20001-30000	0,09348	0,17131	0,994	-0,3970	0,5840
		30001-40000	-0,04910	0,16859	1,000	-0,5318	0,4336
		50001 ve üstü	0,30181	0,16104	0,420	-0,1593	0,7629
	50001 ve üstü	0-10000	-0,03712	0,16186	1,000	-0,5006	0,4264
		10001-20000	-0,14305	0,16186	0,950	-0,6065	0,3204
		20001-30000	-0,20833	0,15455	0,758	-0,6509	0,2342
		30001-40000	-0,35091	0,15154	0,190	-0,7848	0,0830
		40001-50000	-0,30181	0,16104	0,420	-0,7629	0,1593
FO_Tutum	0-10000	10001-20000	-0,21610	0,18364	0,848	-0,7419	0,3097
		20001-30000	-0,17674	0,17686	0,918	-0,6832	0,3297
		30001-40000	-,50395*	0,17409	0,046	-1,0024	-0,0055
		40001-50000	-0,45282	0,18287	0,134	-0,9765	0,0708
		50001 ve üstü	-0,21297	0,16636	0,796	-0,6893	0,2634
	10001-20000	0-10000	0,21610	0,18364	0,848	-0,3097	0,7419
		20001-30000	0,03936	0,17686	1,000	-0,4671	0,5458
		30001-40000	-0,28785	0,17409	0,563	-0,7863	0,2106
		40001-50000	-0,23672	0,18287	0,788	-0,7604	0,2869
		50001 ve üstü	0,00313	0,16636	1,000	-0,4732	0,4795
	20001-30000	0-10000	0,17674	0,17686	0,918	-0,3297	0,6832
		10001-20000	-0,03936	0,17686	1,000	-0,5458	0,4671
		30001-40000	-0,32721	0,16692	0,367	-0,8052	0,1507
		40001-50000	-0,27609	0,17607	0,620	-0,7802	0,2280
		50001 ve üstü	-0,03623	0,15885	1,000	-0,4911	0,4186
	30001-40000	0-10000	,50395*	0,17409	0,046	0,0055	1,0024
		10001-20000	0,28785	0,17409	0,563	-0,2106	0,7863
		20001-30000	0,32721	0,16692	0,367	-0,1507	0,8052
		40001-50000	0,05113	0,17328	1,000	-0,4450	0,5473
		50001 ve üstü	0,29098	0,15575	0,423	-0,1550	0,7369

FO_Algı	40001-50000	0-10000	0,45282	0,18287	0,134	-0,0708	0,9765
		10001-20000	0,23672	0,18287	0,788	-0,2869	0,7604
		20001-30000	0,27609	0,17607	0,620	-0,2280	0,7802
		30001-40000	-0,05113	0,17328	1,000	-0,5473	0,4450
		50001 ve üstü	0,23986	0,16551	0,697	-0,2341	0,7138
	50001 ve üstü	0-10000	0,21297	0,16636	0,796	-0,2634	0,6893
		10001-20000	-0,00313	0,16636	1,000	-0,4795	0,4732
		20001-30000	0,03623	0,15885	1,000	-0,4186	0,4911
		30001-40000	-0,29098	0,15575	0,423	-0,7369	0,1550
		40001-50000	-0,23986	0,16551	0,697	-0,7138	0,2341
	0-10000	10001-20000	-0,03955	0,18153	1,000	-0,5593	0,4802
		20001-30000	-0,11750	0,17483	0,985	-0,6181	0,3831
		30001-40000	-0,27019	0,17208	0,619	-0,7629	0,2225
		40001-50000	0,06704	0,18077	0,999	-0,4506	0,5847
		50001 ve üstü	-0,00276	0,16445	1,000	-0,4736	0,4681
	10001-20000	0-10000	0,03955	0,18153	1,000	-0,4802	0,5593
		20001-30000	-0,07795	0,17483	0,998	-0,5785	0,4226
		30001-40000	-0,23065	0,17208	0,762	-0,7234	0,2621
		40001-50000	0,10659	0,18077	0,992	-0,4110	0,6242
		50001 ve üstü	0,03678	0,16445	1,000	-0,4341	0,5077
	20001-30000	0-10000	0,11750	0,17483	0,985	-0,3831	0,6181
		10001-20000	0,07795	0,17483	0,998	-0,4226	0,5785
		30001-40000	-0,15270	0,16500	0,940	-0,6251	0,3198
		40001-50000	0,18454	0,17404	0,897	-0,3138	0,6829
		50001 ve üstü	0,11473	0,15702	0,978	-0,3349	0,5643
	30001-40000	0-10000	0,27019	0,17208	0,619	-0,2225	0,7629
		10001-20000	0,23065	0,17208	0,762	-0,2621	0,7234
		20001-30000	0,15270	0,16500	0,940	-0,3198	0,6251
		40001-50000	0,33724	0,17128	0,362	-0,1532	0,8277
		50001 ve üstü	0,26743	0,15396	0,508	-0,1734	0,7083
	40001-50000	0-10000	-0,06704	0,18077	0,999	-0,5847	0,4506
		10001-20000	-0,10659	0,18077	0,992	-0,6242	0,4110
		20001-30000	-0,18454	0,17404	0,897	-0,6829	0,3138
		30001-40000	-0,33724	0,17128	0,362	-0,8277	0,1532
		50001 ve üstü	-0,06981	0,16361	0,998	-0,5383	0,3987

	50001 ve üstü	0-10000	0,00276	0,16445	1,000	-0,4681	0,4736
		10001-20000	-0,03678	0,16445	1,000	-0,5077	0,4341
		20001-30000	-0,11473	0,15702	0,978	-0,5643	0,3349
		30001-40000	-0,26743	0,15396	0,508	-0,7083	0,1734
		40001-50000	0,06981	0,16361	0,998	-0,3987	0,5383
FO_İlgi	0- 10000	10001-20000	-0,11864	0,20667	0,993	-0,7104	0,4731
		20001-30000	0,07607	0,19904	0,999	-0,4939	0,6460
		30001-40000	-0,13460	0,19592	0,983	-0,6956	0,4264
		40001-50000	-0,26959	0,20581	0,780	-0,8589	0,3197
		50001 ve üstü	-0,24761	0,18722	0,772	-0,7837	0,2885
	10001- 20000	0-10000	0,11864	0,20667	0,993	-0,4731	0,7104
		20001-30000	0,19471	0,19904	0,925	-0,3752	0,7646
		30001-40000	-0,01596	0,19592	1,000	-0,5769	0,5450
		40001-50000	-0,15094	0,20581	0,978	-0,7402	0,4384
		50001 ve üstü	-0,12896	0,18722	0,983	-0,6651	0,4071
	20001- 30000	0-10000	-0,07607	0,19904	0,999	-0,6460	0,4939
		10001-20000	-0,19471	0,19904	0,925	-0,7646	0,3752
		30001-40000	-0,21067	0,18785	0,872	-0,7486	0,3272
		40001-50000	-0,34565	0,19815	0,503	-0,9130	0,2217
		50001 ve üstü	-0,32367	0,17877	0,460	-0,8355	0,1882
	30001- 40000	0-10000	0,13460	0,19592	0,983	-0,4264	0,6956
		10001-20000	0,01596	0,19592	1,000	-0,5450	0,5769
		20001-30000	0,21067	0,18785	0,872	-0,3272	0,7486
		40001-50000	-0,13498	0,19501	0,983	-0,6934	0,4234
		50001 ve üstü	-0,11300	0,17528	0,987	-0,6149	0,3889
	40001- 50000	0-10000	0,26959	0,20581	0,780	-0,3197	0,8589
		10001-20000	0,15094	0,20581	0,978	-0,4384	0,7402
		20001-30000	0,34565	0,19815	0,503	-0,2217	0,9130
		30001-40000	0,13498	0,19501	0,983	-0,4234	0,6934
		50001 ve üstü	0,02198	0,18627	1,000	-0,5114	0,5553
	50001 ve üstü	0-10000	0,24761	0,18722	0,772	-0,2885	0,7837
		10001-20000	0,12896	0,18722	0,983	-0,4071	0,6651
		20001-30000	0,32367	0,17877	0,460	-0,1882	0,8355
		30001-40000	0,11300	0,17528	0,987	-0,3889	0,6149
		40001-50000	-0,02198	0,18627	1,000	-0,5553	0,5114

KGA_Kariyer_uyumluluğu	0-10000	10001-20000	0,00924	0,15890	1,000	-0,4458	0,4642
		20001-30000	0,05679	0,15304	0,999	-0,3814	0,4950
		30001-40000	-0,18900	0,15064	0,809	-0,6203	0,2423
		40001-50000	-0,21574	0,15824	0,749	-0,6688	0,2374
		50001 ve üstü	-0,03247	0,14395	1,000	-0,4447	0,3797
	10001-20000	0-10000	-0,00924	0,15890	1,000	-0,4642	0,4458
		20001-30000	0,04754	0,15304	1,000	-0,3907	0,4857
		30001-40000	-0,19825	0,15064	0,776	-0,6296	0,2331
		40001-50000	-0,22499	0,15824	0,714	-0,6781	0,2281
		50001 ve üstü	-0,04172	0,14395	1,000	-0,4539	0,3705
	20001-30000	0-10000	-0,05679	0,15304	0,999	-0,4950	0,3814
		10001-20000	-0,04754	0,15304	1,000	-0,4857	0,3907
		30001-40000	-0,24579	0,14444	0,531	-0,6594	0,1678
		40001-50000	-0,27253	0,15235	0,474	-0,7088	0,1637
		50001 ve üstü	-0,08926	0,13745	0,987	-0,4828	0,3043
	30001-40000	0-10000	0,18900	0,15064	0,809	-0,2423	0,6203
		10001-20000	0,19825	0,15064	0,776	-0,2331	0,6296
		20001-30000	0,24579	0,14444	0,531	-0,1678	0,6594
		40001-50000	-0,02674	0,14994	1,000	-0,4561	0,4026
		50001 ve üstü	0,15653	0,13477	0,855	-0,2294	0,5424
	40001-50000	0-10000	0,21574	0,15824	0,749	-0,2374	0,6688
		10001-20000	0,22499	0,15824	0,714	-0,2281	0,6781
		20001-30000	0,27253	0,15235	0,474	-0,1637	0,7088
		30001-40000	0,02674	0,14994	1,000	-0,4026	0,4561
		50001 ve üstü	0,18327	0,14322	0,796	-0,2268	0,5934
	50001 ve üstü	0-10000	0,03247	0,14395	1,000	-0,3797	0,4447
		10001-20000	0,04172	0,14395	1,000	-0,3705	0,4539
		20001-30000	0,08926	0,13745	0,987	-0,3043	0,4828
		30001-40000	-0,15653	0,13477	0,855	-0,5424	0,2294
		40001-50000	-0,18327	0,14322	0,796	-0,5934	0,2268
KGA_Kariyer_iyimserliği	0-10000	10001-20000	0,11248	0,14308	0,970	-0,2972	0,5222
		20001-30000	0,10520	0,13780	0,973	-0,2894	0,4998
		30001-40000	-0,08689	0,13563	0,988	-0,4753	0,3015
		40001-50000	-0,10139	0,14248	0,981	-0,5094	0,3066
		50001 ve üstü	0,10652	0,12961	0,963	-0,2646	0,4777

	10001-20000	0-10000	-0,11248	0,14308	0,970	-0,5222	0,2972
		20001-30000	-0,00728	0,13780	1,000	-0,4018	0,3873
		30001-40000	-0,19937	0,13563	0,684	-0,5877	0,1890
		40001-50000	-0,21387	0,14248	0,664	-0,6218	0,1941
		50001 ve üstü	-0,00596	0,12961	1,000	-0,3771	0,3652
	20001-30000	0-10000	-0,10520	0,13780	0,973	-0,4998	0,2894
		10001-20000	0,00728	0,13780	1,000	-0,3873	0,4018
		30001-40000	-0,19209	0,13005	0,679	-0,5645	0,1803
		40001-50000	-0,20659	0,13718	0,661	-0,5994	0,1862
		50001 ve üstü	0,00132	0,12376	1,000	-0,3531	0,3557
	30001-40000	0-10000	0,08689	0,13563	0,988	-0,3015	0,4753
		10001-20000	0,19937	0,13563	0,684	-0,1890	0,5877
		20001-30000	0,19209	0,13005	0,679	-0,1803	0,5645
		40001-50000	-0,01450	0,13500	1,000	-0,4011	0,3721
		50001 ve üstü	0,19341	0,12135	0,603	-0,1541	0,5409
	40001-50000	0-10000	0,10139	0,14248	0,981	-0,3066	0,5094
		10001-20000	0,21387	0,14248	0,664	-0,1941	0,6218
		20001-30000	0,20659	0,13718	0,661	-0,1862	0,5994
		30001-40000	0,01450	0,13500	1,000	-0,3721	0,4011
		50001 ve üstü	0,20791	0,12895	0,591	-0,1613	0,5771
	50001 ve üstü	0-10000	-0,10652	0,12961	0,963	-0,4777	0,2646
		10001-20000	0,00596	0,12961	1,000	-0,3652	0,3771
		20001-30000	-0,00132	0,12376	1,000	-0,3557	0,3531
		30001-40000	-0,19341	0,12135	0,603	-0,5409	0,1541
		40001-50000	-0,20791	0,12895	0,591	-0,5771	0,1613
KGA_Algılanan_bilgi	0-10000	10001-20000	0,13559	0,16184	0,960	-0,3278	0,5990
		20001-30000	0,27143	0,15587	0,505	-0,1749	0,7177
		30001-40000	-0,03703	0,15342	1,000	-0,4763	0,4023
		40001-50000	-0,14934	0,16117	0,940	-0,6108	0,3121
		50001 ve üstü	0,16636	0,14661	0,867	-0,2534	0,5862
	10001-20000	0-10000	-0,13559	0,16184	0,960	-0,5990	0,3278
		20001-30000	0,13584	0,15587	0,953	-0,3105	0,5821
		30001-40000	-0,17262	0,15342	0,871	-0,6119	0,2667
		40001-50000	-0,28493	0,16117	0,488	-0,7464	0,1765
		50001 ve üstü	0,03077	0,14661	1,000	-0,3890	0,4506

	20001-30000	0-10000	-0,27143	0,15587	0,505	-0,7177	0,1749
		10001-20000	-0,13584	0,15587	0,953	-0,5821	0,3105
		30001-40000	-0,30846	0,14711	0,291	-0,7297	0,1128
		40001-50000	-0,42077	0,15517	0,075	-0,8651	0,0235
		50001 ve üstü	-0,10507	0,13999	0,975	-0,5059	0,2958
	30001-40000	0-10000	0,03703	0,15342	1,000	-0,4023	0,4763
		10001-20000	0,17262	0,15342	0,871	-0,2667	0,6119
		20001-30000	0,30846	0,14711	0,291	-0,1128	0,7297
		40001-50000	-0,11231	0,15271	0,977	-0,5496	0,3249
		50001 ve üstü	0,20339	0,13726	0,676	-0,1896	0,5964
	40001-50000	0-10000	0,14934	0,16117	0,940	-0,3121	0,6108
		10001-20000	0,28493	0,16117	0,488	-0,1765	0,7464
		20001-30000	0,42077	0,15517	0,075	-0,0235	0,8651
		30001-40000	0,11231	0,15271	0,977	-0,3249	0,5496
		50001 ve üstü	0,31570	0,14587	0,257	-0,1020	0,7334
	50001 ve üstü	0-10000	-0,16636	0,14661	0,867	-0,5862	0,2534
		10001-20000	-0,03077	0,14661	1,000	-0,4506	0,3890
		20001-30000	0,10507	0,13999	0,975	-0,2958	0,5059
		30001-40000	-0,20339	0,13726	0,676	-0,5964	0,1896
		40001-50000	-0,31570	0,14587	0,257	-0,7334	0,1020

Tablo 3.36. ve Tablo 3.37'ye göre vakıf üniversitesi öğrencilerinin demografik özelliklerden hane halkı geliri ile değişkenlerin alt faktörleri arasında $p<0,05$ anlamlılık düzeyine göre 0-10000 hane halkı olan öğrencilerin 30001-40000 TL hane halkı geliri olanlara göre negatif yönlü anlamlı farklılığı belirlenmiştir.

Tablo 43. Fakülte ile değişkenlerin alt faktörleri arasında çoklu karşılaştırma ANOVA

		Kare.top.	df	Kare.ort.	F	Sig.
FO_Harcama	Gruplar arası	11,099	6	1,850	1,979	0,068
	Grup_içi	379,526	406	0,935		
	Top.	390,624	412			
FO_Tutum	Gruplar arası	15,565	6	2,594	2,628	0,016
	Grup_içi	400,752	406	0,987		
	Top.	416,317	412			
FO_Algı	Gruplar arası	4,895	6	0,816	0,837	0,542

	Grup_içi	395,745	406	0,975		
	Top.	400,640	412			
FO_İlgi	Gruplar arası	35,595	6	5,933	4,981	0,000
	Grup_içi	483,601	406	1,191		
	Top.	519,197	412			
KGA_Kariyer_uyumluluğu	Gruplar arası	6,573	6	1,096	1,479	0,184
	Grup_içi	300,788	406	0,741		
	Top.	307,361	412			
KGA_Kariyer_iyimserliği	Gruplar arası	4,482	6	0,747	1,239	0,285
	Grup_içi	244,735	406	0,603		
	Top.	249,217	412			
KGA_Algılanan_bilgi	Gruplar arası	3,137	6	0,523	0,665	0,678
	Grup_içi	319,278	406	0,786		
	Top.	322,414	412			

Tablo 44. Fakülte ile değişkenlerin alt faktörleri arasında çoklu karşılaştırma Post. Hoc. Tukey

Değişkenler			Ort.fark (I-J)	S.H.	Sig.	95% güven	
						alt	üst
FO_Harcama	İİSBF	SBF	0,08174	0,17859	0,999	-0,4475	0,6109
		MMF	0,45238	0,21098	0,329	-0,1728	1,0776
		UBF	0,06234	0,19812	1,000	-0,5247	0,6494
		GSF	0,10931	0,22491	0,999	-0,5571	0,7758
		BESYO	0,08487	0,17975	0,999	-0,4478	0,6175
		Diğer	-0,23249	0,20146	0,911	-0,8295	0,3645
	SBF	İİSBF	-0,08174	0,17859	0,999	-0,6109	0,4475
		MMF	0,37064	0,17859	0,369	-0,1586	0,8998
		UBF	-0,01940	0,16320	1,000	-0,5030	0,4642
		GSF	0,02757	0,19484	1,000	-0,5498	0,6049
		BESYO	0,00313	0,14032	1,000	-0,4127	0,4189
		Diğer	-0,31423	0,16723	0,495	-0,8098	0,1813
	MMF	İİSBF	-0,45238	0,21098	0,329	-1,0776	0,1728
		SBF	-0,37064	0,17859	0,369	-0,8998	0,1586
		UBF	-0,39004	0,19812	0,436	-0,9771	0,1970

		GSF	-0,34307	0,22491	0,729	-1,0095	0,3234
		BESYO	-0,36751	0,17975	0,388	-0,9001	0,1651
		Diğer	-,68487*	0,20146	0,013	-1,2818	-0,0879
	UBF	İİSBF	-0,06234	0,19812	1,000	-0,6494	0,5247
		SBF	0,01940	0,16320	1,000	-0,4642	0,5030
		MMF	0,39004	0,19812	0,436	-0,1970	0,9771
		GSF	0,04697	0,21289	1,000	-0,5839	0,6778
		BESYO	0,02253	0,16446	1,000	-0,4648	0,5099
		Diğer	-0,29483	0,18795	0,702	-0,8518	0,2621
	GSF	İİSBF	-0,10931	0,22491	0,999	-0,7758	0,5571
		SBF	-0,02757	0,19484	1,000	-0,6049	0,5498
		MMF	0,34307	0,22491	0,729	-0,3234	1,0095
		UBF	-0,04697	0,21289	1,000	-0,6778	0,5839
		BESYO	-0,02444	0,19590	1,000	-0,6049	0,5561
		Diğer	-0,34180	0,21600	0,694	-0,9819	0,2983
	BESYO	İİSBF	-0,08487	0,17975	0,999	-0,6175	0,4478
		SBF	-0,00313	0,14032	1,000	-0,4189	0,4127
		MMF	0,36751	0,17975	0,388	-0,1651	0,9001
		UBF	-0,02253	0,16446	1,000	-0,5099	0,4648
		GSF	0,02444	0,19590	1,000	-0,5561	0,6049
		Diğer	-0,31736	0,16847	0,492	-0,8166	0,1818
	Diğer	İİSBF	0,23249	0,20146	0,911	-0,3645	0,8295
		SBF	0,31423	0,16723	0,495	-0,1813	0,8098
		MMF	,68487*	0,20146	0,013	0,0879	1,2818
		UBF	0,29483	0,18795	0,702	-0,2621	0,8518
		GSF	0,34180	0,21600	0,694	-0,2983	0,9819
		BESYO	0,31736	0,16847	0,492	-0,1818	0,8166
FO_Tutum	İİSBF	SBF	0,33315	0,18352	0,538	-0,2106	0,8769
		MMF	0,53571	0,21680	0,173	-0,1067	1,1781
		UBF	-0,11245	0,20359	0,998	-0,7157	0,4908
		GSF	0,44210	0,23111	0,473	-0,2427	1,1269
		BESYO	0,31624	0,18470	0,608	-0,2311	0,8636
		Diğer	0,26296	0,20702	0,865	-0,3505	0,8764
	SBF	İİSBF	-0,33315	0,18352	0,538	-0,8769	0,2106
		MMF	0,20257	0,18352	0,927	-0,3412	0,7464

		UBF	-0,44560	0,16770	0,112	-0,9425	0,0513
		GSF	0,10895	0,20022	0,998	-0,4843	0,7022
		BESYO	-0,01690	0,14419	1,000	-0,4442	0,4103
		Diğer	-0,07019	0,17184	1,000	-0,5794	0,4390
	MMF	İİSBF	-0,53571	0,21680	0,173	-1,1781	0,1067
		SBF	-0,20257	0,18352	0,927	-0,7464	0,3412
		UBF	-,64816*	0,20359	0,026	-1,2514	-0,0449
		GSF	-0,09361	0,23111	1,000	-0,7784	0,5912
		BESYO	-0,21947	0,18470	0,898	-0,7668	0,3278
		Diğer	-0,27276	0,20702	0,844	-0,8862	0,3407
	UBF	İİSBF	0,11245	0,20359	0,998	-0,4908	0,7157
		SBF	0,44560	0,16770	0,112	-0,0513	0,9425
		MMF	,64816*	0,20359	0,026	0,0449	1,2514
		GSF	0,55455	0,21877	0,150	-0,0937	1,2028
		BESYO	0,42869	0,16900	0,149	-0,0721	0,9295
		Diğer	0,37540	0,19314	0,453	-0,1969	0,9477
	GSF	İİSBF	-0,44210	0,23111	0,473	-1,1269	0,2427
		SBF	-0,10895	0,20022	0,998	-0,7022	0,4843
		MMF	0,09361	0,23111	1,000	-0,5912	0,7784
		UBF	-0,55455	0,21877	0,150	-1,2028	0,0937
		BESYO	-0,12586	0,20131	0,996	-0,7224	0,4707
		Diğer	-0,17914	0,22196	0,984	-0,8369	0,4786
	BESYO	İİSBF	-0,31624	0,18470	0,608	-0,8636	0,2311
		SBF	0,01690	0,14419	1,000	-0,4103	0,4442
		MMF	0,21947	0,18470	0,898	-0,3278	0,7668
		UBF	-0,42869	0,16900	0,149	-0,9295	0,0721
		GSF	0,12586	0,20131	0,996	-0,4707	0,7224
		Diğer	-0,05329	0,17311	1,000	-0,5663	0,4597
	Diğer	İİSBF	-0,26296	0,20702	0,865	-0,8764	0,3505
		SBF	0,07019	0,17184	1,000	-0,4390	0,5794
		MMF	0,27276	0,20702	0,844	-0,3407	0,8862
		UBF	-0,37540	0,19314	0,453	-0,9477	0,1969
		GSF	0,17914	0,22196	0,984	-0,4786	0,8369
		BESYO	0,05329	0,17311	1,000	-0,4597	0,5663
FO_Alg1	İİSBF	SBF	-0,04467	0,18236	1,000	-0,5851	0,4957

		MMF	0,13492	0,21544	0,996	-0,5035	0,7733
		UBF	-0,10303	0,20231	0,999	-0,7025	0,4965
		GSF	-0,20202	0,22966	0,975	-0,8826	0,4785
		BESYO	-0,11828	0,18355	0,995	-0,6622	0,4256
		Diğer	-0,27451	0,20572	0,835	-0,8841	0,3351
	SBF	İİSBF	0,04467	0,18236	1,000	-0,4957	0,5851
		MMF	0,17959	0,18236	0,957	-0,3608	0,7200
		UBF	-0,05836	0,16665	1,000	-0,5522	0,4355
		GSF	-0,15735	0,19896	0,986	-0,7469	0,4322
		BESYO	-0,07361	0,14328	0,999	-0,4982	0,3510
		Diğer	-0,22984	0,17077	0,830	-0,7359	0,2762
	MMF	İİSBF	-0,13492	0,21544	0,996	-0,7733	0,5035
		SBF	-0,17959	0,18236	0,957	-0,7200	0,3608
		UBF	-0,23795	0,20231	0,903	-0,8374	0,3615
		GSF	-0,33694	0,22966	0,764	-1,0175	0,3436
		BESYO	-0,25320	0,18355	0,813	-0,7971	0,2907
		Diğer	-0,40943	0,20572	0,422	-1,0190	0,2002
	UBF	İİSBF	0,10303	0,20231	0,999	-0,4965	0,7025
		SBF	0,05836	0,16665	1,000	-0,4355	0,5522
		MMF	0,23795	0,20231	0,903	-0,3615	0,8374
		GSF	-0,09899	0,21739	0,999	-0,7432	0,5452
		BESYO	-0,01525	0,16794	1,000	-0,5129	0,4824
		Diğer	-0,17148	0,19192	0,973	-0,7402	0,3972
	GSF	İİSBF	0,20202	0,22966	0,975	-0,4785	0,8826
		SBF	0,15735	0,19896	0,986	-0,4322	0,7469
		MMF	0,33694	0,22966	0,764	-0,3436	1,0175
		UBF	0,09899	0,21739	0,999	-0,5452	0,7432
		BESYO	0,08374	0,20005	1,000	-0,5090	0,6765
		Diğer	-0,07249	0,22057	1,000	-0,7261	0,5811
	BESYO	İİSBF	0,11828	0,18355	0,995	-0,4256	0,6622
		SBF	0,07361	0,14328	0,999	-0,3510	0,4982
		MMF	0,25320	0,18355	0,813	-0,2907	0,7971
		UBF	0,01525	0,16794	1,000	-0,4824	0,5129
		GSF	-0,08374	0,20005	1,000	-0,6765	0,5090
		Diğer	-0,15623	0,17203	0,971	-0,6660	0,3535

FO_İlgi	Diğer	İİSBF	0,27451	0,20572	0,835	-0,3351	0,8841
		SBF	0,22984	0,17077	0,830	-0,2762	0,7359
		MMF	0,40943	0,20572	0,422	-0,2002	1,0190
		UBF	0,17148	0,19192	0,973	-0,3972	0,7402
		GSF	0,07249	0,22057	1,000	-0,5811	0,7261
		BESYO	0,15623	0,17203	0,971	-0,3535	0,6660
	İİSBF	SBF	,76493*	0,20159	0,003	0,1676	1,3623
		MMF	,98413*	0,23816	0,001	0,2784	1,6898
		UBF	0,28846	0,22365	0,856	-0,3742	0,9512
		GSF	,78139*	0,25388	0,036	0,0291	1,5337
		BESYO	,60445*	0,20290	0,048	0,0032	1,2057
		Diğer	,93231*	0,22741	0,001	0,2584	1,6062
	SBF	İİSBF	-,76493*	0,20159	0,003	-1,3623	-0,1676
		MMF	0,21919	0,20159	0,932	-0,3782	0,8166
		UBF	-0,47648	0,18422	0,133	-1,0224	0,0694
		GSF	0,01645	0,21994	1,000	-0,6353	0,6682
		BESYO	-0,16048	0,15839	0,951	-0,6298	0,3089
		Diğer	0,16737	0,18877	0,974	-0,3920	0,7267
	MMF	İİSBF	-,98413*	0,23816	0,001	-1,6898	-0,2784
		SBF	-0,21919	0,20159	0,932	-0,8166	0,3782
		UBF	-,69567*	0,22365	0,033	-1,3584	-0,0330
		GSF	-0,20274	0,25388	0,985	-0,9550	0,5496
		BESYO	-0,37967	0,20290	0,501	-0,9809	0,2216
		Diğer	-0,05182	0,22741	1,000	-0,7257	0,6220
	UBF	İİSBF	-0,28846	0,22365	0,856	-0,9512	0,3742
		SBF	0,47648	0,18422	0,133	-0,0694	1,0224
		MMF	,69567*	0,22365	0,033	0,0330	1,3584
		GSF	0,49293	0,24032	0,384	-0,2192	1,2050
		BESYO	0,31600	0,18565	0,615	-0,2341	0,8661
		Diğer	,64385*	0,21216	0,041	0,0152	1,2725
	GSF	İİSBF	-,78139*	0,25388	0,036	-1,5337	-0,0291
		SBF	-0,01645	0,21994	1,000	-0,6682	0,6353
		MMF	0,20274	0,25388	0,985	-0,5496	0,9550
		UBF	-0,49293	0,24032	0,384	-1,2050	0,2192
		BESYO	-0,17693	0,22114	0,985	-0,8322	0,4784

		Diğer	0,15092	0,24383	0,996	-0,5716	0,8734
	BESYO	İİSBF	-,60445*	0,20290	0,048	-1,2057	-0,0032
		SBF	0,16048	0,15839	0,951	-0,3089	0,6298
		MMF	0,37967	0,20290	0,501	-0,2216	0,9809
		UBF	-0,31600	0,18565	0,615	-0,8661	0,2341
		GSF	0,17693	0,22114	0,985	-0,4784	0,8322
		Diğer	0,32785	0,19017	0,600	-0,2357	0,8914
	Diğer	İİSBF	-,93231*	0,22741	0,001	-1,6062	-0,2584
		SBF	-0,16737	0,18877	0,974	-0,7267	0,3920
		MMF	0,05182	0,22741	1,000	-0,6220	0,7257
		UBF	-,64385*	0,21216	0,041	-1,2725	-0,0152
		GSF	-0,15092	0,24383	0,996	-0,8734	0,5716
BESYO		-0,32785	0,19017	0,600	-0,8914	0,2357	
KGA_Kariyer_u yumluluğu	İİSBF	SBF	0,23874	0,15899	0,744	-0,2324	0,7099
		MMF	0,04762	0,18783	1,000	-0,5089	0,6042
		UBF	-0,10291	0,17638	0,997	-0,6256	0,4197
		GSF	0,09543	0,20022	0,999	-0,4979	0,6887
		BESYO	0,24668	0,16002	0,719	-0,2275	0,7208
		Diğer	0,06837	0,17935	1,000	-0,4631	0,5998
	SBF	İİSBF	-0,23874	0,15899	0,744	-0,7099	0,2324
		MMF	-0,19112	0,15899	0,893	-0,6622	0,2800
		UBF	-0,34165	0,14529	0,222	-0,7722	0,0889
		GSF	-0,14331	0,17346	0,982	-0,6573	0,3707
		BESYO	0,00794	0,12492	1,000	-0,3622	0,3781
		Diğer	-0,17037	0,14888	0,914	-0,6115	0,2708
	MMF	İİSBF	-0,04762	0,18783	1,000	-0,6042	0,5089
		SBF	0,19112	0,15899	0,893	-0,2800	0,6622
		UBF	-0,15053	0,17638	0,979	-0,6732	0,3721
		GSF	0,04782	0,20022	1,000	-0,5455	0,6411
		BESYO	0,19906	0,16002	0,876	-0,2751	0,6732
		Diğer	0,02075	0,17935	1,000	-0,5107	0,5522
	UBF	İİSBF	0,10291	0,17638	0,997	-0,4197	0,6256
		SBF	0,34165	0,14529	0,222	-0,0889	0,7722
		MMF	0,15053	0,17638	0,979	-0,3721	0,6732
		GSF	0,19835	0,18953	0,943	-0,3633	0,7600

		BESYO	0,34960	0,14641	0,206	-0,0842	0,7834
		Diğer	0,17129	0,16732	0,948	-0,3245	0,6671
	GSF	İİSBF	-0,09543	0,20022	0,999	-0,6887	0,4979
		SBF	0,14331	0,17346	0,982	-0,3707	0,6573
		MMF	-0,04782	0,20022	1,000	-0,6411	0,5455
		UBF	-0,19835	0,18953	0,943	-0,7600	0,3633
		BESYO	0,15125	0,17440	0,977	-0,3655	0,6680
		Diğer	-0,02706	0,19229	1,000	-0,5969	0,5427
	BESYO	İİSBF	-0,24668	0,16002	0,719	-0,7208	0,2275
		SBF	-0,00794	0,12492	1,000	-0,3781	0,3622
		MMF	-0,19906	0,16002	0,876	-0,6732	0,2751
		UBF	-0,34960	0,14641	0,206	-0,7834	0,0842
		GSF	-0,15125	0,17440	0,977	-0,6680	0,3655
		Diğer	-0,17831	0,14998	0,898	-0,6227	0,2661
	Diğer	İİSBF	-0,06837	0,17935	1,000	-0,5998	0,4631
		SBF	0,17037	0,14888	0,914	-0,2708	0,6115
		MMF	-0,02075	0,17935	1,000	-0,5522	0,5107
		UBF	-0,17129	0,16732	0,948	-0,6671	0,3245
		GSF	0,02706	0,19229	1,000	-0,5427	0,5969
		BESYO	0,17831	0,14998	0,898	-0,2661	0,6227
KGA_Kariyer_iy imserliği	İİSBF	SBF	-0,05157	0,14341	1,000	-0,4765	0,3734
		MMF	-0,02597	0,16942	1,000	-0,5280	0,4761
		UBF	-0,25954	0,15910	0,662	-0,7310	0,2119
		GSF	-0,16312	0,18061	0,972	-0,6983	0,3720
		BESYO	-0,01836	0,14434	1,000	-0,4461	0,4093
		Diğer	-0,26878	0,16178	0,642	-0,7482	0,2106
	SBF	İİSBF	0,05157	0,14341	1,000	-0,3734	0,4765
		MMF	0,02559	0,14341	1,000	-0,3994	0,4505
		UBF	-0,20797	0,13105	0,691	-0,5963	0,1804
		GSF	-0,11156	0,15646	0,992	-0,5752	0,3521
		BESYO	0,03321	0,11268	1,000	-0,3007	0,3671
		Diğer	-0,21721	0,13429	0,671	-0,6151	0,1807
	MMF	İİSBF	0,02597	0,16942	1,000	-0,4761	0,5280
		SBF	-0,02559	0,14341	1,000	-0,4505	0,3994
		UBF	-0,23357	0,15910	0,764	-0,7050	0,2379

		GSF	-0,13715	0,18061	0,989	-0,6723	0,3980
		BESYO	0,00761	0,14434	1,000	-0,4201	0,4353
		Diğer	-0,24281	0,16178	0,744	-0,7222	0,2366
	UBF	İİSBF	0,25954	0,15910	0,662	-0,2119	0,7310
		SBF	0,20797	0,13105	0,691	-0,1804	0,5963
		MMF	0,23357	0,15910	0,764	-0,2379	0,7050
		GSF	0,09642	0,17096	0,998	-0,4102	0,6030
		BESYO	0,24118	0,13207	0,531	-0,1502	0,6325
		Diğer	-0,00924	0,15093	1,000	-0,4565	0,4380
	GSF	İİSBF	0,16312	0,18061	0,972	-0,3720	0,6983
		SBF	0,11156	0,15646	0,992	-0,3521	0,5752
		MMF	0,13715	0,18061	0,989	-0,3980	0,6723
		UBF	-0,09642	0,17096	0,998	-0,6030	0,4102
		BESYO	0,14476	0,15732	0,969	-0,3214	0,6109
		Diğer	-0,10566	0,17345	0,997	-0,6196	0,4083
	BESYO	İİSBF	0,01836	0,14434	1,000	-0,4093	0,4461
		SBF	-0,03321	0,11268	1,000	-0,3671	0,3007
		MMF	-0,00761	0,14434	1,000	-0,4353	0,4201
		UBF	-0,24118	0,13207	0,531	-0,6325	0,1502
		GSF	-0,14476	0,15732	0,969	-0,6109	0,3214
		Diğer	-0,25042	0,13528	0,514	-0,6513	0,1504
	Diğer	İİSBF	0,26878	0,16178	0,642	-0,2106	0,7482
		SBF	0,21721	0,13429	0,671	-0,1807	0,6151
		MMF	0,24281	0,16178	0,744	-0,2366	0,7222
		UBF	0,00924	0,15093	1,000	-0,4380	0,4565
		GSF	0,10566	0,17345	0,997	-0,4083	0,6196
		BESYO	0,25042	0,13528	0,514	-0,1504	0,6513
KGA_Algılanan _bilgi	İİSBF	SBF	0,13353	0,16380	0,983	-0,3518	0,6189
		MMF	0,03175	0,19351	1,000	-0,5417	0,6052
		UBF	-0,03723	0,18172	1,000	-0,5757	0,5012
		GSF	-0,02309	0,20629	1,000	-0,6344	0,5882
		BESYO	0,20174	0,16486	0,885	-0,2868	0,6903
		Diğer	0,06723	0,18478	1,000	-0,4803	0,6148
	SBF	İİSBF	-0,13353	0,16380	0,983	-0,6189	0,3518
		MMF	-0,10178	0,16380	0,996	-0,5872	0,3836

		UBF	-0,17076	0,14968	0,915	-0,6143	0,2728
		GSF	-0,15662	0,17871	0,976	-0,6862	0,3729
		BESYO	0,06821	0,12870	0,998	-0,3131	0,4496
		Diğer	-0,06630	0,15338	0,999	-0,5208	0,3882
	MMF	İİSBF	-0,03175	0,19351	1,000	-0,6052	0,5417
		SBF	0,10178	0,16380	0,996	-0,3836	0,5872
		UBF	-0,06898	0,18172	1,000	-0,6074	0,4695
		GSF	-0,05483	0,20629	1,000	-0,6661	0,5564
		BESYO	0,16999	0,16486	0,947	-0,3185	0,6585
		Diğer	0,03548	0,18478	1,000	-0,5121	0,5830
	UBF	İİSBF	0,03723	0,18172	1,000	-0,5012	0,5757
		SBF	0,17076	0,14968	0,915	-0,2728	0,6143
		MMF	0,06898	0,18172	1,000	-0,4695	0,6074
		GSF	0,01414	0,19526	1,000	-0,5645	0,5927
		BESYO	0,23897	0,15084	0,693	-0,2080	0,6860
		Diğer	0,10446	0,17239	0,997	-0,4064	0,6153
	GSF	İİSBF	0,02309	0,20629	1,000	-0,5882	0,6344
		SBF	0,15662	0,17871	0,976	-0,3729	0,6862
		MMF	0,05483	0,20629	1,000	-0,5564	0,6661
		UBF	-0,01414	0,19526	1,000	-0,5927	0,5645
		BESYO	0,22483	0,17968	0,873	-0,3076	0,7573
		Diğer	0,09031	0,19812	0,999	-0,4967	0,6774
	BESYO	İİSBF	-0,20174	0,16486	0,885	-0,6903	0,2868
		SBF	-0,06821	0,12870	0,998	-0,4496	0,3131
		MMF	-0,16999	0,16486	0,947	-0,6585	0,3185
		UBF	-0,23897	0,15084	0,693	-0,6860	0,2080
		GSF	-0,22483	0,17968	0,873	-0,7573	0,3076
		Diğer	-0,13451	0,15452	0,977	-0,5924	0,3233
	Diğer	İİSBF	-0,06723	0,18478	1,000	-0,6148	0,4803
		SBF	0,06630	0,15338	0,999	-0,3882	0,5208
		MMF	-0,03548	0,18478	1,000	-0,5830	0,5121
		UBF	-0,10446	0,17239	0,997	-0,6153	0,4064
		GSF	-0,09031	0,19812	0,999	-0,6774	0,4967
		BESYO	0,13451	0,15452	0,977	-0,3233	0,5924

Tablo 3.36. ve Tablo 3.37'ye göre vakıf üniversitesi öğrencilerinin demografik özelliklerden fakülte ile FO_Tutum ve FO_İlgi arasında $p<0,05$ anlamlılık düzeyinde anlamlı farklılık belirlenmiştir. UBF öğrencilerinin FO_Tutum konusunda MMF öğrencilerine göre pozitif yönlü anlamlı farklılığı belirlenmiştir. FO_İlgi konusunda ise İİSBF öğrencilerinin SBF, MMF, GSF, BESYO ve diğer fakülte öğrencilerine göre pozitif yönlü anlamlı farklılığı belirlenmiştir. Bu durum İİSBF ve UBF öğrencilerinin finansal okuryazarlık içeriğine uygun ekonomi ve iktisat dersleri almış olduklarıyla açıklanabilir.

3.4.10. Değişkenler arası Korelasyon Analizi

Korelasyon analizi; iki veya daha fazla değişken arasındaki ilişkinin şiddetini, büyüklüğünü, düzeyini ve yönünü belirlemek için kullanılan istatistiksel metottur. Korelasyon, çalışmaya ilişkin nedenselliğin sebebini bulmak için ön bilgi vermektedir (Gülbüz ve Şahin, 2014). Korelasyon analiziyle bir ilişkinin varlığı korelasyon katsayısıyla bulunabilir. “r” ile gösterilen korelasyon katsayısı -1 ile +1 arasında değerler alabilmektedir. Eksi (-) değerler değişkenler arasında negatif yönlü bir ilişkiyi ifade ederken pozitif (+) değerler ise doğru orantılı bir ilişkiyi ortaya koymaktadırlar (Nakip, 2006:342-343). Açıklayıcı Faktör analizleri sonucunda ortaya çıkan değişkenler arasındaki ilişkilerin test edilmesinde “Pearson Korelasyon Analizi” kullanılmaktadır. Bu analizde $r=$ “0,00-0,20 Çok Zayıf”, “0,20-0,40 Zayıf”, “0,40-0,60 Orta”, “0,60-0,80 Yüksek”, “0,80-1,00 Çok Yüksek” ilişki olduğu değerlendirilmektedir (Akgül ve Çevik, 2005:359).

Tablo 45. Değişkenler ve alt faktörleri arasında korelasyon analizi

		FİNANS AL_OK URYAZ ARLIK	KARİY ER_GE LECEK _ALGI SI	FO_H arcam a	FO_T utum	FO_A lgı	FO_İl gi	KGA_K ariyer_u yumlulu ğu	KGA_K ariyer_i yimserli ği	KGA _Algıl anan_ bilgi
FİNAN SAL_O KURY AZARL IK	P.C.	1	,510**	,650**	,704**	,700**	,738**	,477**	,483**	,420**
	Sig2		0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
	N	413	413	413	413	413	413	413	413	413
KARİY ER_GE LECEK _ALGI SI	P.C.	,510**	1	,322**	,486**	,287**	,331**	,938**	,943**	,829**
	Sig2	0,000		0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
	N	413	413	413	413	413	413	413	413	413
	P.C.	,650**	,322**	1	,208**	,485**	,176**	,289**	,320**	,257**

FO_Harcama	Sig2	0,000	0,000		0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
	N	413	413	413	413	413	413	413	413	413
FO_Tutum	P.C.	,704**	,486**	,208**	1	,216**	,527**	,497**	,442**	,309**
	Sig2	0,000	0,000	0,000		0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
	N	413	413	413	413	413	413	413	413	413
FO_Algı	P.C.	,700**	,287**	,485**	,216**	1	,289**	,218**	,304**	,315**
	Sig2	0,000	0,000	0,000	0,000		0,000	0,000	0,000	0,000
	N	413	413	413	413	413	413	413	413	413
FO_İlgi	P.C.	,738**	,331**	,176**	,527**	,289**	1	,327**	,289**	,293**
	Sig2	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000		0,000	0,000	0,000
	N	413	413	413	413	413	413	413	413	413
KGA_Kariyer_uyumluluğu	P.C.	,477**	,938**	,289**	,497**	,218**	,327**	1	,782**	,679**
	Sig2	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000		0,000	0,000
	N	413	413	413	413	413	413	413	413	413
KGA_Kariyer_iyimserliği	P.C.	,483**	,943**	,320**	,442**	,304**	,289**	,782**	1	,795**
	Sig2	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000		0,000
	N	413	413	413	413	413	413	413	413	413
KGA_Algılanan_bilgi	P.C.	,420**	,829**	,257**	,309**	,315**	,293**	,679**	,795**	1
	Sig2	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	
	N	413	413	413	413	413	413	413	413	413

Yapılan korelasyon analizi ile finansal okuryazarlık ile kariyer gelecek algısı arasında $r=0,510$ kuvvetinde ve $p<0,05$ anlamlılık düzeyinde pozitif yönlü orta düzeyde bir ilişkinin varlığı belirlenmiştir.

Finansal okuryazarlık alt faktörü harcama ile kariyer gelecek algısı arasında $r=0,322$ kuvvetinde ve $p<0,05$ anlamlılık düzeyinde pozitif yönlü zayıf düzeyde bir ilişkinin varlığı belirlenmiştir.

Finansal okuryazarlık alt faktörü tutum ile kariyer gelecek algısı arasında $r=0,486$ kuvvetinde ve $p<0,05$ anlamlılık düzeyinde pozitif yönlü orta düzeyde bir ilişkinin varlığı belirlenmiştir.

Finansal okuryazarlık alt faktörü algı ile kariyer gelecek algısı arasında $r=0,287$ kuvvetinde ve $p<0,05$ anlamlılık düzeyinde pozitif yönlü zayıf düzeyde bir ilişkinin varlığı belirlenmiştir.

Finansal okuryazarlık alt faktörü ilgi ile kariyer gelecek algısı arasında $r=0,331$ kuvvetinde ve $p<0,05$ anlamlılık düzeyinde pozitif yönlü zayıf düzeyde bir ilişkinin varlığı belirlenmiştir.

3.4.11. Değişkenler Arası Regresyon Analizi

Regresyon analizi; değişkenlerin arasında bulunan etkileşimin analiz edilmesi, iki değişkenden birindeki olası değişimin diğerindeki değişim ile açıklanması sağlamak amacıyla kullanılan istatistiksel yöntem olarak ifade edilmektedir. Bu yöntem özellikle değişkenler arasındaki neden sonuç ilişkisinin test edilebilmesinde sıkça kullanılmaktadır. Birden fazla bağımsız değişkenin geçerli ve açıklayıcı modeller ortaya çıkarılabileceğinden dolayı sıklıkla kullanılan istatistiksel analizlerden birisidir (Güriş ve Çağlayan, 2005: 199). Regresyon analizinde;

R: bağımlı değişken ile bağımsız değişkenler arasında olan korelasyonu,

R^2 : bağımlı değişkendeki değişimin bağımsız değişken tarafından ne kadarını açıkladığı, F: yapılan regresyon analizi sonucunun anlamlılığını ($p<0,05$ den küçük olması),

β : bağımsız değişkenin etkisi sabit kılınarak bağımlı değişken üzerindeki etkisinin test edilmesinde kullanılmaktadır (Kalaycı, 2010:259-269). Araştırmanın bu kısmında değişkenlerin arasındaki etkinin belirlenmesi için regresyon analizi yapılacaktır.

Tablo 46. Finansal okuryazarlık (FO) ve alt faktörleri ile kariyer gelecek algısı (KGA) arasında regresyon

FO ve KGA	R^2	F	p	T	β	Sabit
	0,260	144,111	0,000	11,921	0,547	1,637
$KGA=1,637 + (0,547*FO)$						
FO_Harcama ve KGA	R^2	F	p	T	β	Sabit
	0,103	47,396	0,000	23,691	0,253	2,542
$KGA=2,542 + (0,253*FO_Harcama)$						
FO_Tutum ve KGA	R^2	F	p	T	β	Sabit
	0,236	127,053	0,000	15,517	0,371	1,906

KGA=1,906 + (0,371*FO_Tutum)						
FO_Algı ve KGA	R²	F	p	T	β	Sabit
	0,082	36,852	0,000	28,087	0,223	2,699
KGA=2,699 + (0,223*FO_Algı)						
FO_İlgi ve KGA	R²	F	p	T	β	Sabit
	0,110	50,704	0,000	25,632	0,227	2,571
KGA=2,571 + (0,227*FO_İlgi)						

Finansal okuryazarlığın (FO) kariyer gelecek algısı (KGA) üzerindeki etkisinin belirlenmesi amacıyla yapılan regresyon analizi istatistiksel olarak ($F=144,111$; $p=0,000$) anlamlı olduğu tespit edilmiştir. R^2 belirlilik katsayısı 0,260 sonucuyla kariyer gelecek algısının %26,0'ı finansal okuryazarlık değişkeni tarafından açıklandığı ifade edilebilmektedir.

Finansal okuryazarlık alt faktörünün (FO_Harcama) kariyer gelecek algısı (KGA) üzerindeki etkisinin belirlenmesi amacıyla yapılan regresyon analizi istatistiksel olarak ($F=47,396$; $p=0,000$) anlamlı olduğu belirlenmiştir. R^2 belirlilik katsayısı 0,103 sonucuyla kariyer gelecek algısının %10,3'ü finansal okuryazarlık alt faktörü harcama değişkeni tarafından açıklandığı ifade edilebilir.

Finansal okuryazarlık alt faktörünün (FO_Tutum) kariyer gelecek algısı (KGA) üzerindeki etkisinin belirlenmesi amacıyla yapılan regresyon analizi istatistiksel olarak ($F=127,053$; $p=0,000$) anlamlı olduğu belirlenmiştir. R^2 belirlilik katsayısı 0,236 sonucuyla kariyer gelecek algısının %26,3'ü finansal okuryazarlık alt faktörü tutum değişkeni tarafından açıklandığı ifade edilebilir.

Finansal okuryazarlık alt faktörünün (FO_Algı) kariyer gelecek algısı (KGA) üzerindeki etkisinin belirlenmesi amacıyla yapılan regresyon analizi istatistiksel olarak ($F=36,852$; $p=0,000$) anlamlı olduğu belirlenmiştir. R^2 belirlilik katsayısı 0,082 sonucuyla kariyer gelecek algısının %8,2'si finansal okuryazarlık alt faktörü algı değişkeni tarafından açıklandığı ifade edilebilir.

Finansal okuryazarlık alt faktörünün (FO_İlgi) kariyer gelecek algısı (KGA) üzerindeki etkisinin belirlenmesi amacıyla yapılan regresyon analizi istatistiksel olarak ($F=50,704$; $p=0,000$) anlamlı olduğu belirlenmiştir. R^2 belirlilik katsayısı 0,110

sonucuyla kariyer gelecek algısının %11,0'ı finansal okuryazarlık alt faktörü ilgi değişkeni tarafından açıklandığı ifade edilebilir.

Tablo 47. Hipotez sonuçları

Hipotez	P	Sonuç
H ₁ : Üniversitesi öğrencilerinin finansal okuryazarlıklarının kariyer geleceği algısı üzerinde anlamlı bir etkisi vardır	0,000	Kabul
H _{1a} : Üniversitesi öğrencilerinin finansal okuryazarlık alt faktörü harcamanın kariyer geleceği algısı üzerinde anlamlı bir etkisi vardır	0,000	Kabul
H _{1b} : Üniversitesi öğrencilerinin finansal okuryazarlık alt faktörü tutumun kariyer geleceği algısı üzerinde anlamlı bir etkisi vardır	0,000	Kabul
H _{1c} : Üniversitesi öğrencilerinin finansal okuryazarlık alt faktörü algının kariyer geleceği algısı üzerinde anlamlı bir etkisi vardır	0,000	Kabul
H _{1d} : Üniversitesi öğrencilerinin finansal okuryazarlık alt faktörü ilginin kariyer geleceği algısı üzerinde anlamlı bir etkisi vardır	0,000	Kabul
H ₂ : Üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlığı demografik değişkenlere göre anlamlı farklılık göstermektedir	Cinsiyet (p=0,121), çalışma durumu(p=0,652), yaş (p=0,570), sınıf (p=0,763), kişisel gelir(p=0,794), hane halkı geliri (p=0,175), fakülte (p=0,010)	Kısmen Kabul
H ₃ : Üniversite öğrencilerinin kariyer gelecek algısı demografik değişkenlere göre anlamlı farklılık göstermektedir	Cinsiyet(p=0,374), çalışma durumu(p=0,737), yaş (p=0,070), sınıf (p=0,111), kişisel gelir(p=0,812), hane halkı geliri (p=0,246), fakülte (p=0,326)	Ret

3.5. Hipotez Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Vakıf üniversitesi öğrencilerinin finansal okuryazarlıklarının kariyer gelecek algısı üzerindeki etkileşimin belirlenmesi amacıyla yapılan bu çalışma 413 öğrenciyle anket yöntemiyle uygulanmıştır. Elde edilen verilerin analiziyle yapılan regresyon analizinde finansal okuryazarlığın kariyer gelecek algısı üzerinde ($F=144,111$; $p<0,05$; $\beta=0,547$) etkisi saptanmıştır. Regresyon analizinde finansal okuryazarlığın alt faktörü harcamanın kariyer gelecek algısı üzerinde ($F=47,396$; $p<0,05$; $\beta=0,253$) etkisi saptanmıştır. Regresyon analizinde finansal okuryazarlığın alt faktörü tutumun kariyer gelecek algısı üzerinde ($F=127,053$; $p<0,05$; $\beta=0,371$) etkisi saptanmıştır. Regresyon analizinde finansal okuryazarlığın alt faktörü algının kariyer gelecek algısı üzerinde ($F=36,852$; $p<0,05$; $\beta=0,223$) etkisi saptanmıştır. Regresyon analizinde finansal okuryazarlığın alt faktörü ilginin kariyer gelecek algısı üzerinde ($F=50,704$; $p<0,05$; $\beta=0,110$) etkisi saptanmıştır. Alan yazında finansal okuryazarlık ve kariyer gelecek algısı değişkenlerini eşzamanlı araştıran bir çalışmaya rastlanmamıştır. Fakat çalışmadaki değişkenlerin başka değişkenler ile yapıldığı çalışmalardan bu araştırmayı destekleyici mahiyetteki bazı çalışmalar şöyle özetlenebilir.

Kılıç vd. (2015) üniversite öğrencilerin finansal okuryazarlık genel başarı düzeyi %48 olarak bulunduğunu ayrıca erkek öğrencilerin finansal okuryazarlığının bayan öğrencilere göre daha yüksek olduğunu ileri sürmüştür.

Güler ve Tunahan (2017) çalışmasında demografik özelliklerle finansal okuryazarlık düzeyi ve tasarruf davranışı arasında anlamlı bir ilişkinin olduğunu iddia etmiştir.

Grohmann vd. (2018) daha yüksek finansal okuryazarlığın, finansal karar vermede iyileşmeye yol açtığını iddia etmiştir.

Boz (2019) öğrenci velilerinin finansal okuryazarlık düzeylerinin yüksek olduğunu ifade etmiştir.

Çiğiltepe ve Aydın (2023) kariyer geleceği ve alt boyutlarıyla etkili iletişim özyeterliliği envanterinin alt boyutlarının pozitif yönde ilişkili olduğunu ifade etmiştir.

Ertaş ve Kavas (2023) bireylerin finansal okuryazarlık düzeyinin sağlık okuryazarlığı üzerinde anlamlı ve pozitif etkiye sahip olduğunu tespit edildiğini ifade etmiştir.

Akça ve Çağlar (2023) mesleki gelecek zaman beklentisinin iş tatmini ve duygusal bağlılık üzerinde pozitif; tükenmişlik ve işten ayrılma niyeti üzerinde ise negatif etkisi olduğunu vurgulamıştır.

Saray ve Güngör (2023) katılımcıların finansal okuryazarlık düzeyleri yüksek olmasına rağmen İslami finansal okuryazarlık düzeylerinin düşük seviyede olduğunu ve demografik değişkenlerden cinsiyet, medeni durum, yaş, eğitim ve gelir düzeylerine göre anlamlı farklılıklar gösterdiğini ileri sürmüştür.

Siyahtaş vd. (2023) spor gönüllülerinin motivasyonu kariyer gelecek algısı ve adanmışlığı arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğunu, kariyer adanmışlığının kariyer gelecek algısı üzerindeki etkisinde gönüllü motivasyonunun aracılık rolü oynadığını iddia etmiştir.

Çelikten vd. (2023) ilkokul 4. sınıf öğrencilerinin finansal okuryazarlık tutum ve davranışlarının çeşitli demografik değişkenlerden etkilendiği ve bu değişkenlerin daha çok aile ve ebeveyn tutumuna bağlı faktörler olduğunu ileri sürmüştür.

Çetin (2024) finansal okuryazarlık düzeyinin artırılmasına yönelik ulusal bir stratejinin finans sektörü ile iş birliği içerisinde uygulanması ve finansal eğitimin erken dönemlerdeki okul müfredatı ile birlikte verilmesinin gerekliliğini vurgulamıştır.

Korkmaz (2024) üniversite öğrencilerin finansal okuryazarlık başarı puanları genel olarak olumlu bulunmuştur. Ayrıca öğrencilerin demografik özellikleri açısından finansal okuryazarlık düzeyleri arasında farklılıklar bulguladıklarını ifade etmiştir.

Öner ve Canbaz (2024) erkek üniversite öğrenciler kız öğrencilerden daha başarılı bir performans çizerken Maliye bölümü öğrencileri ise diğer bölümlere nazaran anlamlı biçimde farklılaştığını ileri sürmüştür.

Terzioğlu ve Esen (2024) umudun kariyer geleceği algılamaları üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu ayrıca umudun kariyer geleceği algılamaları üzerindeki etkisinde psikolojik dayanıklılığın aracılık rolünün olmadığını ileri sürmüştür.

Coşkun ve Mercan (2024) finansal ve dijital okuryazar olan üniversite öğrencilerinin kripto para piyasası yatırımlarına bakış açıları ve yatırım yapma eğilimleri finansal ve dijital okuryazar olmayan öğrencilere oranla daha yüksek düzeyde olduğunu ifade etmiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Finansal okuryazarlık, parayla ilgili kavramlarda bilgiyi, iletişimi, kişisel finansal becerilerini, uygun finansal kararlar alma yeteneği ile gelecekteki finansal ihtiyaçlara dayalı davranışların planlama becerilerini içermektedir. Kariyer; kişinin başlangıç yaptığı, hayatının en üretken olduğu yıllarını kullanarak ve iş yaşamının sonuna kadar sürdürdüğü pozisyonda ilerlemek olarak tanımlanmaktadır. Piyasa mekanizması tam oluşmamış toplumlarda iş bulmak ve bu işteki pozisyonun sürdürülmesi dikey akışkanlıkla mümkün olabilmektedir. Bu akışkanlık ise eğitime mümkün olabilmektedir. Bu bağlamda çalışmanın amacı finansal okuryazarlığın kariyer gelecek algısı üzerindeki etkisinin belirlenmesidir. Bu amaçla ilişkisel tarama modeli esasıyla 02.02.2024- 25.05.2024 tarihleri arasında İstanbul Gelişim Üniversitesi öğrencileri ile gönüllülük temelinde kolayda örnekleme kullanılarak anket yapılmıştır.

Elde edilen verilerle yapılan korelasyon analizi ile finansal okuryazarlık ve kariyer gelecek algısı arasında $r=0,510$ kuvvetinde ve $p<0,05$ anlamlılık düzeyinde pozitif yönlü orta düzeyde bir ilişki vardır. Finansal okuryazarlık alt faktörü harcama ile kariyer gelecek algısı arasında $r=0,322$ kuvvetinde ve $p<0,05$ anlamlılık düzeyinde pozitif yönlü zayıf düzeyde bir ilişkinin varlığı belirlenmiştir. Finansal okuryazarlık alt faktörü tutum ile kariyer gelecek algısı arasında $r=0,486$ kuvvetinde ve $p<0,05$ anlamlılık düzeyinde pozitif yönlü orta düzeyde bir ilişkinin varlığı belirlenmiştir. Finansal okuryazarlık alt faktörü algı ile kariyer gelecek algısı arasında $r=0,287$ kuvvetinde ve $p<0,05$ anlamlılık düzeyinde pozitif yönlü zayıf düzeyde bir ilişkinin varlığı belirlenmiştir. Finansal okuryazarlık alt faktörü ilgi ile kariyer gelecek algısı arasında $r=0,331$ kuvvetinde ve $p<0,05$ anlamlılık düzeyinde pozitif yönlü zayıf düzeyde bir ilişkinin varlığı belirlenmiştir.

Elde edilen verilerle Finansal okuryazarlığın (FO) kariyer gelecek algısı (KGA) üzerindeki etkisinin belirlenmesi amacıyla yapılan regresyon analizi istatistiksel olarak ($F=144,111$; $p=0,000$) anlamlı etkisi olduğu tespit edilmiştir. Finansal okuryazarlık alt faktörünün (FO_Harcama) kariyer gelecek algısı (KGA) üzerindeki etkisinin belirlenmesi amacıyla yapılan regresyon analizi istatistiksel olarak ($F=47,396$; $p=0,000$) anlamlı etkisi olduğu belirlenmiştir. Finansal okuryazarlık alt

faktörünün (FO_Tutum) kariyer gelecek algısı (KGA) üzerindeki etkisinin belirlenmesi amacıyla yapılan regresyon analizi istatistiksel olarak ($F=127,053$; $p=0,000$) anlamlı etkisi olduğu belirlenmiştir. Finansal okuryazarlık alt faktörünün (FO_Algı) kariyer gelecek algısı (KGA) üzerindeki etkisinin belirlenmesi amacıyla yapılan regresyon analizi istatistiksel olarak ($F=36,852$; $p=0,000$) anlamlı etkisi olduğu belirlenmiştir. Finansal okuryazarlık alt faktörünün (FO_İlgi) kariyer gelecek algısı (KGA) üzerindeki etkisinin belirlenmesi amacıyla yapılan regresyon analizi istatistiksel olarak ($F=50,704$; $p=0,000$) anlamlı etkisi olduğu belirlenmiştir.

Elde edilen verilerle yapılan fark (T testi, ANOVA) testlerinde finansal okuryazarlık konusunda katılımcı vakıf üniversite öğrencilerinin cinsiyet ($p=0,121$), çalışma durumu ($p=0,652$), yaş ($p=0,570$), sınıf ($p=0,763$), kişisel gelir ($p=0,794$), hane halkı geliri ($p=0,175$) arasında anlamlı farklılık tespit edilememiş iken fakülte ($p=0,010$) ile arasında $p<0,05$ anlamlılık düzeyinde anlamlı farklılık tespit edilmiştir.

Elde edilen verilerle yapılan fark (T testi, ANOVA) testlerinde kariyer geleceği algısı konusunda katılımcı vakıf üniversite öğrencilerinin cinsiyet ($p=0,374$), çalışma durumu ($p=0,737$), yaş ($p=0,070$), sınıf ($p=0,111$), kişisel gelir ($p=0,812$), hane halkı geliri ($p=0,246$), fakülte ($p=0,326$) ile arasında $p<0,05$ anlamlılık düzeyinde anlamlı farklılık tespit edilememiştir.

Elde edilen bulgular neticesinde en düşük ortalama sahip ifadeler üzerinden öğrencilere, öğrenci ailelerine ve yükseköğretimin planlayıcılarına yönelik şu önerilerde bulunulabilir;

- Üniversite öğrencilerinin “ne yaparsam yapayım finansal durumumda değişiklik olmaz” anlayışından vazgeçmesi ve dikey akışkanlığa sahip toplumlarda eğitimin önemini kavraması,
- Üniversite öğrencilerinin harcama yaparken harcamalarını önceliklendirerek yapması,
- Üniversite öğrencilerinin parayı kullanma sanatını tasarruf bilinci temelinde şekillendirmesi,
- Üniversite öğrencilerinin kariyer planlarını sıklıkla düşünmesini sağlayıcı aile içi beyin fırtınasından geçirilmeleri,

- Üniversite öğrencilerinin üniversite eğitimi esnasında gönüllü staj yaparak iş dünyasındaki fırsat ve tehditleri görmesinin sağlanması,
- Üniversite öğrencilerinin kariyer planlarını yaparken SWOT analizinden faydalanması,
- Üniversitelerin tüm fakültelerine yönelik eğitim programlarına finansal okuryazarlığın eklenmesinin sağlanması önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, O. ve Erdoğan, A. (2014). Anne Roe ve Holland'ın kişilik kuramları ile Shein'in kariyer değerlerinin içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmesi. *Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, 6(3).
- Agarwalla, S. K., Barua, S. K., Jacob, J. ve Varma, J. R. (2015). Financial literacy among working young in urban India. *World Development*, 67, 101-109.
- Akben-Selcuk, E. ve Altiok-Yilmaz, A. (2014). Financial literacy among Turkish college students: The role of formal education, learning approaches, and parental teaching. *Psychological reports*, 115(2), 351-371.
- Akça, C. ve Çağlar, İ. (2023). Mesleki gelecek zaman beklentisinin duygusal bağlılık, iş tatmini, tükenmişlik ve işten ayrılma niyeti üzerine etkisi: akademisyenler üzerine bir uygulama. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(88), 1427-1444. <https://doi.org/10.17755/esosder.1213198>
- Akgül, A., ve Çevik, O. (2005). İstatistiksel Analiz Teknikleri–SPSS’te İşletme Yönetimi Uygulamaları, Emek Ofset Ltd. Şti., Ankara.
- Aksu, B. Ç. (2018). Kuşaklar açısından motivasyon araçlarının ve kariyer çapalarının karşılaştırılması ve bir araştırma. Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Aktaş, U. (2020). Sağlık Yönetimi Alanında Lisansüstü Eğitim Alan Öğrencilerin Finansal Okuryazarlık, Finansal Farkındalık ve Temel Finansal Yönetim Bilgisi Düzeylerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Albayrak, M. A. (2023). Türkiye’de Üniversite Öğrencilerine Yönelik Finansal Okuryazarlık Ölçeği. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Alkaya, S. ve Şahin, F. (2014). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri, 1.Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Almenberg, J. ve Sæve-Söderbergh, J. (2011). Financial literacy and retirement planning in Sweden. *Journal of Pension Economics & Finance*, 10(4), 585-598.
- Anafarta, N. (2001). “Orta Düzey Yöneticilerin Kariyer Planlamasına Bireysel Perspektif”, Akdeniz Üniversitesi, İİBF Dergisi(İİBFD), Cilt(C.)1, Sayı (S.)2.
- Arthur, M. B. (1994). The boundaryless career: A new perspective for organizational inquiry. *Journal of organizational behavior*, 295-306.
- Atalay, E. (2021). Kariyer Yönetimi ve Güncel Kariyer Sorunları. Tarsus Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Yönetim ve Organizasyon Bölümü, ORCID: 0000-0002-1911-4951.
- Atasever, A. N. (2023). Kariyer Planlama Psikoeğitim Programının Kariyer Gelişimine Etkisi. *Rahva Teknik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(1), 45-57.

- Atkinson, A. ve Messy, F. A. (2012). Measuring financial literacy: Results of the OECD/International Network on Financial Education (INFE) pilot study.
- Aytaç, S. (2005). Çalışma Yaşamında Kariyer. 2. Baskı. Ekin Yayınevi
- Barutçugil, İ. (2004). *Stratejik İnsan Kaynakları Yönetimi*. Kariyer Yayıncılık.
- Bayraktaroğlu, S. (2006). İnsan kaynakları yönetimi (2. baskı). Sakarya Kitabevi
- Bayram C. (2010). Kariyer Planlama ve Yönetimi. 2. Baskı. Kum Saati Yayınları.
- Bilici, M. R. ve Çevik, S. (2023). Financial literacy and cash holdings in Türkiye. *Central Bank Review*, 23(4), 100129.
- Boz, D. (2019). Kütahya ilinde bulunan özel eğitim kurumlarında öğrenim gören öğrenci velilerinin finansal okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (82), 147-160.
- Bozçelik, E. E. (2019). Aile bütçesinin yeni okuması: Finansal okuryazarlık. *Yeni Fikir Dergisi*, 11(23),57-70.
- Bozkurt, Ö. (2022). Öz Liderlik Becerisi ve Kariyer Geleceği Algısının Çevrimiçi Öğrenmeye Hazır Olmaya Etkisi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Mehmet Akif Ersoy İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi - Cilt: 9 Sayı: 1 s.144-171 Volume: 9 Issue: 1 p.144-171 Mart 2022.*
- Brown, S. D. ve Lent, R. W. (2013). Career development and counseling: Putting theory and research to work (2nd ed.). John Wiley & Sons.
- Büyüköztürk, Ş. (2007). Faktör Analizi: Temel Kavramlar ve Ölçek Geliştirmede Kullanımı, *Eğitim Yönetimi Dergisi*. Güz, Sayı: 32, s.470-483.
- Chatterjee, S., Afshan, N. ve Chhetri, P. (2015). Exploring the linkage between the components of motivational systems theory and career decisiveness: The mediating role of career optimism. *Journal of Career Assessment*, 23(4), 597–614.
- Chen, H. ve Volpe, R. P. (2002). Gender differences in personal financial literacy among college students. *Financial services review*, 11(3), 289-307.
- Chen, H. ve Volpe, R. P. (2002). Gender differences in personal financial literacy among college students. *Financial services review*, 11(3), 289-307.
- Contuk, F. Y. (2018). Üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık durumunu etkileyen faktörler üzerine bir araştırma: Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi örneği. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (77), 115-136.
- Coşkun, A. ve Güven, N. (2024). Finansal okuryazarlık ve dijital okuryazarlık düzeyinin kripto para piyasası yatırımlarına etkisi. *Uşak Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Fakültesi Dergisi*, 4(1), 11-25.

- Çakmak, K. Ö. (2011). Çalışma yaşamındaki güncel gelişmeler doğrultusunda değişen kariyer yaklaşımları ve örgüte bağlılığa etkisine ilişkin bir araştırma. Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi.
- Çelenk, O. (2022). Yeni kariyer modelleri. Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 9(1), 118-127.
- Çelikten, L., Doğan, M. ve Dişli Çelikten, M. (2023). İlkokulda Finansal Okuryazarlık: Demografik Faktörler Finansal Tutum ve Davranışları Farklılaştırıyor mu?. Kalem Uluslararası Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi, 13(24).
- Çetin, M. (2023). Küresel ve ulusal düzeyde finansal okuryazarlık ve yatırımcı eğitimi çalışmaları üzerine bir inceleme. Doğu Üniversitesi Dergisi, 25(1), 241-259. <https://doi.org/10.31671/doujournal.1301010>
- Çiğiltepe, M. ve Aydın, S. (2023). Dil ve Konuşma Terapisi Bölümü Öğrencilerinin Etkili İletişim Öz yeterliklerinin ve Kariyer Geleceği Algılarının İncelenmesi. 21. Yüzyılda Eğitim Ve Toplum, 12(34), 1-24.
- Danes, S. M. ve Haberman, H. (2007). Teen financial knowledge, self-efficacy, and behavior: A gendered view. Journal of Financial Counseling and Planning, 18(2).
- Demir, N., Kaderli, Y. ve Özdemir, M. (2016). TR32 Bölgesinde Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Belirlenmesi ve Geliştirilmesine Yönelik Çözüm Önerileri Projesi. Adnan Menderes Üniversitesi Vakfı, 1-66.
- Demir, R. (2024). Ebelik bölümü öğrencilerinin gelecekle ilgili kariyer planları ve kaygıları. BANÜ Sağlık Bilimleri ve Araştırmaları Dergisi, 6(1), 43- 53.
- Demirkol, A. ve Aslan, S. (2021). Holland'ın Tipolojisi, Bağlanma ve Beş Faktör Kişilik Kuramı Üzerine Bir Derleme Çalışması. Uluslararası Anadolu Sosyal Bilimler Dergisi, 5(3), 1127-1150.
- Dikili, D. A. (2012). Yeni Kariyer Yaklaşımlarına İlişkin Değerlendirmeler. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 17(2), 473-484.
- Egeli, A. (2021). Investigation of financial literacy: A case study of university students (Master's thesis, İzmir Ekonomi Üniversitesi).
- Ertaş, A. ve Kavas, Y. B. (2023). Finansal okuryazarlık ve sağlık okuryazarlığı ilişkisi. İşletme Araştırmaları Dergisi, 15(3), 2290-2301.
- European Banking Authority (2024). <https://www.eba.europa.eu/homepage>.
- European Banking Authority. (2020). Financial Education Report 2019/20. [European Banking Authority](https://www.eba.europa.eu/en/financial-education)
- European Central Bank. (2015). Euro School. Retrieved from [European Central Bank](https://www.ecb.europa.eu/press/pr/euro-school/)
- European Commission. (2010). Dolceta: Developing Online Consumer Education Tools for Adults. Retrieved

- European Commission. (2017). Consumer Financial Services Action Plan. [European Commission](#)
- European Insurance and Occupational Pensions Authority. (2011). *Initial stock-taking exercise of national initiatives in financial literacy and financial education*. [European Insurance and Occupational Pensions Authority](#)
- Falahati, L., Paim, L., Ismail, M., Haron, S. A. ve Masud, J. (2011). Assessment of university students' financial management skills and educational needs. *African Journal of Business Management*, 5(15), 6085.
- Field, A. (2007). *Discovering Statistics Using SPSS.*, Sage Publications Ltd., UK: London.
- Fikret, E., Temizel, F., Özdemir, A. ve Sönmez, H. (2014). Lisans eğitim programlarının finansal okuryazarlık düzeyine etkisinin araştırılması: Türkiye örneği. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(4), 113-125.
- Finansal Okuryazarlık Platformu Açıldı, 2024. Erişim adresi: <https://spk.gov.tr/duyurular/baskanin-konusmalari/2024/finansal-okuryazarlik-platformu-acildi>
- FODER (2024) <https://www.fo-der.org/finansal-okuryazarlik-nedir/>. (Erişim tarihi: 2024)
- FODER, 2024. Erişim adresi: <https://www.fo-der.org/dernegimiz/>
- Global Money Week, 2023. Global Money Week Annual Report 2023. Erişim adresi: https://globalmoneyweek.org/images/Global_Money_Week_Annual_Report_2023_6.pdf
- Goyal, K. ve Kumar, S. (2021). Financial literacy: A systematic review and bibliometric analysis. *International Journal of Consumer Studies*, 45(1), 80-105.
- Gökmen, H. (2012). *Finansal Okuryazarlık*. İstanbul, Hiperlink Yayınları
- Gönen, E. ve Özmete, E. (2007). Finansal refah: Finansal yönetim sürecinden duyulan tatmin, finansal davranışlar ile öz-saygı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 11(11), 57-69.
- Grohmann, A., Klühs, T. ve Menkhoff, L. (2018). Financial Literacy and Financial Behavior: Evidence from the Emerging Asian Middle Class, *Pacific-Basin Finance Journal*, 48, p. 129-143.
- Güler, E. ve Tunahan, H. (2017). Finansal Okuryazarlık: Hane Halkı Üzerine Bir Araştırma, *İşletme Bilimi Dergisi*, 5(3), ss. 79-104.
- Güriş, S. ve Çağlayan, E. (2005). *Ekonometri*, Der Yayınları, İstanbul
- Hair, J. F., Black, W.C., Babin., B.J. ve Anderson, R.E. (2010). *Multivariate data analysis, A global perspective*. New Jersey. Pearson. Ed, 7, 816.

- Haratsis, J. M., Hood, M. ve Creed, P. A. (2015). Career goals in young adults: Personal resources, goal appraisals, attitudes, and goal management strategies. *Journal of Career Development*, 42(5), 431–445.
- Harrinson, N. Ve Chudry, F. (2011). Overactive, overwrought or overdrawn? The role of personality in undergraduate financial knowledge, decision-making and debt. *Journal of Further and Higher Education*, pp. 149-182.
- Hartung, P. J. ve Taber, B. J. (2008). Career construction and subjective well-being. *Journal of Career Assessment*, 16(1), 75–85
- Hasanca, D. (2020). Türkiye'de Öğrenim Gören Üniversite Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Ölçümüne Yönelik Bir Araştırma. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Hira, T. K. (1997), Financial attitudes, beliefs and behaviours: differences by age. *Journal of Consumer Studies & Home Economics*, 21, 271-290
- Holland, J. L. (1997). Making vocational choices: A theory of vocational personalities and work environments (3rd ed.). Psychological Assessment Resources.
- Holzmann, R. (2010). Bringing Financial Literacy and Education to Low and Middle Income Countries: The Need to Review, Adjust and Extend Current Wisdom. World Bank Social Protection Discussion Paper, No 56501.
- Huston, S. J. (2010). Measuring financial literacy. *The Journal of Consumer Affairs*, 44(2), 296-316
- International Forum for Investor Education. (2019). *IFIE-IOSCO Collaboration on Investor Education*.
- International Forum for Investor Education. (2019). *IFIE-IOSCO Global Investor Education Conference*.
- İpçi, T. (2020). Kariyer koçluğu uygulamalarının üniversite öğrencilerinin kariyer kararı yetkinliği ve kariyer stresi düzeylerine etkisinin incelenmesi: İzmir kâtip çelebi üniversitesi örneği. Yüksek lisans Tezi, İzmir Katip Celebi Üniversitesi, İzmir.
- Kadınlarda Finansal Okuryazarlık Kantitatif Araştırma Raporu, 2022. Erişim adresi: <https://www.fo-der.org/kadinlarda-finansal-okuryazarlik-kantitatif-arastirma-raporu/>
- Kalafat, T. (2012). Kariyer Geleceği Ölçeği (KARGEL): Türk örnekleme için psikometrik özelliklerinin incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi* 2012, 4 (38), 169-179
- Kalafat, T. (2014). Kariyer geleceği algısını etkileyen kişisel faktörlerin belirlenmesine yönelik bir model çalışması. Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Eğitimde Psikolojik Hizmetler Anabilim Dalı. Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Programı. Ankara.

- Kalaycı, Ş. (2010). SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri 5.Baskı., Asil Yayın Dağıtım, Ankara.
- Karaağaç, Alper.(2015).Finansallaşma Sürecinde Finansal Okuryazarlık. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimle Enstitüsü (s.4) (1)
- Karataş, Ç. (2017). Finansal okuryazarlığın geliştirilmesinde merkez bankalarının rolü ve Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası için bir değerlendirme. *Uzmanlık Yeterlik Tezi. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası İletişim ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü Ankara, Mayıs.*
- Kılıç, Y., Ata, H. A. ve Seyrek, H. İ. (2015). Finansal Okuryazarlık: Üniversite Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma. *Muhasebe Ve Finansman Dergisi*(66), 129-150.
- Kızıloğlu, M. (2019). Mesleğe Yeni Başlayan Öğretim Elemanlarının Kariyer Planlamasına Yönelik Bir Araştırma: Pamukkale Üniversitesi Örneği. *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi (IBAD)*, 4(1), 119-134.
- Kiliç, Y. (2016). Finansal okuryazarlık ve finansal refahın belirleyicileri: Gaziantep ve çevre illeri için yapısal eşitlik modeli uygulaması.
- Kim, B., Jang, S. H., Jung, S. H., Lee, B. H., Puig, A. ve Lee, S. M. (2014). A moderated mediation model of planned happenstance skills, career engagement, career decision self-efficacy, and career decision certainty. *The Career Development Quarterly*, 62(1), 56–69.
- Koçel, T. (2011). İşletme Yöneticiliği. Beta Yayınları.
- Kordon, E. (2006). Yetkinliklere dayalı kariyer planlama ve endüstri mühendisliği öğrencileri için bir uygulama. Yüksek Lisans Tezi. Pamukkale Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Korkmaz, B. (2024). Muhasebe Dersi Alan Öğrencilerin Finansal Okuryazarlık Düzeylerinin Belirlenmesi. *Ekonomi İşletme Ve Yönetim Dergisi*, 8(1), 33-59. <https://doi.org/10.7596/jebm.30062024.002>
- Krumboltz, J. D. (1979). A social learning theory of career decision making. In A. M. Mitchell, G. B. Jones, & J. D. Krumboltz (Eds.), *Social learning and career decision making* (pp. 19-49). Carroll Press.
- Krumboltz, J. D. (2009). The happenstance learning theory. *Journal of Career Assessment*, 17(2), 135-154.
- Krumboltz, J. D. ve Mitchell, A. M. (1976). *Behavioral counseling: Cases and techniques*. Holt, Rinehart and Winston.
- Kul, B., Özoğlu, M. ve Sarıca, Ö. (2023). Türkiye’de finansal okuryazarlık: ortaöğretim kademesindeki öğretim programlarının finansal okuryazarlık açısından incelenmesi. *Millî Eğitim*, 52 (Özel Sayı), 137-172. DOI: 10.37669/milliegitim.1309148

- Kuzgun, Y. (2000). Meslek rehberliği ve danışmanlığı (2. baskı). Nobel Yayınları.
- Kuzgun, Y. (2003). Kariyer gelişim kuramları (2. baskı). Nobel Yayınları.
- Lusardi, A. ve Mitchell, O. S. (2011). Financial literacy around the world: an overview. *Journal of pension economics & finance*, 10(4), 497-508.
- Lusardi, A., Michaud, P. ve Mitchell, O. (2013). “Optimal Financial Knowledge and Wealth Inequality.” National Bureau of Economic Research Working Paper, 18669
- Lusardi, Annamaria, Mitchell, Olivia S. ve Curto, Vilsa (2010). “Financial Literacy Among The Young”, *Journal of Consumer Affairs*, S. 44(2), s. 358-380.
- Mandell, L. (2008). The financial literacy of young American adults. The jumpstart coalition for personal financial literacy, 163-183.
- Mandell, L. ve Klein, L. S. (2009). The Impact of Financial Literacy Education on Subsequent Financial Behavior, *Journal of Financial Counseling and Planning*, S. 20(1), s. 15-24.
- Millî Eğitim Bakanlığının Kısa Tarihçesi, 2024. Erişim adresi: <https://www.meb.gov.tr/milli-egitim-bakanliginin-kisa-tarihcesi/duyuru/8852>
- Mitchell, A. M. ve Krumboltz, J. D. (1996). Krumboltz's learning theory of career choice and counseling. In D. Brown & L. Brooks (Eds.), *Career choice and development* (3rd ed., pp. 233-280). Jossey-Bass.
- Nakip, M. (2006). Pazarlama Araştırmaları Teknikler ve Uygulamalar, Seçkin Yayınevi, Ankara.
- Nathan, E., Alexander, N., Zhou, J. ve Mandy, B., (2020). Career optimism: A systematic review and agenda for future research. *Journal of Vocational Behavior*, Volume 116, Part B.
- Nauta, M. M. (2010). The development, evolution, and status of Holland's theory of vocational personalities: Reflections and future directions for counseling psychology. *Journal of Counseling Psychology*, 57(1), 11-22.
- Niles, S. G. ve Harris-Bowlsbey, J. (2017). *Career development interventions* (5th ed.). Pearson.
- Noe, R. A. (2009). İnsan kaynaklarının eğitimi ve geliştirilmesi. C. Çetin (Çev.). Beta Yayınları.
- OECD Annual Report 2009 (https://www.oecd-ilibrary.org/economics/oecd-annual-report-2009_annrep-2009-en)
- OECD, “OECD/INFE 2023 international survey of adult financial literacy, OECD Publishing, 2023, p.13.

OECD, 2013. Pisa 2012 Assessment and Analytical Framework: Mathematics Reading, Science, Problem Solving and Financial Literacy. OECD Publishing, <http://dx.doi.org/10.1787/9789264190511-en>.

OECD/INFE 2023 international survey of adult financial literacy, <https://www.oecd.org/publications/oecd-infe-2023-international-survey-of-adult-financial-literacy-56003a32-en.htm>

Öner, M. H. ve Canbaz, M. F. (2024). Finansal okuryazarlık düzeyinin tespiti: meslek yüksekokulu öğrencilerine yönelik bir araştırma. Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 25(1), 24-42. <https://doi.org/10.53443/anadoluibfd.1189739>

Özçelik, S. (2022). Sağlık bilimleri öğrencilerinde çevrim içi öğrenme tutumunun kariyer geleceğine etkisinde dijital okuryazarlığın aracı rolü. Doktora Tezi. Sağlık Yönetimi Ana Bilim Dalı. Biruni Üniversitesi.

Özçınar, B. (2020). Kariyer geleceği algılamalarının işveren çekiciliğine etkisi Yüksek Lisans Tezi. Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Özdemir, F. S. (2011). Finansal raporlama sistemlerinin bilginin ihtiyaca uygunluğu açısından değerlendirilmesi: İMKB şirketlerinde finansal başarısızlık tahminleri yönüyle bir uygulama. İ. AV.

Özen, E. ve Kaya, Z. (2015). Finansal Okuryazarlık Seviyesinin Ölçülmesi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma.

Öztürk, U. (2022). Tipik ve esnek çalışanların yeni kariyer yaklaşım tutumu ve subjektif kariyer başarı algısı ilişkisi. Doktora Tezi. Sakarya Üniversitesi.

PACFL (2008). (President's Advisory Council on Financial Literacy), Annual Report to the President.

Parsons, F. (1909). Choosing a vocation. Houghton Mifflin.

Perkmen, S. ve Tezci, E. (2015). Holland Teorisinin Işığında Meslek Kişiliğinin Ölçülmesi. Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi, 9(1), 184-204.

Pilavci, D. (2007). Bilgi çağında değişen kariyer anlayışı ve üniversite öğrencilerinin kariyer tercihlerini etkileyen faktörler üzerine bir uygulama [Evolving and changing career concept in the information age, and an investigation of the factors influencing the career preferences of undergraduates] Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı.

Roe, A. (1956). The psychology of occupations. Wiley.

Rottinghaus, P. J., Day, S. X. ve Borgen, F. H. (2005). The Career Futures Inventory: A Measure of Career-Related Adaptability and Optimism. Journal of Career Assessment, 13 (1) , 3-24.

- Sam, Y., Geetha, C. ve Mohidin, R. (2012). What were the factors that influence financial management behavior of undergraduates. *International Journal of Business Trends and Technology*, 2(1), 2249-0183.
- Santilli, S., Marcionetti, J., Rochat, S., Rossier, J. ve Nota, L. (2017). Career adaptability, hope, optimism, and life satisfaction in Italian and Swiss adolescents. *Journal of Career Development*, 44(1), 62–76.
- Saray, Ö. ve Güngör, S. (2023). İslami finansal okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi: Tokat ili üzerine bir alan araştırması. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*(54), 309-333. <https://doi.org/10.30794/pausbed.1097723>
- Sarıgül, H. (2015). Finansal okuryazarlık tutum ve davranış ölçeği: geliştirme, geçerlik ve güvenirlik. *Journal of Management and Economics Research*, 13(1), 200-218
- Savickas, M. L. (1997). Career adaptability: An integrative construct for life-span, life-space theory. *The Career Development Quarterly*, 45(3), 247–259.
- Savickas, M. L. (2002). Career construction: A developmental theory of vocational behavior. Fourth edition (Ed. D. Brown) *Career choice and development* (Fourth Edition) (pp. 149-206). San Francisco: Jossey-Bass.
- Serbes, K.(2024). Kariyer Gelişim Kuramları Üzerine Bir Değerlendirme. *Paradoks Ekonomi Sosyoloji ve Politika Dergisi*, 20(1), 162-199.
- Sermaye Piyasası Kurulu'nun Oluşumu, 2024. Erişim adresi: <https://spk.gov.tr/hakkimizda/organizasyon/sermaye-piyasasi-kurulunun-olusumu>
- Seymen, O. A. (2004). Geleneksel kariyerden, sınırsız ve dinamik/değişken kariyere geçiş: nedenleri ve sonuçları üzerine yazınsal bir inceleme. *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi Cilt XXIII, Sayı 1*, 2004, s. 79-114.
- Sezgin, M. G. (2022). X ve Y kuşaklarının iş motivasyonlarının kariyer beklentilerine etkisi: bankacılık sektörü üzerine bir araştırma. Yüksek Lisans Tezi. Antalya Bilim Üniversitesi.
- Sharf, R. S. (2017). *Applying career development theory to counseling* (6th ed.). Cengage Learning.
- Siyahtaş, A., Çavuşoğlu, S. B. ve Kantar, A. N. (2023). Spor Gönüllülerinin Motivasyonları ile Kariyer Gelecekleri ve Adanmışlıkları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Beden Eğitimi ve Spor Araştırmaları Dergisi*, 15(1), 49-63. <https://doi.org/10.55929/besad.1243177>
- Spokane, A. R. (1996). Holland's theory. In D. Brown, L. Brooks, & Associates (Eds.), *Career choice and development* (3rd ed., pp. 33-74). Jossey-Bass.

- Spurk, D., Kauffeld, S., Barthauer, L. ve Heinemann, N. S. (2015). Fostering networking behavior, career planning and optimism, and subjective career success: An intervention study. *Journal of Vocational Behavior*, 87, 134–144.
- Super, D. E. (1955). The dimensions and measurement of vocational maturity. *Teachers College Record*, 57, 151-163.
- Super, D. E. (1980). A life-span, life-space approach to career development. *Journal of Vocational Behavior*, 16(3), 282-298.
- Super, D. E. (1990). A life-span, life-space approach to career development. Jossey-Bass.
- Super, D. E. ve Knasel, E. G. (1981). Career development in adulthood: Some theoretical problems. *British Journal of Guidance and Counseling*, 9, 194-201
- Şahin, M. ve Barış, S. (2017). Finansal okuryazarlık ve tasarruf davranışları: Kamu çalışanları üzerine bir inceleme. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7(2), 77-103.
- Şimşek, Ö. (2007). Marmara öğrenme stilleri ölçeği'nin geliştirilmesi ve 9-11 yaş çocuklarının öğrenme stillerinin incelenmesi (Doctoral dissertation, Marmara Üniversitesi (Turkey)).
- Tahir, A. B. M. (2022). Kariyer Geleceği Planlaması ve Girişimcilik Yönelimi Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi. Karabük Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü İşletme Anabilim Dalında. Karabük.
- TCMB 2011 Dünyada ve Türkiye’de Finansal Hizmetlere Erişim ve Finansal Eğitim
- TDK, 2024. <https://sozluk.gov.tr/>
- TEB 2022 Türkiye’de Finansal Okuryazarlık ve Erişim ve Dijital Olgunluk 2022, <https://www.teb.com.tr/UPLOAD/PDF/2023/TEB-FOE-ve-Dijital-Olgunluk-Rapor-2022-Kamu-Paylasimi.pdf>
- Temel, V. ve Nas, K. (2018). Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Kariyer Geleceği Algı Düzeylerinin İncelenmesi. *İnönü Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 5(3), 35-45. Malatya.
- Temizel, F ve Özgüler, İ. (2015). Finansal eğitime bakış. *Business & Management Studies: An International Journal* Vol.:3 Issue:1 Year:2015, ss. 1-16
- Terzioğlu, S. ve Esen, E. (2024). Umudun kariyer geleceği algılamaları üzerindeki etkisinde psikolojik dayanıklılığın rolü. *Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 46(1), 60-77. <https://doi.org/10.14780/muiibd.1386897>
- Tuncerli, H. (2014). Kamu kurumlarında memur unvanıyla çalışan personelin kariyer algısı. Yüksek Lisans Tezi. Türk Hava Kurumu Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB). Herkes İçin Ekonomi. TCMB.
<https://www.tcmb.gov.tr/>
- Türkiye Finansal Okuryazarlık Araştırması II. Dönem Raporu, 2021. Erişim adresi:
<https://www.fo-der.org/turkiye-finansal-okuryazarlik-arastirmasi-ii-donem-raporu/>
- Tüz, M. V. (2003). Kariyer planlamasında yeni yaklaşımlar. Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, 4(4), 169-176.
- Uygur, A. ve Algül, F. (2018).Yeni Kariyer Yaklaşımları Üzerine Bir Değerlendirme. Social Sciences Studies Journal (SSSJJournal)
- Uzun, T. (2003). “İnsan Kaynakları Yönetimi’nde Etkin Bir Yöntem: Kariyer Planlaması”, Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi, 5(2), 1.
- Üniversite Öğrencilerine Yönelik Eğitim Semineri, 2024). Erişim adresi:
<https://spk.gov.tr/hakkimizda/insan-kaynaklari/universite-ogrencilerine-yonelik-egitim-semineri>
- Vieira, E. S. (2012). What do we know about financial literacy? A literature review. Marmara Üniversitesi Avrupa Araştırmaları Enstitüsü Avrupa Araştırmaları Dergisi, 20(2), 23-38.
- Worthington, A. C. (2006). Predicting financial literacy in Australia.
www.gelisim.edu.tr Erişim tarihi: 15.07.2024
www.worldbank.org/en/who-we-are
- Yazıcıoğlu, Y. ve Erdoğan, S. (2004). SPSS Applied scientific research methods. Ankara, Detay Publishing.
- Yeşilyaprak, B. (2012). Eğitimde rehberlik hizmetleri (13. baskı). Nobel Yayınları.
- Yıldırım, D. ve Özbek, A. (2021). Erken dönem ekonomi eğitimi ve finansal sosyalizasyonun finansal okuryazarlık düzeyine etkisi. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 23(2), 694-710.
- Zunker, V. G. (2016). Career counseling: A holistic approach (9th ed.). Cengage Learning.

EKLER

EK 1. BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAMA YAZISI

Bu anket formu, İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Ekonomi ve Finans Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı'nda Dr. Öğr. Üyesi Ali ÖZBEK danışmanlığında yürütülen “*Finansal Okuryazarlığın Kariyer Gelecek Algısı Üzerindeki Etkisi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma*” adlı yüksek lisans çalışması için akademik amaçlı olarak hazırlanmıştır.

İstanbul Gelişim Üniversitesi Etik Kurul Başkanlığı tarafından 2023-09-58 nolu kararla etik kurallara uygun olduğuna oybirliği ile karar verilmiştir.

Araştırmanın değeri ve doğru sonuçlara ulaşmadaki başarısı tamamen sizin katılımınıza ve vereceğiniz içten cevaplara bağlıdır. Değerlendirmede vereceğiniz doğru cevaplar, araştırmanın güvenilirliğinde önemli rol oynayacaktır.

Araştırmada anket sorularını dolduranın kimliği değil, verilen cevaplar önemlidir. Bu nedenle anket üzerine isminizi yazmayınız. Vereceğiniz cevaplar sadece akademik amaçlı kullanılacak ve bilgiler gizli tutulacaktır. Veriler üçüncü taraflarla paylaşılmayacaktır.

Değerli vaktinizi ayırdığınız için teşekkürler.

EK 2. KİŞİSEL BİLGİ FORMU

1. Cinsiyet	☐ Erkek ☐ Kadın
2. Yaş Aralığı	☐ 18 – 24 ☐ 25 – 34 ☐ 35 – 44 ☐ 45 – 59 ☐ 60 ve Üstü
3. Üniversitedeki Yılı	☐ Hazırlık ☐ 1. Yıl ☐ 2. Yıl ☐ 3. Yıl ☐ 4. Yıl ve Üzeri
4. Okuduğunuz Fakülte	☐ Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi ☐ İktisadi İdari ve Sosyal Bilimleri Fakültesi ☐ Uygulamalı Bilimler Fakültesi ☐ Güzel Sanatlar Fakültesi ☐ Sağlık Bilimleri Fakültesi ☐ Hukuk Fakültesi ☐ İlahiyat Fakültesi ☐ Fen ve Edebiyat Fakültesi ☐ Eğitim Fakültesi ☐ Diğer
5. Çalışıyor Musunuz?	☐ Evet ☐ Hayır
6. Aylık Kişisel Gelir	☐ 0 - 5000 ₺ ☐ 5001 ₺ - 10000 ₺ ☐ 10001 ₺ - 15000 ₺ ☐ 15001 ₺ - 20000 ₺ ☐ 20001 ₺ - 25000 ₺ ☐ 25001 ₺ ve Üstü
7. Aylık Hane Geliri	☐ 0 – 10000 ₺ ☐ 10001 ₺ - 20000 ₺ ☐ 20001 ₺ - 30000 ₺ ☐ 30001 ₺ - 40000 ₺ ☐ 40001 ₺ - 50000 ₺ ☐ 50001 ₺ ve Üstü

Ek 3: Finansal Okuryazarlık Tutum ve Davranış Ölçeği

	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1. Alışveriş yapmak mutluluğum için çok önemlidir.					
2. Para, harcanmak içindir, biriktirmek için değil .					
3. Harcamalarımı kontrol etmekte zorlanırım .					
4. Paramın nasıl bittiğini anlamam .					
5. Planlanmamış harcamalar için köşede para bulundurulmalıdır.					
6. Haftalık ve aylık harcama planları yaparım					
7. Alışveriş yaparken fiyatları kıyaslarım.					
8. Bir şey satın alırken finansal durumumu dikkate alırım					
9. Finansal planlama ve bütçe çok parası olanlar için gereklidir.					
10. Günlük ve haftalık gibi kısa dönemler için harcama planı yapmak gereksizdir .					
11. Ne yaparsam yapayım finansal durumumda bir değişiklik olmaz .					
12. Para ile ilgili konular karmaşıktır.					
13. Finans konularında eğitim almak isterim.					
14. Gazetelerin ve televizyonların ekonomi ve finans haberlerini izlerim.					

Kaynak: Sarıgül, (2015).

EK 4. Kariyer Geleceği Ölçeği

	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1. Yeni iş ortamlarına alışmakta oldukça başarılıyım.					
2. Kariyer planlarımdaki değişikliklere kolayca uyum sağlayabilirim.					
3. Kariyer hedeflerimi gerçekleştirmede önüme çıkabilecek engellerin üstesinden gelebilirim.					
4. İşle ilgili yeni görevler almaktan keyif duyarım.					
5. İş dünyasındaki değişikliklere kolayca uyum sağlayabilirim.					
6. İş yaşamının artan taleplerine kolayca uyum sağlayabilirim.					
7. Diğer insanlar kariyer planlarımdaki değişikliklere kolayca alışabildiğini söyler.					
8. Kariyerimdeki başarıyı benim çabalarım belirleyecektir.					
9. Kariyerimle ilişkili planlarım tam olarak gerçekleşmediğinde üzölmek yerine hemen kendimi toplama eğilimindeyim.					
10. Kariyerim üzerinde çok az kontrole sahibim.					
11. Kariyerimdeki başarılar üzerinde çok az kontrole sahibim.					
12. Kariyerim hakkında düşündüğümde heyecanlanırım.					
13. Kariyerim hakkında düşünmek bana ilham verir.					
14. Kariyerim hakkında düşünmek canımı sıkıyor.					
15. Benim için kariyer hedefleri belirlemek çok zordur.					
16. Yeteneklerimi özel bir kariyer planıyla ilişkilendirmek zordur.					
17. Mesleki ilgilerimin farkındayım.					
18. Kariyer hayallerimi takip etme konusunda oldukça azimliyim.					
19. İleride mesleğimde başarılı olup olmayacağımdan emin değilim.					

20. Doğru mesleği bulmak çok zordur .					
21. Kariyerimi planlamak son derece doğal bir iştir.					
22. Kariyerimle ilişkili doğru kararları alacağıma kesinlikle eminim.					
23. İş piyasasındaki eğilimleri anlamakta çok iyiyim					
24. İş piyasasındaki eğilimleri anlayamıyorum .					
25. Gelecekte mesleklerde meydana gelecek değişimi tahmin etmek çok kolaydır.					

Kaynak: Kalafat, (2014).

EK 5. ETİK KURUL KARAR ÖRNEĞİ

T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Etik Kurul Başkanlığı

ETİK KURUL KARAR ÖRNEĞİ

Toplantı No	Toplantı Tarihi	Toplantı Saati	Toplantı Yeri
2023 – 09	20.11.2023	14.00	Online

KARAR NO: 2023-09-58: Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Ekonomi ve Finans Tezli Yüksek Lisans Programı 221421057 numaralı Özhan AYCAN' ın "Finansal Okuryazarlığın Kariyer Gelecek Algısı Üzerindeki Etkisi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma" konulu çalışması görüşüldü yapacağı anket sorularının, etik kurallara uygun olup olmadığını tespit etmek üzere, İGÜ Etik Kurulumuzun 20.10.2023 tarih ve 2023-08 sayılı toplantısında, İGÜ Etik Kurul Yönergesinin 12(1) maddesine göre değerlendirme yapmak üzere görevlendirilen öğretim elemanlarının raporları incelenmiş olup, ilgili çalışmada yer alan bilimsel araştırmanın etik kurallara uygun olduğuna oy birliği ile karar verildi.

BİRİM Etik Kurul Başkanlığı 20.11.2023 TARİHİ 2023 – 09 ETİK KURUL TOPLANTI TUTANAKLI KARAR ÖRNEĞİ

Cihangir Mah. Şehit Jandarma Komando Er Hakan Öner Sokak No:1 34310 Avcılar / İSTANBUL
Tel: (+90212) 422 70 00 Faks: (+90212) 422 74 01
www.gelisim.edu.tr <https://birim1.gelisim.edu.tr> birim1@gelisim.edu.tr

KYB.YO.004 / 4.08.2022 / 01/4.08.2022

1/1

